

૭૮૬ Reg No 3/5

(પાક પરવર દિવાર ફરમાવે છે.)

“કાહુમ રખોહુમ શરાબન તહૂર.”

માને

(ખાસ બંદાઓને તેમનો માલિક નિર્મળ અને ચોકખો શરાબ
પીવા સાથે વ્યાપરો)

શરાબે તહૂર.

મા'તબર મઝહબી પુરાણી કિતાબોના આધારે
બનાવવાર,

સુફી સૈયદ મોહમ્મદ આબેદમીયાં બિન હમીયુદ્દાહ ઉરે
બડામીયાં સાહેબ, ઉસ્માની નફરાબંદી કાબેલી.
લેડીસ્મીથ, નાટાલ. (દક્ષિણ આફ્રિકા.)

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર
પ્રાકીમ કાસીમ અમુદા સાહેબ
વેસલ્સનિક નાટાલ.

સને ૧૯૨૨ ઇસ્વી.

૧ રજા પ્રત ૧૦૦૦.

માલેક, પકાણુ નિજામખાન તુખાને જાખુ.
રહ્મેન્ડ બંગ્લો, અમદાવાદ.

ખાસ ચેતવણી.

ધ્યારા વાંચકો !

આ શરાબે તહૂર

જે આપના હાથમાં છે તે કોઈ બીજી ત્રીજી વસ્તુઓથી ભળેલો દુન્યવૃત્તિશરણ નથી. બદકે, એ તો કલામેશરીફ, પવિત્ર હદીસ અને બુહુર્ગોના પુરાણા મઝહબી પુસ્તકોમાંથી મઅરફત અને તેને લગતી બીજી બાબતો તથા ઇશકે મોહબબતની અસરકારક વાતો ચુંટી બન પેલા પાક શરાબ છે. માટે એને ખાલસ દિલથી અબ્વલથી ત આખર સુધી વાંચી તેના ઉપર અમલ કરવાની પોતાની ફરજ સમજવી. અને આ શરાબે તહુરને નોપેલ કે મામુલી પુસ્તક સમાન ન બહુતાં એની બેઅદબી કરવી તહી. કારણકે,

“ બે અદબ બે નસીબ, બા અદબ

જે સાહેબોને આ કિતાબની કોપી મ તો તેઓએ નીચેના કેકાણેથી (અગ્રિજમાં પદો ની મહેરબાની કરવી.

એમ. એમ. આમોદ કુતુબખાના. M.
પી. એ. બોક્ષ ૪૭,
લેડીસ્મીથ, નાયાલ. (સાથે આફ્રીકા.)

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૩૦૪ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ શિરાજે તબુલ

વિષય ૫૭:૪૨

૭૮૬

(પાક પરવર દિગાર ફરમાવે છે.)

“વસકાહુમ રખ઼ાહુમ શરાબન તહૂર.”

ચાને

(ખાસ બંદાબાને તેમનો માલેક નિર્મળ અને શાકખો શરાબ
પીવા સાફ આપશે.)

શરાબે તહૂર.

— — —

માતબર મજહૂબી પુરાણી કિતાબોના આધારે
બનાવનાર,

સુપ્રી સૈયદ મોહમ્મદ આબેદમીયાં બિન હબીબુલ્લાહ ઉરે
બદામીયાં સાહેબ, ઉરમાની નફરબંદી કાબેલી.
લેડીરમીથ. નારાલ. (દિલાબ આફ્રિકા.)

— — —

કપાલી પ્રસિદ્ધ કરનાર,
હાજી હબ્રાહીમ કાસીમ અમલા સાહેબ
વેસલ્સનિક નારાલ.

— — —

સને ૧૩૪૪ હીજરી.

સને ૧૯૨૫ ઇસ્વી.

આવૃત્તિ ૨જી પ્રત ૧૦૦૦.

ધી અમરસીદહી પ્ર. પ્રેસમાં માલેક. પદાણુ નિજામખાન નુરખાને બાબુ.
ટે. મીરજાપુર રોડ બુલ્લેન્ડ બંગ્લો, અમદાવાદ.

આભાર પત્રિકા.

૧૨૩૦૪

સૌથી પહેલાં તે પાક પરવરદિગારનો એહસાન ખરા દિલથી માનું છું કે, જેણે આ નાચીઝના દીલમાં પોતાની અજ્ઞાનતાના કારણે જેઓ મા'રેફતના શરાબથી નિરાશ થયેલાં છે તેવા મિત્રોને કાયદો પહોંચાડવાનો મુખારક ખ્યાલ પચદા કર્યો, અને પછી તે કોમના ખેરખવાહ, મીયાં હાજી હજીરાહીમ કાસીમ અમલ્લા સાહેબનો આભાર માનું છું કે, જેઓએ આ નેક કામમાં મદદ આપી.

એ પછી તે સાહેબોનો ઉપકાર માનવાની પણ હું મારી ફરજ સમજું છું કે, જેઓએ આ સેવકના પુસ્તકના અનેક સ્થળે મહાવરા વગરની હખારતને સુધારવામાં પોતાના કીમતી વખતનો ભોગ આપ્યો અને એ પછી તે સાહેબોનો ઉપકાર માનવો પણ થટારત છે જેમણે એને છપાવવા પાછળ અથાગ મહેનત લઈ પોતાની દીલી મોહ-ખતનો બેશ બતાવ્યો છે. અદલાહપાકે મવસૂફ સાહેબોને બન્ને આલમમાં ઘણો સારો બદલો આપે. આમીન.

રહેવાશી,
હાલેલ. (સુરત)

આપનો હિતેચ્છુ,
ગરીબ, ફકીર, મોહરમ્મદ આબેદમિયાં.
(બીન હબીબુલ્લાહ ઉર્ફે બકામીયાં ઉસ્માની અફઝાહો અન્હો મા.)

દીપ્તિઓ.

“માત્રેકુલ સુલક” (રાજ્યના ધણી) તારી સ્તુતિને વખાણનાં પાર નથી, તે આકાશને વગર સ્થાને ઉભો રાખ્યો છે. કુરુજ, અંદ્ર માટે હલ મુકરંડ કરી દીધી છે. દરેક તારા હુકમ પ્રમાણેજ ચાલે છે. તારો હુકમ સર્વ ઉપર જારી છે. જે કંઈ આકાશ અને પૃથ્વીમાં છે, તે તારાજ વખાણ કરે છે. સર્વનાં

ખાલેક, બનાવનાર અને પાલનહાર તુંજ છે. તું આહે તેને રાજ્ય આપે અને આહે તેની પાસેથી છીનવી લે, તું આહે તેને પ્રતિષ્ઠા (ઇજ્જત) આપે, અને આહે તેને જિલ્લત આપી હલકું કરી પાડે, તું “કાદેરે સુતલક” (સર્વ શક્તિમાન) છે. તુંજ રાતમાંથી દીવસ અને દીવસમાંથી રાત કઢાડે છે. તુંજ જીવાડે છે. અને તુંજ મોત પણ આપે છે. તારા જેવી શક્તિ કોઈમાં નથી.

તારો ખરોખરીયો કે, જોડીયો નથી. તું બે મિસ્લ (અનુપમ) છે. તું આહે શકે છે. તારી કુદરતો, હિકમતો અને કારીગરીયો ન્યારીજ છે. ત્યજ બીજે કોઈ માંખૂંદ પુજ્યમાન નથી. તુંજ માંખૂંદ છે.

લાખો કરોડો દરૂદ અને સલામ તેના પયગમ્બર હઝરત “સાહમ્મદ” (અં. ૫૦૦ વ.) પર થાઓ કે તેવણના મહા મુંદર સ્વર્ગ સુખ આપનારા ચહેરાથી કુફરનું અંધારું મટી ગયું. અને શીર્કની મહા જાંજળી હવા છેક ઘટી ગઈ. ખુદાની વહુદાનીયત અને મારફતનો નૂર સર્વે દીપ્તિ નીકળ્યો. ઇમાનના અંજનથી અંતઃકરણની આંખમાં ખરો નુર પેદા થયો. ખરા ખોટાની પરિક્ષા થઈ ગઈ. આપના માનમરતબા અને પદવીના વખાણના ખ્યાન શું થઈ શકે. આપની આગળ થઈ ગયેલા સઘળા પયગમ્બરો પોતપોતાની ઉમ્મત ને આપની પધરામણી અને જાહોજલાલીથી વાકેફ કરતા ગયા છે. મૂસા તથા ઇસા (અં. ૫૦) જેવા મોટા પયગમ્બરો આપની ઉમ્મતમાં હોવાની આરજુ રાખતાં હતાં. સુખદાનલ્લાહ! શું મરતબો અને કેવી પદવી છે:—અરે આપની તારીફ અને વખાણોથી સઘળી આસમાની ક્રીતાઓ ચમકી અને ઝળકી રહી હતી. હજીપણ તવરેત, ઇન્જિલ અને ગુરૂમાં આપના વખાણ, આપની નયુન્વતનો એહવાલ મોજુદ છે. ગુન્હેગારોના છુટકારાનો આધાર આપના ઉપર છે. આપ શરીફે ખરહક છે. આપના હયાતુ દીલની તારીફ મારા જેવા જાહિલ, અજાણથી શું થઈ શકે. આખો કલામે શરીફ આપના વખાણોથી ભરપુર છે.

આ પુસ્તક લખવાનું મુખ્ય કારણ નીચલી હદીસ શરીફ થઈ છે.

હદીસ શરીફ:—હઝરત અબુ હુરયરહ (રહી) થી રિવાયત છે કે, જનાબ રસુલે ખુદા (સં અં ૧૦ ૧૦) ફરમાવે છે કે, જ્યારે માણસ મરી જાય છે તો તેના કામો કપાઈ જાય છે પણ ત્રણ કામોથી સવાબ બાકી રહે છે.

એકતો “સદકએ બરીયહ” (એટલે, તે નેહી જે ચાહુ અને કાયમ રહે.)

બીજું કામ:—એવું ઇદમ જેનાથી લોકોને ફાયદો પહોંચે.

ત્રીજી વાત:—તે નેકબખ્ત અને નેકચાલનો બેટો જે તેને માટે દુઆ કરે છે.

અચાનક મજબૂર હદીસ શરીફની બીજી વાત (એટલે એવું ઇદમ કે, જેનાથી લોકોને ફાયદો પહોંચે.) થી મારા હીલમાં એવો ખ્યાલ પેદા થયેા કે, સલુક અને મઅરેફતના સબંધમાં અરબી, ફારસી અને ઉર્દુમાં સેંકડો પુસ્તકો છપાય છે અને છપાઈ રહ્યા છે. અને માત્ર ગુજરાતી ભણનારા મુસલમાન બાઈઓ માટે ભાગે આ ઇદમની હોલતથી બેનસીબ છે. અને એજ કારણને લીધે એ લોકોને અલ્લાહ રસુલનું જ્ઞાન તો એક તરફ, પણ દીની ઇદમની બે દરકારી અને દુન્યાઈ મોહખતના ગલબા (સરસાઈ) ને સમજે તેઓને આ વાતની પણ ખબર નથી કે, અલ્લાહ અને રસુલની મોહખત છે શું ? બસ ! જ્યાં જુઓ ત્યાં હાય દુન્યા, હાય દુન્યાનો પોકાર મચી રહ્યો છે. અને સમજા દુન્યાઈ હોલતની શરાબમાંજ મસ્ત છે. મારેફત અને અલ્લાહની મોહખતની હોલતની શરાબની કેાઇન દરકારજ નથી. એવા વિચારથી આ ફકીરે અલ્લાહ પર ભરોસો કરી કેટલાક પુરાણો અરબી, ફારસી તથા ઉર્દુના પુસ્તકોની મદદથી એમાં પહેલાં રૂહાની બીમારીઓ (એટલે, અસબ્યતા, કીના કપટ, અદેખાઈ અને શત્રુતા વગેરે) નું ખ્યાન આપ્યું. અને પછી ખુદાની મઅરેફત, ઇશકો મોહખતનું વર્ણન આપવામાં આવ્યું છે. કેમકે, મઅરેફતની તલબ રાખનારનું દિલ જ્યારે મજબૂર બીમારીઓના ઇલાજ પછી તંદુરસ્ત અને મજબૂત થઈ જશે તો, પછી મઅરેફતની શરાબ તેની ઉપર જલ્દી અસર કરશે. અને તે (શરાબ) ને સહન પણ કરી શકશે. અને જ્યારે આ શરાબથી જેનું નામ મેં “શરાબે-તહુર” રાખ્યું છે, કંઈ અલ્લાહની મઅરેફત અને ઇશકો મોહખત હાસિલ થઈ જશે તો તે ખુદાની બંદગી ઘણીજ ઉત્સાહ (અવક) અને જુસ્સા (શવક) ની સાથે કરશે.

ફકીર,

મોહમ્મદ આબેદમીયાં.

વિસ્મીલ્યાહિર રહમાનિર રહીમ
નહમદુલુ વ નુસલ્લી અલા રસુલિલિલ કરીમ.

પ્રુદાની મારેફત વિષે.

“નઝમ”

હજાહી પહેલે વિસ્મીલ્યાહકા નકશે મુખીં તું હે, રએ મર્દનસે હર ઇન્સાંકે અપ માલેક કરીં તું હે.
 પ્રુદાયા મરજએ અલદમ્દ રસુલ આલમીં તું હે. જહાંમે જલ્લહ બખ્શી નારો, બાદો, માઓ, તીં તું હે.

નજારા કર નહીં સકતા હે તુઝમે કિમ્બીયાઈકા,
 તમાશા દેખતા ઇન્સાં પ્રુદામે હે પ્રુદાઈ કા.

હરએક બંદેકે દિલમેં યા હજાહી દિલ નશીં તું હે, સાખુન પરદાએ આલમ, સાનેએ જાંબાફરીં તું હે.
 ઝુલ્ફરે કુન ફકાને અવ્વલીના આબેરીં તું હે, અલસે તા અબદ મુખતારે હર નકશો નંગી તું હે.

મહોબુરશીદમેં રાશન દલીલેં તેરી કુદરત પર,
 ગવાહી હે રહા હે ઝરરહ ઝરરહ તેરી રહમત પર.

હજાહી નુકત દાને ઇમ્નો દાનાઈ ધુનર તું હે, પ્રુદાયા નુત આરાએ જાપાને હર બશર તું હે.
 સાખુન પરદાઈ, જાં પરવર, હજીમે નુકતવર તું હે, બતાકર રદકા એક નામ દિલમેં જલ્લહગર તું હે.

નમુના તેરી રંગારંગ સનઅતકા શુલિસ્તાં હે,
 પ્રુદાઈપર તેરી દુબ્બાત યે સત્ત ઇન્સાંનો હેવાં હે.

તઅલ્લુક રહકા હાસલ હે તેરી કુરએ મંઝીલસે, યે એક સિરરે, હજીકતહે અગર સમજેં હસે દિલસે.
 ફનાહો જાએએ અજસામ મિલકર આબસે મિલસે, મગર મિલ સકતી હે રહે મુનઝઝહ રહે કામિલસે.

દુઆકે હર્ફ તુઝ તક રહ લેગતી હે ઇન્સાંઝી,
 મિલી દરગાહે અકદસસે ઢીંદે રિશતએ જાંઝી.

ફનાહ ફિલ્લાહ ક્યા હે? રહકા ઇસમેં હે મિલજના, બકાબિલ્લાહ ક્યા હય? હસ્તીએ જાવેદકા પાના
 પ્રુદાસે જળ બડી રહે મુનઝઝહ, હકકો પહેચાના, મુકામે સુકો, મહવો, સહવો હેરતકા ડુવા દાના.

હમેં હે મઅરેફત અપની જહાંમે મઅરેફત તેરી,
 હર એક ઇન્સાંકે દિલમેં જલ્લહગર હે તમકનત તેરી.

અતા એને ઇનાયતસે જોકાં આપે પ્રુદાતુને, નહીં આપે દિયેદા યશમએ મેહરિનખિલા તુને,
 બસારતકે સિવાહી, જો બસીરત કિમ્બીયા તુને, કિયા હસે રનાસા અઝ ઝમીં તા નોહસમાં તુને.

દિખાયા સારે આલમકો કે હકિકત હરકો કહેતે હેં,
 બતાયા ઇખ્તે આદમકો કે સનઅત ઇસકો કહેતે હેં.

હમારા બાસિરહ હેરત ફજાએ અલ્લો હકિકત હે, હમારા જાએકહ હેરત ફરોશી કામે નેઅ મત હે,
 હમારા ના તેકહ હે, યા કિલીદિ અન્જે સનઅત હે, હમારા સામેઅલ અંજીનએ સદ રાએ કુદરત હે.

સમજ લેતે હેં સરદો મર્મકો લખસે અનામિલસે,
અતાએ બુ વ ખુશો સુધકર હમ હિરસે કામિલસે.

દિમાગ અપના હે, માં સંકુચ્છ હે, રાત્રી કુદરતકા, તમાશાખાના ખાનેમેં હે હરકે લાખ નુદરતકા,
કોઈધર એશ મંત્રિલહે, કોઈ ખાના મસરરતકા, કોઈ કાશાદનહ ખુબીકા, કોઈધરહે મહેાખ્યતકા.

અમાનત ચોરખાનેમેં હે રખ્યા નકરે પિન્હાકો,
લિખાહે પેશતખ્તીપર ને પેશઆની હે ખંસાકો.

ખુદાયા વાહેમહ, અપના અબ્બ ખલ્લાકે અશયાહે, ખ્યાલઅપના, પસન્ અમતસુવરકો ચાદરખનાહે
ને હિરસે મુશતરક હે વો અબ્બ હિકમતકા પુતલાહે. હવાસે ઝાહેરીકી સારી આતોંકા શનાસા હે.

મુહાશિર હાઈઝહ હે જુમલા મહસુસાતે કામેલકા,
તસરરકમેં અસર પાતે હે ગોકે હકકો આતેલકા.

નહી દીલ શમ્મે નુરાની હે, ને, સીનેકે અંદર હે. હમારા હંજરહ ચિમની ક્રિયા અફરોએ નયચર હે,
શુલુપ ઉરકે લિયે ક્રિયાબુખ અપના, કાસએ સરહે, અ્યાં ઉરકા અ્યાનહ, રોશની તુલે સખુનવર હે.

ઇલાહી મોમખતી દિલકી કયા તુને જલાઈ હે,
કે હરસે છુરમકી અક્લીમ સારી જગમગાઈ હે.

નઝરહો, ગર હરખોકે તવલુદ ચોર તનાસુલપર, તો ઇસ તવલિદે અજબુબાપે હેરત સબકોહો યકસર,
કોઈધેનાર અલખેલી કોઈ ઉસ નારકા હે નર, રહે માહદકે નુરહ નરકા બલખે કુદરતે દાવર.

કોઈ જુલુતી કરે બાદમ, કોઈ દસ્તો બગલ હોવે,
કીસીકે નુહા રેહનેકો કોઈ દુસ્તે અમલ હોવે.

શરફ તુને ખુદાયા, કયા બદાયા, આખે નયસાંકા, અને બત્તે સદકમેં બકે દુરદાનહ વોહ એક કતરહ,
ખડે ગર બાંસમેં તો બિન્સલોચન ઉરમે હો પયદા, જવાહિરહો ને બત્તે સંખમેં કતરહ વોહી પહોંચા.

ઇલાહી તુને એક કતરમેં કયા તાસીર પેદાકી,
નેચા છુસ ચીરકે લાએક, વોહશય ઉરસે હવયદાકી.

પહાડોંકોને દેખાતો, વોહ, કોહે ઇલ્મો હિકમતહેં, કોઈ કાને જવાહિર હેં કોઈ કાને સઆદત હેં,
કીસીમેં મંજપિન્હા હેં, કોઈ અરખાને દવલત હેં, કીસીસેહેં, રવાં નેહરેં, કોઈ આસારે રહમત હેં.

રવાં અરમેં પહાડોંસે હેં સદદા તેરી રહમતકે,
નહીહેં કોહ, તવરે હેં તેરે અંબારે કુદરતકે.

ઝરાદેખો તો જંગલ કયા અતાએ ખાસ ચઝદા હે, બ્યાંબ્યાં છુરકો કેહતે હેં વોહ નયચરકા શુલિસ્તાહે,
હરએક નખ્લો સમરસે કુદરતે ખાલેક નુંબાયાં હે, છુપા રખતાહે પાનીકો, થેવોહ રહેમતકા સામાહે.

તમાશા કુદરતે અલ્લાહકા જંગલ દિખાતા હે,
હરએક જંગલ અંબીકો ખુસ્ક હેનેસે બચાતા હે.

હકીમેને બેહોત બાતે બતાઈ તેરી હિકમતકી, બહોત બારીક્યાં ઉન્મે નીકાલીં સિરે હિતરતકી,
મગર અબતક ન તુટી મહોર એક સિરે હકીકતકી, ન સમજા માહીયત કેઈ બદલતકી હરાત કી.

ન સમજા કુચ્છ હવીયતકો ન જાના માહીયત ક્યા હે,
ન સમજા ખુશ્કહે ક્યાશય, ન જાના માહીયત ક્યા હે.

કિલીદે મંજે હિકમત રાએ ધરિફાને ઇલાહીહે, મદાકો ઉરકે કુચ્છે નવીદે બાદશાહી હે,
હરએક જરેકો ઉરકે રતાબએ ખુશ્શીદે જાલી હે, જહાંમે ઉરકો શ્યામાં મનસએ આલમ પનાહી હે.

રહેમંશુરેશાહી કુલ્લુવલ્લાહે અહદ ઉરકા,
ચલે તવલીદકા સિકા અઝલસે તાઅબદ ઉરકા.

બનાયા ઉસનેહે બેબાબ એાર બેમા કે આદમકો, નિકાત્રા જાએ આદમસેહે હવાએ મુકરરમકો,
કિયા બે બાપકે પચદા મસીહે ઇબ્ને મરયમકો, કિયા માં બાપસે જાહેરહે ઉરને તુમકો એાર હમકો.

મરજ હર તરહસે કાદિરહે વોહ સબ કુચ્છ બનાનેપર,
કમાલે ફરરતે સાને હવચદા હે ઝમાનેપર.

લગાયા તુને નહસે નાતેકહકા તાર વોહ મોહકમ, કે જે તુજસે તઅલ્લુકહે ન હુરે વોહ કબી એકદમ,
ખતર બહોંકી પહોંચે તાર બરકાસિ તુએ પચદમ, અસર રખાહે તુને બર્કો મિકનાતીસકા બાદમ.

લગાહે દિલસે તુઝતક નારે બરકી રિસ્તએ જાંકા,
તેરા ટેલીઆમ બોરીસહે દિલ સીનેમે ઇન્સાંકા.

જહાંમે કુરઅમે ખાજીહે ખાકહ તેરી અઝમતકા, નમુના ખાકપર પાનીહે તેરે બહરે રેહમતકા,
હવા પાનીપે દિપલાએ તમાશા તેરી કુદરતકા, હવાપર આગકા ઉન્સર નમુના લાખ નુદરતકા.

તેરી તરખીબસે સારે બસાએત યું મુશ્કળહે,
કે ઉન્સે જલવદગર આલમમે સબઅજસામે કવકળહે.

નજર આતા નહીં લેકિન છુપા બેહોંહે તુ દિલમે, તસરરફ બહોઆતિશ મેંહે તેરા આબમે ગિલમે
તેરા નુરે મુસરફ જલવદગરહે આંખકે તિલમે, તેરા જલવાહે મેરે ઇસ રવાકે હક્ત મનઝીલમે,

હરએકબ નુરે જાતે પાકતેરા જલવદગર દેખા,
સિદ્દાતે કામેલહકા તેરે હરઝરરેમેં ધર દેખા,

દિખાએ તુને ઇલાહીમકો ક્યા ક્યા મહોઅખતર, કહીંઅખમનમેં ચમકા તુર તેરા સુરતે અખગર,
કિયા જલવેને તેરે તુરપર મુસાકો ગરા ચક્સર, શહાદત કરબલા વાલેંકી લીખ્ખીહે સરે મહઝર.

શહીદિ નાઝ કિતને ગોશયર આવાઝ હેં કિલે,
કતીલે અશયએ રંગી અદાએ નાઝહેં કિલે.

ઝમાનેસે સુના મેંને ઝંબી તેરી જમાં તેરા, ફલક તેરે મલક તેરે બશર તેરે જહાં તેરા,
સમકસે તાસમાં અબ સાનએ કોનો મકાં તેરા, સરીરે અર્થ તેરા ફર્શ તેરા લામકાં તેરા.

અળસે તા અઝલ તુહે અઝલસે તા અળદ તુહે,
પુઢાયા સારે આલમકા અહદ તુહે સમદ તુહે.

ઝમીંકો તુને બઢીસે બનાયા વાહરે કુદરત, કિયા બોઝલ પઢોડોસે ઝમીંકો વાહરે હિકમત.
અતાફી તુને આહનકો ચિકરતે સંગડી તાકત, કિયા આહનકો પાની આગસે અસ્લાહરે સનઅત.

પુઢાયા આગકો પાનીસે કયા તરફીય તેરી હે,
હવા પાનીપે હે મન્વાજ કયા તરફીય તેરી હે.

ઝમી પાનીપે હે પાની ઝમીપર તેરી કુદરત હે, સદ્દ પાનીમેં હે ઉરમેં બોહર તેરી ચે સનઅત હે.
બોહરકો આબદી તુને તેરી સનઅતકી કીમતહે, હુવા બળે સદ્દમેં કતરહ મોતી તેરી હિકમત હે.

કિસી બ શસકેરસ શોઅલા ઝનહે માહીચે તરમેં,
કંઢી હે આગપાની હો રહા તેરે સમંદરમેં.

બોદેખા આકકો તો ઉરમેં પાએ સીમોહર કયા કયા, બોદુંદા આગમેં તો ઉરમેં નિકમેહેં બોહર કયા કયા.
બોસમઝે આગકો તો સુરતેહે બલવહગર કયા કયા, હવામેં દેખતેહેં રાઝે પિન્દાંકે અસર કયા કયા.

ઇલાહી ચાર ચીઝેં ઇસ કદર પુસઅતમેં કામિલહેં.
કે સળ દુન્યા હે ઉન્સેં ચોર ચે હમ સળમેં સામિલ હેં.

લકકપન એક આદત ચોર બચપન એક મુસિબતહે, જવાની આપતો ઇન્સાં અસીરે રસ્તે સહવતહે.
પુઢાપેમેં અબળ હમઅત અબળ અંદાઝે સુરત હે, નિકલના સાંસકો દુબરહે ચલના એક કિયામતહે.

હુવે પપદા તો, કિસ મુશકેલસે આએ માંકે દામન તક.
મએતો ચાર કે કાંધે બડી મુશ્કિલસે મદદન તક.

ઇલાહી ફઝલસે તેરે ચે ઇન્સાં ફઝે આલમ હે, કંઢી કાઉસ કેપુસરવ કંઢી ઇસ્કંદરો જમહે,
કહીં સામો નરીમાહે કહીં સોહરાબો રસ્તમ હે, ઝમાનેમેં અબળ હિકમતકો પુતલા ઇખ્તે આદમહે.

જહાંમે આદમી દેખોતો એક ચલતી હુહ કલ હે,
જહાંમે બો મુશ્કેલીલ દેખતેહે ઇસ્મેં મુજમલ હે,

કહીં કાઉસ, કયકો નાઝ તેરી કારસાઝીપર, સિકંદરકો કહીં નાઝીલ તેરી બંદહ નવાઝીપર,
કહીં સાહોંકો તુઝસે ફઝહે ફરમાં તરાઝીપર, કહીં બંદોકો તેરેનાઝ તેરી બે ન્યાઝી પર.

ઇલાહી અશહરી બંદહ હે તેરે ફઝલે બેહદકા,
સનાપ્પા હે તેરા ચોર કત્તાબો તેરે મોહબ્બકા

નફસને ખિતાબ.

ઓ સરકશ નફસ! કાંઈ તો સમજ, કાંઈ તો વિચાર, તારી ઉમેદોનો હાસલ શું છે? તારી આશાઓનું શું પરિણામ આવનાર છે? આજે તું જુવાનીના નીશામાં મસ્ત છે પણ શું ખબર નથી કે કાલે ઘડપણની કમ-જેરીથી આ બધી મસ્તી દુર થઈ જશે. આહ! જે તાકાત આજે તારા માટે અબીમાન રૂપ છે તે એક એક કરીને તારાથી વિખુટી પડશે. હા, જો અને ફરી બારે વિચાર કરીને જો કે, દુનિયા નાપાચદાર છે. અહીંની જે વસ્તુ છે તે ફાની છે. થોડીવાર માટે પણ ઝમાનો એક રંગ ઉપર રહેતો નથી. હમણાં સવાર છે જોતજોતાં સાંજ થશે. ક્યારેક ઠંડી છે ને ક્યારેક ગરમી છે. આજે વસંત રૂતુની બહાર છે તો કાલે પાનખર રૂતુની નયરંગીઓ છે. ટુંકમાં એટલુંજ કે હરધડી પળમાં એક નવીન ફેરફાર થાય છે અને તને શીખામણોનો પાઠ આપે છે. ઓ તોફાની નફસ! કદાચ તારી આંખો ઉઘટે અને તું આ દારે ફનાને ધીમરતથી જુએ. ઓ તોફાની! સાંભળ તો ખરો કે તને ધનદવલતની કેટલે દરજે હવસ છે. આહ! તું આહો છે કે આખી દુનિયાની દવલત તારા ઘરમાં આલી આવે. ધન દવલત મેળવવા કાજે તું જાતજ અને નાજાતજ દરેક જાતના કામ કરે છે. લોકોને ફરેજ આપે છે. આપણા અને પરાયાનું ખુફું ઇચ્છે છે. બીજાના હકો છીનવી લે છે અને ઝુટ બોલે છે, ખુદા અને દુનિયાના રહેવાસીઓનો અપરાધી અને શુનેહગાર બને છે અને એવા શુનાહો કરે છે કે તું પોતે પોતાને લાનત મલામત કરી રહ્યો છે. આહ! ઓ નાબકાર, તું મોહ અને લાલચમાં બિલકુલ ગરકાવ થઈ ગયો છે. લગાર ઇનસાફ તો કર કે આ ધન દવલત શા માટે છે અને આ પૈસાનો શો હેતુ છે? માત્ર એટલોજ કે તારી જરૂરતો પુરી થઈ જાય કે બીજું કાંઈ? ખાવાનું તને મળે છે અને તે ઉપરાંત માણસોના માટે પડતી બીજી જરૂરતોમાં પણ તું લાચાર નથી. અથ લાલચુ! ફરી એટલે દરજે લોભ, લાલચ અને મોહમાયાની એટલી બધી ચિંતા, એટલી બધી ફિકર શા માટે છે?

આખરે તેં આ નકામા વિચારથી શું લાભ મેળવવાનું ધાર્યું છે? લગાર સાંભળ તો ખરો કે પેટ કરતાં વધુ તું ખાઈ શકતો નથી અને શરીર

કરતાં વધુ પહેરી શકતો નથી. મરવા પછી ધન દવલત સાથે નહીં આવે ફરી આ નાનકયજ યોગે શા માટે પોતાના માથા ઉપર ઉપાડે છે ? હા, તને તારા વારસોનો ખ્યાલ હશે કે તેમના માટે સારી થાપણુ રહેવા પામે, તો તારો આ વિચાર હસવા સરખો છે કેમકે તેમને શેઠી પહોંચાડનાર અને તેમની કીસમતોનો માલિક તું નથી બલકે પાક પરવરદિગાર છે. જો તેઓ તારી દોલતનાજ મોહતાજ પેદા કરવામાં આવ્યા હોત તો ખુદા તેમને હાથ, પગ, આંખ, દાન, બુદ્ધી અને હુશીયારી ન આપતો. જ્યારે તેમનામાં આ બધી શક્તિઓ મવબુદ છે તો તેઓ પોતે પોતાની જરૂરતોને પુરી કરી લેશે અને ખુદા તેમની એવીજ મદદ કરશે જેવી કે તારી મદદ કરી હતી. અને માની લે કે તું તેમના માટે એક થાપણુ સુગ્રીએ જાય તો તે હમેશાં સુધી રહેશે તેની જવાબદારી કોણુ લે છે ? શું તેં આખાઢ ઘરોને જરખાઢ થતાં નથી જોયાં ? શું તેં સલ્તનતોને નાબુદ થતી નથી જોઈ ? આહ ! જ્યારે જમ અને કિસરાની દગલત તેમના વંશજોમાં ન રહી તો ફરી તારી નાની સરખી થાપણુ શા દિસાખમાં અને શી બણુગ્રીમાં છે ? બસ કર, બસ કર, ઓ લાલચુ નફસ બસ કર, છેવટે તને એક દીવસે મોતનો ખ્યાલો પીને સદાને માટે ખામોશ થઈ જવું છે અને એક દીવસ તને તે પવિત્ર હસ્તીની રૂબરૂ હાજર થવાનું છે.

ઓ સરકશ નફસ ! અગર જીવાનીની લેહજત હાસલ કરવાની તને હવસ અને આરજુ છે તો થોડીવાર માટે આ લહેજતોથી જુદો અને અલગ થઈને વિચાર તથા ફિકર કર કે આપણી એક પળની લહેજતના માટે ખુદા અને દુનિયાના લોકોના ગુનાહોનો કેટલો ભારે યોગે પોતાને માથે લે છે ? આહ ! હું જોઈ છું કે શેઠવાની લહેજતોએ તને તારા આપામાંથી બહાર કરી દીધો છે. મસ્તીનો એક છાત્રાત છે કે જે તારા માથા ઉપર સવાર છે. નાપાક ઉભરાઓ અને નજીસ વિચારો તારા મનમાં થોળાયા કરે છે. અફસોસ કે એક શરમ અને આગરૂના શીશાને ચુર કરીને તું ફાની તથા નફસાની લહેજતોમાં કેટલો બધો થકચુર નજર આવે છે. પણ આહ ! તું બાણી બુલને અનજામ કારથી બેખબર બની રહ્યો છે. આ વાત સમજી લે કે દુનિયાદારી બહલો લેવાની જગ્યા છે. જે માણસ કોઈથી ખરાબ વર્તાવ કરે છે તો તેનો બહલો અહીંજ મળી જાય છે. ખાત્રીથી સમજી લે કે જે જુદમી અને જખરાઈનો વર્તાવ તેં બીજાઓની સાથે કર્યો છે તો તે બીજાઓ પણ તારી સાથે તેજ જુદમી અને જખરાઈનો વર્તાવ કરશે. અલ્લા હુન્નમહ દે

નસસિરાતલ સુસતકીમા બે બહિન નબીઈલ કરીમે સલલલલાહો
અલય હે વ આલેહી વ સહબેહી અજમહીના આમીન.

ઓ નફ્સ! મટી બા, નેસ્તો નાબુદ થઈ બા, લલબા અને શરમ કર
કે જ્યારે તું નાપાક અને નજીસ વસવસામાં અથવા આ નાપાક કામિમાં
લાગે છે તો કેમ તારા ઉપર આકાશની છત ટુટી પડતી નથી અને કેમ
ઝમીનના તખતા તને તેહતુસ્સરામાં પહોંચાડી નથી હેતા? હા, હા, તારા
ઉપર આબુધારી આફતોના પહાડ ટુટી પડે તોએ કમ છે. અને ઓ સરકશ
નફ્સ! જો ઠોઝખના આગણીસ રક્કો એકાએક તને કુંડી મારે તોએ તારા
ચુનાહોને બેતાં કાંઈએ લેખામાં નથી.

જો તો ખરે, જેણે પોતાની જુવાનીને ફાની લજજતો ઉપર કુરખાન
કરી દીધી આજે તેમની શી સ્થીતી છે? શું કબરના અંધારા ખુણામાં પણ
તેમની ખગલમાં કોઈ સુતેલું છે? શું હવે પણ તે પાસે સુવાના અને હોઠોના
ચુખનના સ્વાદ યાદ છે? આહ! તે નસો જેને લોહીનો બેથ શું નો શું
ખનાવી દેતો હતો તે હવે પણ તેજ મસ્તીની હાલતમાં છે? નહીં તેમાં
કાંઈએ નથી.

હવે ઘાટીલું શરીર નથી તેમ ન તો તે રંગરૂપ છે અને ન તો તે જુવાનીનો
બેથ અને મસ્તી છે. શરીર અને રૂહનો ખુદા બલે શું હાલ થનારો છે?
અફસોસની જગ્યા છે.

ઓ નફ્સ! ટુંક વખતમાં તારી આ બધી ખુબસુરતી ચાલી જશે
અને જુસ્સામાં આવનાર તાકતો બેકાર થઈ જશે. લોહીનું ફરવું અને દિલનો
ધબકારો સદાને માટે રબ લેશે.

ઓ નફ્સ! જો તને લહેજતદાર ખાણ અને ઉમદા લિબાસની ઇચ્છા
હોય તો તેનું પરિણામ પણ વિચારી લે. એટલે આ ઇચ્છાઓ તારી જરૂરતો
કરતાં વધારે છે તો તને એનાથી કાંઈ ફાયદો થનારો નથી. ખાણું માત્ર
જીંદગી ટકાવી રાખવા માટે છે કે જેથી જીંદગીની ફરજો અદા થઈ શકે.
એટલા માટે નહીં કે નફ્સાની અને શેહવાની તાકતો ઉભરે અને માણસની
બલાઈઓનો દામન સુકી દે. લિબાસ શરીર ઢાંકવા અને સરદી ગરમીથી
રક્ષણ મેળવવા સાડ છે, નહીં કે સુંદરતા અને મોહકતામાં વધારો થવા
માટે કે જેથી મગરૂરી અને અભિમાન પેદા થાય છે અને મનમાં એમ આવે
છે કે કોઈ કદરવાન પેદા થઈને નાઝખરદારી કરે અને ઇશક તથા ખ્યારનો

અયોગ્ય વિચાર છટકેલી તથા એવી બાબતોની તપાસમાં રહેનારી આંખોમાં પેદા થાય.

એો નફસ ! આ બનાવ શણગારની લાગણી કયાં સુધી રહેશે ? જીવે તે દીવસ પાસેજ છે કે જીવંતી હંમેશાના માટે ખતમ થઈ બાકી રહે અને શરીર એક બીજાથી જુદા થશે. ખોરાકની માંગણી કરનાર હોઠો ચુપ થઈ જશે અને સુંદર પોશાકોના બદલામાં એક સાદા કપડાનો કટકો જેને કફન કહે છે, શરીર ઉપર હશે અને તે પણ થોડાજ દીવસમાં અમીન તથા તેના કીડા-એાની ખોરાક બની જશે. આહ ! ફરી અદલાહ હિસાબ લેશે તે વખતે શું જવાબ આપીશ કે જ્યાં પોતાનો માલ પોતાનો કહેવાઈ શકાશે નહીં. આપણા જીવ અને દિલ અને જીભ આપણા કાળુથી બહાર હશે. ફરી એો નફસ ! કાંઈ તો વિચાર કર, કાંઈ પોતાની અયોગ્ય ચાલ ઉપર શરમીંદો થા. અને એો નફસ ! તું મને પોતાની સાથે હંમેશાના અઝાબમાં ગીરફતાર ન કર કે જેના વિચાર માત્રથી ક'પી બાઉ'હું, કુજી ઉડું'હું. હાં, એો નફસ ! તુ સર-કરીને સુકી દે અને પાક પરવરદિગારની અઝમતની ચાદરમાં પોતાને છુપાવી લે. અદલાહુમ્મહ દે નસ્સીરાતલ સુસતકીમા સીરાતલ લાઝીના અને અમતા અલય હિમ ગયરિલ મગજુબે અલયહિમ વલદ દાલીન. આમીન.

પોતાના નક્સથી હલાલ અને હરામનો હિસાબ લેવો અને
નક્સનું શરબિંદગીના સમુદ્રમાં બુડી જવું, બુદ્ધિશાળીનો
બોધ લેવો અને ગાફિલનું ગફલતમાં રહીને નુકસાન
ઉપર નુકસાન ઉઠાવવાં.

~*~*~

હદીસે શરીફ—“ દુનિયાના માટે કામ કર જ્યાંયુધી તારે ત્યાં સુકામ
છે. અને આખેરતનું એટલું કામ કર જેટલી આખેરતને બકા છે.
અને બુદ્ધાના માટે એટલું કામ કર જેટલી તને હાજત છે અને
દોઝખનું એટલું કામ કર જેટલો અઝાબ તું ઉઠાવી શકે. ”

(૧) ઓ નક્સ ! તપાસ કર કે જે દીવસે તુ તારા બાપની પીઠથી
માના પેટમાં આવ્યો અને તારી બનાવટ શરૂ થઈ ત્યારે તારા મા બાપે
હલાલની ખોરાક લીધી હતી. અને તું જે વિચાર અને હિમ્મતનું પરિણામ
છે તે શું તદ્દન પાક અને બરહક હતું ? શયતાની વસવસા અને નક્સાની
લજજતની કાંઈ લાગવગ હતી કે કેમ ?

(૨) ઓ નક્સ ! જ્યારે તારી માના પેટમાં તારું પોષણ થઈ રહ્યું હતું
ત્યારે તારા જીવન માટે જે ખોરાક સુકરર હતી તે મેળવવાનાં સાધનો
જાલજ હત્યા કે નાજાલજ ! અને જે ખોરાકના બળથી તારી રોઝી હાજર
કરવામાં આવતી હતી તે પાક અને હલાલ હતી કે નહીં ?

(૩) ઓ નક્સ ! જ્યારે તે માની ગોદમાં ઉછરવા માંડ્યું અને દુધ
પીવાનું શરૂ કર્યું ત્યારે તે દુધ હલાલની કેમાઈથી તૈયાર થયું હતું કે હરામની ?

(૪) ઓ નક્સ ! જ્યારે તું માના ખોળામાંથી ઉતરી લોંચઉપર ખેલવા
કુદવા લાગ્યો અને તારું બચપણ શરૂ થયું અને દુનિયાના ગરમ તથા ઠંડા
અને સ્વાદિષ્ટ ભોજનો તારા મોઢા સુધી આવ્યા અને પેટમાં પહોંચી છેવટે
લોહી બની તારી નસોમાં ફરવા લાગ્યા અને તારા શરીરના અવયવોમાં
હેખાવ દીધો તથા રૂઢું કેંડી તો શું તે ભોજનો હલાલ અને જાલજ સાધનોથી
હાસલ કરવામાં આવ્યા હતા ?

(૫) ઓ નક્સ ! બચપણમાં તને જે સ્વાદિષ્ટ મીઠાઈઓ મળતી હતી
તથા મુંદર પોશાક પહેરાવવામાં આવતા હતા તે શું તારા માબાપ પોતાની
પાક હલાલ રોઝીમાંથી મેળવતા હતા ?

(૬) ઓ નફ્સ ! તારા બચપણના સમયમાં સગા બહાણો તારફથી તને જે કીમતી લેટ સોગાતો મળતી હતી અને જેને તું પોતાના વપરાસમાં લેતો હતો તે શું એવા રૂપિયા વડે ખરીદવામાં આવી હતી જેમાં હરામને કાંઈ ભાગ નહોતો ?

(૭) ઓ નફ્સ ! જ્યારે તું જવાન થયો અને પોતે પોતાની સાંભાળ લેવા લાગ્યો તથા રક્ષણ કરવા અને શુજરાન ચલાવવા લાગ્યો ત્યારે શું તારા પગે કઢી ડગમગાયા નથી અને શું તું હરામના પંજામાં સપડાયો નથી અને શું તેં હમેશા કમાણીમાં હલાલ તથા હરામનો ભેદ રાખ્યો હતો ?

(૮) ઓ નફ્સ ! જે માલ તેં જુદી જુદી રીતે એળવીને ચોગ્ય કે અચોગ્ય રીતે ખર્ચ કર્યું તે પાક અને હલાલ હતું કે ?

(૯) ઓ નફ્સ ! તે જોરાક, પોશાક અને તમામ જરૂરી વસ્તુઓ કે જે વડે તારી છાંયી હજી સુધી કાયમ છે અને જેના કારણે તારા શરીરની નસોનસ અને હાડકા ચામડા અથવા જે કાંઈ શરીરમાં છે તે ખાકી છે તે શું તેં તેને હલાલથી પ્રાપ્ત કરી હતી ?

(૧૦) ઓ નફ્સ ! બંદાઓના હક અને ખુદાના હકમાં તેં જે કાંઈ ધન ફવલત ખર્ચી છે તેમાં હરામનો કાંઈક ભાગ તો નથી ને ?

(૧૧) ઓ નફ્સ ! વિચાર કર, અત્યારે તારા પેટમાં જે જોરાક છે અને તારા શરીર ઉપર જે પોશાક છે તે તેં હલાલથી હાસલ કર્યો છે કે નહીં ?

(૧૨) ઓ નફ્સ ! વિચાર કર કે તારા શરીરનું પોષણ કેવી રીતે થયું ? તારા ચામડા અને હાડકામાં કઈ વસ્તુ પેવસ થયેલી છે ? તારી નસોમાં કઈ જાતનું લોહી ફરી રહ્યું છે ? તારા મગજમાં કેવા વિચારો ઘોળાયા કરે છે ? અને તારા મનમાં કઈ ચોગ્ય અને અચોગ્ય આશાઓનો સમુદ્ર ઉછાળા મારી રહ્યો છે ? અત્યારે તું જે મકાનમાં બેઠો છે તેમાં લગાર કાન દબને સાંભળ કે તેના બારણા અને બીંતોથી શું અવાજ આવી રહ્યો છે ? તેની મરમત કેવી રીતે થઈ ? અને આ મકાન કઈ પાક અને નાપાક તદબીરોથી તારા કબજામાં આવ્યું છે ?

(૧૩) ઓ નફ્સ ! તું અત્યારે જે બગીચામાં સેલ સપાટા કરી રહ્યો છે તેનાં ફુલોને જો કેવી સુગંધ આવી રહી છે ? ડાળીઓ પોતપોતામાં શું વાતો કરી રહી છે ? અને પાંદડાઓની છાંયે શું છે ? આખરે તું કેવી રીતે એનો માલિક બન્યો ? અરે તારી ખરી માલિકીની તે કઈ સાબિતી છે જેના ઉપર તારી નિર્બળ રૂઢાનીયત તારા દિલથી લગાર દુર ખસીને હસી રહી છે.

(૧૪) ઓ નફસ ! તું અત્યારે જે મિલકતનો વારસ છે અને જેના ઉપર તને અભિમાન છે તે બાબે લગાર ધનસાફ કરીને જો કે તે તેને યોગ્ય કે અયોગ્ય રીતે મેળવી છે ?

(૧૫) ઓ નફસ ! તારા બાલ બચ્ચા કે જેમની ખોરાક પોશાકનો આધાર બહાર રીતે તારા હાથમાં છે, આ બાબે તારા કેટલે દરજે આભારી છે કે તે તેમના પોષણમાં હલાલ પૈસા ખર્ચ કર્યા છે ?

(૧૬) ઓ નફસ ! જે પુ'ણ તું તારા વારસો માટે મુકે છે તેના મેળવવામાં વિચાર કર કે તે હલાલ અને હરામ તથા બચત કે નાબચતનો કેટલે દરજે ખ્યાલ કર્યો છે ?

(૧૭) ઓ નફસ ! જો તારી આવનારી અવલાદમાં હિંદાચતના તુરનો પ્રકાશ થયો તો તેઓ કઈ વાત યાદ કરીને તને સવાળ પહોંચાડતી રહેશે ? શું આ વાત યાદ કરીને કે તે નાબચત રીતે મેળવેલા પૈસા ટકા ખર્ચીને તેમની કિતરતને ખરાબ કરી અને અફલાહ મુબહાનહુ તઆલાની ઇબાદતનો શોક તથા અંતરના મુધારા જેવી ઉત્તમ અને કીમતી નેઅમતાને છીનવી લીધી ?

(૧૮) ઓ નફસ ! તે તારા કફન દફન માટે જે રૂપીઆ રાખ્યા છે તે હરામના ખરાબ અસરથી પાક છે કે ? તું જે પોશાક પહેરીને કબરમાં જઈશ અને જેને તુ કયામત મુખી બદલી ચકીશ નહીં તે હલાલ કમાઈથી તૈયાર થયો છે કે ?

(૧૯) ઓ નફસ ! તારી પાછળ તારા જે માલ તારા વારસો તને સવાળ મળે એટલા સાફ ખેરાત કરશે તે કેવો હશે ?

મુબહાનફલાહ ! ઓ નફસ ! જો આ બધા સવાલોનો જવાબ હલાલ છે તો હું તને પોતાની તરફથી તારા ઉંચા અને ઉમદા જીવન મળું ઉપર ખુશીની સાથે મુબારકબાદ આપું છું, અને અઆઝફલાહ ! જો એવું નથી તો ઓ નફસ હું નથી બાબતો કે તારું શું પરિણામ આવશે ? કેાણ તને નેક નામી અને દુઆએ ખેરથી યાદ કરશે અને પાક ખુદાની રૂબરૂ કબુ મોહકું લઈને જઈશ ? અને તારા માટે રહેમતના દરવાજા કેવી રીતે ખોલવામાં આવશે ? અને જન્મતની ઠંડી હવાઓ લેવાના તારી પાસે કયા સાધનો છે ?

એક અજબ હિકાયત.

ઓ નક્સ ! તારી છ'ંદગીનો આશય શું છે ? જો તને એક એકલે દિલની ચુપકીદીના ચહેરે એટલે કબ્રસ્તાનમાં જવાની ઠઠંભરી તથા શીખા-મણી લેવા જોગ કહાણી સંભળાવું છું, જેથી તને જણાઇ આવશે કે તારી છ'ંદગીનો આશય શું છે ! આ ગાદિલ ! આ ધનિસ્તનાક બનાવને સાંભળી તેના ઉપરથી ધડો લે. તે બનાવ એવી રીતે છે કે એક એકલે દિલ કહે છે કે:—“હું ભોગજોગે કબ્રસ્તાનમાં જઈ ચઢ્યો. આહ ! તે કેવી વસ્તી હતી કે ત્યાંની એક એક વસ્તુથી દિલગીરી અને શોક જાહેર થતો હતો. લાચારીના ખાતરનો છગરભેદક અવાજ દિલના કાનોને સંભળાતો હતો અને અક-સોસ તથા નાચુરાદીની નજરે ન પડનારી છબીઆ ધનિસ્તની આંખોને દેખાતી હતી. આહ ! આ મુનસાન અને વિરાન દેખાવ જોઇને હું અજા-ચણીના ઠરિયામાં ગરકાવ થઈ રહ્યો હતો કે એટલામાં મુરજના આથમતી વખતના રૂખસત ચનારા કિરણો એક કબર ઉપર ચમક્યા. તે કબર એવી હતી કે જેની બનાવટને વરસાદ અને પવનના સપાટાઓએ નેસ્તો નાણુદ કરી દીધી હતી અને તે કબરની વચ્ચેવચ જે છબી હતી તે આંખો વડે જાહેર રીતે સાફ દેખાઇ રહી હતી. અને આહ ! તે છબી એક સડી ગએલા પેરણના માટીમાં મળેલા આમતેમ પડેલા કકડા હતા. આહ ! માથાની ખોપરી, મગજ તથા ચામડાથી વિખુટી એક બાલુ પડી હતી. ખરીસ કાંતો સાફ દેખાતા હતા પરંતુ હવે ગાલ, હોઠ અને ચહેરામાં રક્ત માંસ ન હોવાના લીધે ભયંકર લાગતા હતા અને આ દેખાવ જોઇને અંતર હાલી જતું હતું. છાતી અને પેટની જગ્યા હાડખીજરે લીધી હતી અને કુખ તથા પીંડલીઓના સડેલા હાડકાં જોઇને ભારે બીક લાગતી હતી. ખસ જે કાંઈ હતું તે આ હતું કે સઘળી નસો, માંસ, ચરબી વિગેરે માટીમાં મળી ચુક્યાં હતાં. આહ, આહ, આહ, હું કાંઈ કહી શકતો નથી કે આ દેખાવ જોઇને માફ અંતર કેવી રીતે તડપ્યું અને ગફલતના સ્વપનામાંથી જાગર થઇને અને જોત પછી આવનારી છ'ંદગીને યાદ કરીને ચાંકી પડ્યું અને આંખોમાંથી વગર અચકાચે હસરતના આંસુઓ નહેવા લાગ્યા.

પરંતુ થોડીવાર પછી મને આ અફસોસનાક દેખાવ જોવાથી કુરસત મળી તો હું એક ખુણામાં જઈને બેઠો કે એકાએક પુર્વની તરફથી એક નુરનો અમકાશ થયો અને તે કબરના એક અધારા ખુણામાં સમાઈ ગયો. અને તે તમામ દારૂપિંજર હાલવા લાગ્યું; અને ધીમે ધીમે એક મનહર તથા લોભાવનાર સુરત બની ગયું. હું શું જોઈ રહ્યાં છું કે તે જીવાન કબરસ્તાનના એક ખુણામાં જઈને ઉભો રહ્યા. ગળામાં કદની પટલો હતી અને ચેહરો માટીમાં મળેલો હતો. તે વખતે તેનો દેખાવ કાંઈ જુદીજ તરફનો હતો જેને જોઈને અંતર હાલી જતું અને કલેજું ધલકારા લેતું હતું. થોડીવાર પછી તેણે પોતાનું મોહકું જોડ્યું અને એવા મોટા સાદે જોડ્યો કે કબરસ્તાનની દરેક કબરથી માતમની સદા આવતી હોય એમ લાગ્યું. તેણે કહ્યું:—“ઓ મારી કબરની મુલાકાત લેનારા ! આજે તું મારી સ્થિતિથી અંજલુ છે. તું નથી જાણતો કે હું કોણ છું ? પણ ઘણેજ થોડો સમય વિત્યો છે કે મારાથી દરેક માણસ વાકેફ હતો. ઓ મારી કબરની ઝિયારત કરનાર ! સાંભળી લે કે આજે હું આ અધકારમય ખુણામાં કેઈ પણ સગરનેહી વિના એકલો બંદીવાન કેદાની પેઠે છું, પણ કેઈ દીવસ વિશાળ અને મોટા શાહી મહેલના દિવાનખાનામાં મારી બેઠક હતી, અને મારી મેહફિલોની ધુમધામની કહાણી અત્યારે પણ દુનિયાના રહેનારાઓની જીભે છે. ઓ મારી કબરની મુલાકાત લેનારા ! તું ખાત્રીથી માન કે હું કેઈ દીવસ દુનિયામાં હતો, અને હું પણ એક દીવસે જીવતો હતો અને તારી પેઠે હું પણ હરતો ફરતો હતો અને પોતાની મરજીથી બધું કરતો હતો. આહ ! આજે હું તેજ અભાગ્યો છું કે જેને દુનિયાના પરદા ઉપર દરેક રીતે છંદગીની મજા પ્રાપ્ત થઈ હતી. આહ ! મારું નામ માનની સાથે લોકોની જીભે આવતું અને મારા સમયમાં મારી પેઠે માન મોલો અને ધન દોલત તથા નેકનામીમાં કેઈ મારી બરોબરી કરી શકતું નહોતું. ખુબસુરતી અને દેખાવમાં અજોડ સમજાતો ને મનાતો હતો. આહ ! ઓ મારો કબરની મુલાકાતે આવનાર ! હું મારી કહાણી તને શું સંભળાવું ? સાંભળ, મારું બધુંપણ બારે લાઠ અને પ્યારમાં પસાર થયું હતું. દીન દુનિયાની કેઈપણ ચિંતાઓથી મારું મન કોસો દુર હતું. આ તે સમય હતો કે જ્યારે દરેક વસ્તુ મારી ધ્વિજા અને મરજી મુજબ હાજર કરવામાં આવતી હતી. માળાપની ધમકીની સાંકળ મારા પગોમાં નહોતી તેમ શરીરઅતનો નુરાની પટો મારી ગરદનમાં નહોતો. છેવટે રાત અને દીવસના ફેરફારોએ મારી સ્વતંત્રતાનો સમય પુરો કરી

દીધો અને બહારનો પવન કુંકારો. આહ ! તે કેવા દીવસો હતા કે જ્યારે ન તો દીવસની ખબર હતી ન તો રાતની. તે જુવાની નહોતી પરંતુ એક છૂન હતું જે દર વખતે સવાર રહેતું હતું. તે જુવાની નહોતી પરંતુ એક શરાબ હતો કે જેનો નીચો દર વખતે ચઢેલો રહેતો હતો. દર વખતે રંગ રાગ અને આનંદની મહેફીલ ભરાયલી રહેતી હતી. રંગીન શરાબના ખ્યાલો દર વખતે છલકાતા હતા અને જ્યાં સુધી કેાઈપણ સુંદરી સોડમાં ન હોય ત્યાંસુધી એન પડતું નહોતું. આહ ! એ મારી કબર આગળ આવનાર ! હું તને શું કહું કે મેં કેટલા શીયળના શીશાઓ મારી નાદાનીના લીધે મુર કરી નાંખ્યા, અને કેટલા ખીલેલા ફુલ મારા નફસની આગમાં બળીને ભખ થયા અને કેટલા મોતીઓના કલેજાં મારી જબરાઈના લીધે ફાટી ગયાં !

એ મારી કબરની ઝિયારતે આવનાર ! મારી જુવાની માત્ર શરાબ-ખોરી અને હરામખોરીમાં પસાર નથી થઈ બલકે તમામ હયવાની લજજતો અને નફસાની ઇચ્છાઓને મેં પુરી કરી છે અને ગુનાહોની કેાઈપણ એવી વાત નથી જેને છુદ્દી અને શરે શરીફ મના કરી છે છતાં મેં તેને ન કરી હોય. દુકંમાં એટલુંજ કે ગુનાહોના વધારાએ મારા અંતરને કાળું મેસ કરી નાંખ્યું અને ગફલતે મારી આંખો ઉપર એવા પરદા નાંખ્યા હતા કે બહારની કેાઈપણ વાત મને નજર આવતી નહોતી. ઝુક, બહોઈ અને નુકતેચીની મારી છબજું કેતવ્ય હતું અને પારકી સ્ત્રીઓ પર નજર કરવા તથા રૂપાળીઓને એવા મારી આંખ દર વખતે લાગેલી રહેતી હતી અને મારા કાન તાલ મુર તથા ગાવા બજાવવાના અવાજ સાંભળવા પાછળ બેહોશ બનેલા રહેતા હતા. કેાઈની મીલકત પચાવી પડવી, હરામ ખોરાક ખાવો, બુલમ અને જબરાઈ કરવી, બહાનતી વિગેરે ખોટી બાબતો મારા અંતરમાં વાસો કરીને રહેતી હતી અને ખરાબ વિચારો દર હમેશ મારા મગજમાં ઘોળાયા કરતા હતા, હાથ પગોની દરેક હરકત ખોટા કાર્યોમાં કામ આવતી હતી. દુકંમાં એટલુંજ કે શરીરના તમામ અવયવો અને હાનત તથા જરૂરતો હરામ બની ગઇ હતી. આહ ! તે શરીર જેનો એકએક ભાગ એટલે હાડકાઓનો થોડો હીસ્સો આ કબરના એક ખુણામાં પડેલો દેખાય છે, તે હમેશા અતલસ, દીખા અને રેશમી લિખાસમાં નજર આવતો હતો અને એવા અતરેમાં વસાયેલો રહેતો કે જે પવનમાં મળીને હરેકને સુગંધીમય બનાવતો હતો. આ માટીમાં મળેલા વાળ જે એક બાલુએ પડેલા છે તેને થોડાક દીવસો પછી જમીન બિલકુલ ફેના કરી નાંખશે. આ વાળ તો સુલાબના સુગંધીમય તેલમાં તર

રહેતા હતા. આજે જે આંખો તદન નાશ પામેલી સ્થિતીમાં દેખાય છે તે કાલે નુરાની હતી. અને જ્યારે તેમાં સુરમે લાગતો અને તેની કીકીઓ આમતેમ ફરતી ત્યારે તેમાંથી બહુધ તીરો બહાર નીકળતાં અને એનારતું છગર ભેદી નાંખતી હતી. અને આ ચહેરો જેના સડી ગયેલા હાડકા હજુ સુધી મોજુદ છે તે બારે મનહર હતો અને તેને મનહરજી બનાવવા સારૂ બારે મહેનત લેવી પડતી હતી. અને આ હોઠોનું ચામડું અને માંસ જેને કીકીઓ ખાઇ ચુક્યાં છે. આહ! તેઓ શું બજે કે આ હોઠોએ એકાંતમાં કેવી મોજ માણી છે? અને આ હાથ તથા પગ જે આજે તદન હાથ્યા ચાથ્યા વગરના છે તેમજી સુંઢરીઓને પકડવામાં અને તેમની પાછળ ઢોડવામાં કેવો ભાગ ભજવ્યો છે! અરે! કદાચ કેઈ મને બતાવે કે તે લોહી કયાં ગયું જે દિલના ખ્યાલામાંથી છલકાઈને આખા શરીરની નસોમાં વહેતું ફરતું હતું અને જેની કેટલીક અસાધારણ ગરદીશો મને મસ્ત તથા બેખુદ બનાવી હીન દુનિયાથી ગાફિલ કરી દેતી હતી. આહ! છ'દગી મારાથી શા માટે નારાજ થઈ ગઈ? અને શા માટે દુનિયાએ મારી હમેશની જુઠાઈને બરદાશત કરી લીધી!

આહ, અફસોસ! હું તે લાચારીનો સમય કેઈ પણ દીવસ નહીં ભૂલું અને તે અફસોસ મારા આત્માને કબરમાં હર હમેશ બેથેન રાખશે જ્યારે હું એક આલીશાન મકાન બંધાવવા પાછળ લાગેલો હતો અને મને તેમાં રહેવાની બારે ઉલટ હતી. ફરેબ અને ચાલાકીથી એક મોટી બગીચ મારા કબજામાં આવનાર હતી અને શાહી દરબારથી મારા માટે એક મોટા ખેતાબનું ફરમાન હુંકે વખતમાં બહાર પડનાર હતું અને એક કીમતી તથા દેખાવડો પેશાક તૈયાર કરવાનો મેં હુંકમ આપ્યો હતો અને સાંજે હું મારા મિત્રોની બારે ઠાઠમાઠથી મીજબાની કરનાર હતો. સ્વાદિષ્ટ ભોજનો તૈયાર થઈ રહ્યાં હતાં અને બપોરનું ભોજન મારી આગળ ચુકવામાં આવ્યું હતું અને હું તે સ્વાદિષ્ટ ભોજનનો એક કોળીઓ પોતાના સુખમાં ચુકવા ચાહતો હતો કે મોતનો ફિરીસ્તો પેટના દરદના રૂપમાં આવી પહોંચ્યો. બારે તકલીફ અને દુઃખથી મારી તમામ તાકત ગ્રમ થઈ ગઈ અને હું ખેતાબ બનીને પાથરેલી ચેતરંજ ઉપર પડી ગયો. શરીરના અવયવો કેપવા લાગ્યા અને કેઈ એવી વસ્તુ હતી જે પગના તળીયાંથી ખેંચાતી આવતી હતી અને છેવટે એક દઈનાક આહની સાથે સુખમાંથી નીકળી ગઈ.”

તે એકલે દિલ ખુઝુગં કહેછે કે તેની છલે મેં એટલુંજ સાંભળ્યું હતું

કે તે મારી નજરાથી દુર થઈ ગયો અને દુર થતી વખતે એક પ્રકાશિત વટોળીયાની પેઠે અછરે ખાતો આત્મા આસ્માન ઉપર પહોંચી ગયો.

હવે ઠંડી પવનની લહેરીઓ ચાલી રહી હતી. સવાર થઈ ચુકી હતી. થોડાક વહશતથી ભરેલા વિચારો મારા મનમાં પેદા થયા જેના પરિણામે હું કબરસ્તાનથી નીકળીને જંગલની તરફ રવાના થઈ ગયો.

ઓ નફસ ! તેં જોઈ લીધું કે માણસની જીંદગીનો આશય શું છે અને સાંભળી લીધું કે આ જીવતા ભગતા અહિંસા અને દેખાયમાન શરીરની શી સ્થિતી થઈ ?

ઓ નફસ ! શું તું મોતથી બચી શકે છે ? કદાપી નહીં; જો દુનિયા અને દુનિયાની તમામ વસ્તુઓ ભૂદેરમાં આવી છે તો તેમનું એક ન એક દીવસે ફેના થઈ જવું જરૂરી છે. કેમકે:—“વ યમકા વજહુ રખમેકા ગિલ-જલાલે વલ ઇકરામ” ખકા અને હમેશગી તો ખાસ કરી માત્ર ખુદાની સાથેજ છે. અને માત્ર તેજ એક પવિત્ર હમેશાની ખકાની સીકતની સાથે જોળખી શકાય છે કે જેની શરૂઆત અને સમાપ્તિની કોઈને ખબર નથી. તો ખુદિ-શાળી માણસ પોતાની જીંદગીનો પાઠ સવારના ઉદયથી સાંજના આશ્વમતા સુધી પ્રાપ્ત કરી શકે છે કે અગર સવાર તેની શરૂઆત હતી તો સાંજ તેની સમાપ્તિ છે. અને આંદ તથા સુરજના વધવા ઘટવાથી દુનિયાની નાપાયદારી-નો પત્તો લાગી જાય છે. તો ફરી આ થોડા દીવસની જીંદગીની ચઢતીની પડતી છેવટે મોત છે. જેમકે:—“વલ કમરા કહ દરના હો મના ગિલા હતા આદ કલ ઉફ્ફુનિલ કહીમ ” એટલે આંદની મનજલો અમે સુકરર કરી દીધી છે, એટલે સુધી કે તે આંદ ખબુરની સુકેલી ડાળ પેઠે થઈ ગયો, જાણે આ આંદની ચઢતી હતી કે તે શરૂઆતમાં એક મનજલ સુધી પહોંચવા માટે તો ઠીક ઠીક રહ્યો. પણ ગ્યારે તે મનજલ ઉપર પહોંચી ગયો તો તેની પડતીની સ્થિતી એવી થઈ ગઈ કે જેવી ખબુરની એક સુકાએલી ડાળ. અહીંયા જણાયું કે દરેક હસ્તી એક ન એક દીવસે નેસ્તીથી બદલાઈ જશે.

મુસદ્દસ.

દુનિયામેં જો દિલ આહે તેરા કરલે કરાલે, આહે તો બહી મોલલે યા નેકી કમાલે આઇંગે મલક કામમેં જો પુછને વાલે, તબ કેહ તો તુએ કોન વહાં આકે સંભાલે

સબ માલ તેરા છીન તુએ ઘરસે નિકાલે

અબર લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

આવેગી નિદા કબ્રસે અબ વો તેરે ભાઈ, માળાપ કહાં અબ્બ કહાં અમ્મ વ તાઈ
જોરે વ બહન કોઈ તેરે કામ ન આઈ, બચ્ચેલી ગયે ભાગ તેરી દેખ તખાલી

સબ માલ તેરા છીન તુએ ઘરસે નિકાલે

અબ્બ લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

અબ કિસને તેરા છીનલિયાઝરકાદુથાલા, અબકિસનેતેરાછીન લિયામુંહકા નિવાલા
અબ કિસને તેરા છીન લિયા ઘરકાકબાલા, અબકિસનેતેરા છીનલિયા ઝોનેકા માલા

સબ માલ તેરા છીન તુએ ઘરસે નિકાલે

અબ્બ લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

વો શાહી વ મસરૂરી ગઈ આજ કહાંયાર, અબકયોતોપઠાખાકપેખોઅપની ઝબાં ચાર
છાડ આયા તેરાકયો મુકલલલહે કહાંયાર, વો ઇઝતો દુશ્મન હુવો કુમતહે કહાંયાર

સબ માલ તેરા છીન તુએ ઘરસે નિકાલે

અબ્બ લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

અબ કયોં નહીં પીતા હે શરાબ ઉઠકે શરાબી, અબહેવો કહાં બુને કબાખોંકી રકાબી
ફરમાનપે જો દોઠકે આતેથે શિતાત્રી, અબ હેં વો કહાં કયોં હે પડા તુ બખરાબી

સબ માલ તેરા છીન તુએ ઘરસે નિકાલે

અબ્બ લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

વો તેરી હુકુમત વો હિમાકતહેકહાં આજ, વોફત્તેરાઅબ્બવો જહાલતહેકહાંઆજ
વોકિમ્લાહસદબુગ્જોદલાલતહેકહાં આજ, વોદલતો હશમતવોનઝાકતહેકહાંઆજ

સબ માલ તેરા છીન તુએ ઘરસે નિકાલે

અબ્બ લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

અબકયોંનહીં દેતાહે ચતીમોંકોઅઝીયત, અબ કયોં નહીંહરએકકીકરતાહે મઝમ્મત
કયોં છાડદીદુનિયાકીરિફાકતલવમોહુખત, કયોંસાયતુંલાયા નહીં યાં દલતોહશમત

સબ માલ તેરા છીન તુએ ઘરસે નિકાલે

અબ્બ લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

અબ કોન મદદગાર તેરા હોગા ચહાંપર, અબ કોન છુડાવેગા તુએ અયસે મકાંપર
અબ કોન કરે રહેમ તેરી આહો કુગાંપર, અબકોન બબુઝ રળકે મેહેરયાં હોચહાંપર

સબ માલ તેરા છીન તુએ ઘરસે નિકાલે

અબ્બ લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

અફસોસ ન કુછ તુને કોઈ નેકી કમાયા, સબ ઉમ્મ યુંહી હિસોં હવામેંહી ગવાયા
અબ બખશે ન બખશે વોહી સુખતાર કહાયા; વાં કામ નઆવેગા કોઈ અપના પરાયા

સખ માલ તેરા છીન તુએ ધરસે નિકાલે
અબર લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

નેકીકી હરેક શખસકો તોપ્રીકદે ચારખ, હાફિલકી ચેહી તુએસેહે બસ અર્જ સદા અખ
મહેશરમે' રહે એરે લિવાયે નળવી સખ, બે ઉમ્મતે અહમદ હે' ઉન્હે બખ્શ દે ચારખ

સખ માલ તેરા છીન તુએ ધરસે નિકાલે
અબર લાકે તુએ કર ગયે જંગલકે હવાલે

ભણવું બેઇએ કે માણસ દુનિયામાં પેદા કરવામાં આવ્યો અને તેના માટે બંને જહાનની લજજતો અમાનત રાખવામાં આવી અને કુદરતના અસંખ્ય અને અપાર ઇનઆયિએ આ માણસની હસ્તીને બક્ષીશો તથા મહેરબાનીઓનો મજબુતો બનાવી દીધો છે. આ માત્ર એટલાજ સાફ કે એક દીવસે આ માણસને મોતની કડવાસથી મળવું અને તેનાથી એકત્ર થવું છે, અને મોતના આવવાનું કારણ આ છે કે આ વાત બહોર થઇ જાય કે માણસની શરૂઆત અને સમાપ્તિનો વચલો ભાગ છ'હગી છે તે કેવી રીતે પસાર થયો. માણસે ક્યાં સુધી પોતાની છ'હગીમાં તે પવિત્ર જાન અને પાક ખુદાની બક્ષીશો તથા મહેરબાનીઓના આભારમાં પોતાના નફસને કાબુમાં રાખ્યો અને પવિત્ર શરીરતની તકલીફો ઉઠાવવામાં દુઃખો ઉઠાવ્યાં છે. જેમકે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે:—“ ખ-લ-ક-લ મવતા વલ હવાતા લે ચળલો વકુમ અઇયોકુમ અહસને અ-મ-લા. ” એટલે અલ્લાહ તઆલાએ મોત અને છ'હગીને એટલા માટે પેદા કર્યાં કે તે તમારાં સારાં કામો કરવા માટે અજમાયશ કરે.

હવે જે લોકો ચાંદ અને સુરજ તથા દીવસ અને રાતને જુએ છે, તે લોકો છ'હગીના લેહને સારી પેઠે સમજી શકે છે. તે દરેકને જે સેવાઓ અલ્લાહ તઆલાએ સોંપીછે તેને ચાંદ સુરજ અને રાત દીવસ બદલાય જાય છે અને છેવટ સુધી આ વસ્તુઓ પોતાના અને પોતાની હસ્તી તરફના કાયદાઓ દુનિયા ઉપર બહોર કરે છે.

હવે જ્યારે આ વસ્તુઓની આવી સ્થિતી છે કે તેઓમાંથી દરેક સવારથી સાંજ અને સાંજથી સવાર પોતાની ફરજો અદા કરવામાં લીન રહે છે તો ફરી શા માટે તે માણસજાતી કે જે સર્વ કરતાં ઉત્તમ છે અને જેના માટે રાત, દીવસ, ચાંદ, સુરજ, જમીન, સમુદ્ર, જંગલ અને આબાદી ટુંકમાં એટલુંજ કે તમામ સૃષ્ટી બહોરમાં આવી તે પોતાની ફરજ અદા કરવાથી ગાફિલ રહે ? અને એટલુંજ ન સમજે કે જે છ'હગી મોડાજ દીવસની છે તેને બેકાર પસાર કરી દેવામાં આવે અને આખરેત કે જે હમિશા માટે

છે અને જેનો આનંદ હમેશા સુધી છે. આહ! એવી હમેશા સુધી કાયમ રહેનારી વસ્તુને તરછાડવામાં આવે એ બારે અકસોસની જગ્યા છે.

હજરત રસુલે અકરમ સલ્લં ઇસ્લાહ ફરમાવે છે કે:-અમારો આ વિચાર ખરો નથી કે મોત અમારા વિના બીજાઓને માટે છે. અને સાચી વાત પ્રમાણે વર્તન કરવું ફરક ઉપર ફરક છે અને અમારા પર નથી. આ વિચાર તદ્દન ભુલ ભરેલો છે. મુબારક છે તે માણસ કે જેણે પોતે પોતાના એટલા બધા એમો શોધી કાઢ્યા કે બીજાઓમાં એમો શોધવાનો વિચાર નાશ પામી ગયો. અને ખુશ ખબરી તથા આનંદ છે તેના માટે જેની કમાઈ પણ સારી છે અને જેનું જાહેર તથા અંતર પણ સાફ છે. તેજ ખરો માર્ગ છે જેના ઉપર તે ચાલી રહ્યો છે અને તેજ કામ સાફ છે જેના ઉપર કાબુ મેળવીને તે બધજ માલ પ્રાપ્ત કરે છે અને તેને અલ્લાહ તઆલાના રસ્તામાં ખર્ચ કરે છે.

ફરી જે લોકો અલ્લાહ તઆલાથી બીદે છે અને જે લોકોને જાંઠગી પછી ફના થઈ જવાની ખાત્રી છે અને તે ખાત્રીની સાથે બદલાનો હિસાબ આપવાની પણ બીક લાગેલી છે. મુખ્તાનલ્લાહ તે લોકોના હકમાં અલ્લાહ પાક અને તેના હબીબે પાક સલ્લંની વાતો અને ફરમાનો એક હિદાયત હોય છે અને તે હિદાયત એવી હોય છે કે જે મનઝિલે મકસુદથી તદ્દન નજીક કરી દે છે. બક્સાની ઇસ્લાઓથી બચાવીને અલ્લાહ પાક અને તેના હબીબે પાક સલ્લંના તાબિદાર અને ફરમાબરદાર બનાવી દે છે. ફરી તે તાબિદારીનું તુરાની ફળ એ જાહેર થાય છે કે આ તાબિદારી અને પાબંદી કરનારાઓનો નબીઓ, સીદીકો, શોહદાઓ અને સાલેહીનો સાથ આપે છે. જેમકે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે:-

સલ્લ લલ્લાહો અલ્લયહે વસલ્લમ.

યાને એ શબ્દ હે અલ્લાહકા ફરમા બરદાર અબ્દ હે તાબએ ફરમાને રસુલે મુખતાર અયસા ઇનસાન મગર સાથ ઉન્હીકે હોગા શામિલે હાલ હે જીન લોગોકે ફૂલે મવલા મુ રહે ફૂલ હે ચાગની વો નબીઓ સિદીક અબ્દ હે વો શોહદા અબ્દ મુલોહા બિત તેહકીક જળ હુઈ સરવરે આલમયે ચે આયત નાજિલ હો ગઈ આશિકે બેતાબકી તસકીનીએ દિલ

હુંબે મેહળુબે ઇલાહીમે' પેલ સરશાર રહો
મેહવે નજારબે હુંને શહે અબરાર રહો
ઝિંદગાની બી અબર હે તો ખુદા અયસી હે
ઉલફતે રેહમતે આલમમે' જગા અયસી હે

અને સુખકાનલ્લાહ, તે લોકો કે જેઓમાં ઇબાદત અને તાબેદારીનો શોખ છે, તે સુખારક લોકો તો દુનિયાની છ'ંદગીથી માત્ર એટલીજ વાત પ્રાપ્ત કરવા ચાહે છે કે જે આખેરતમાં આવે. નહીં તો માણસની અસલીયત એ કરતાં કાંઈ વધુ નથી કે તે માટીથી પેદા થયો અને એક તીવસ માટી તથે સમાઈ જશે.

અને મઆઝઅલ્લાહ ઇનસાની છ'ંદગીનો એ હેતુ તો છેજ નહીં કે તે માલિકુલ મુલક વ મલકુલ અને સરવરે આલમ સલ્લંની નાફરમાની કરીને નફસે અમ્મારા તથા શયતાની ચાલ ચાલે, અને વાજબાત તથા ફરાયજની તામીલ ન કરે, અને મનાઈ કરેલી તથા મકરૂહ વાતોથી દુર ન નહાસે અને તેની ખરી શકતના કારણુ રૂપ ખને, એવી ખાખતો આખેરતના માટે ન હાસલ કરે. હા, જાઈ! માણસની છ'ંદગીનો કદી પણ એ હેતુ નથી, કેમકે માણસની છ'ંદગીનો મતલબ અને હેતુ, હરકત અને અમલ કરવા ઉપર છે અને હરકત તથા અમલનો હેતુ એજ છે કે તે ફનાની બીકમાં પસાર કરવામાં આવે અને એ બીકને હેતુ એ છે કે, સારા કામો કરવા ઉપર હીમ્મતથી કમર કસે અને સારા કામો કરવાની ટેવ પાડે.

હજરત રસુલે અકરમ સલ્લંની નજરમાં છ'ંદગીની સાથે મોતને યાદ રાખવામાં એ મસલેહત હતી કે આ રીતે દર વખતે ખુદાપાકની બીક ગાલિબ રહી શકશે. એટલા માટે આપે ફરમાવ્યું છે કે:—“કબરો ઉપર જતા રહો અને લેહજતોને મટાડનારી વસ્તુ કે જે મોત છે તેને અકસર યાદ કરતા રહો.” સુખકાનલ્લાહ! એની મતલબ એજ હતી કે જ્યારે મોત હમેશા યાદ રહેશે તો છ'ંદગીના આમાલ પણ સારા થશે.

અને સુખકાનલ્લાહ! આપના આ ફરમાન “લેહજતો મટાડનારી વસ્તુ કે જે મોત છે તેને અકસર યાદ કરતા રહો” જેવા તુરાની કલામથી આ વાત રોશન થઈ રહી છે કે દુનિયામાં જેટલી લેહજતો છે તે એ કાબિલ નથી કે તેની પાછળ માયુ' કુટવામાં આવે અને તેની પાછળ પોતાની બ્હાલી અને અમુલ્ય છ'ંદગીને ખરબાદ કરે. કેમકે દુનિયાની લેહજતોમાં આ વાત અને આ અસર રાખેલી છે કે તે મોતને બુલાવી દે છે અને આ વાત તો

બાહેર છે કે મોતને ભૂલી જવા પછી માણસ તે કામ નથી કરી શકતો કે જેના માટે તે પેદા કરવામાં આવ્યો છે.

અદલાહો અકબર! વિચારવાની જગ્યા છે કે જે જમાનામાં અરબ કોમે શરૂશરૂ ઇસ્લામનો સ્વીકાર કરવા પગલું ભર્યું ત્યારે તેમની એવી સ્થિતી હતી કે મોત તથા જીવનનું વસ્તુ છે તેની તેમને ગિલકુલ કદર નહોતી અને જીવનની શી ફરજો છે તથા તે કઈ હલે પુરી થાય છે તે વાતથી તેઓ અજાણ હતા. સ્વાદિષ્ટ લોજનો અને રંગીન શરબો અને સેલ સપાટા તથા જહાજો અને મગફરી તેમના સાધારણ કામો હતા. હવે તે લોકો થોડા દીવસોમાં માત્ર આ સાંભળીને કે “વમા યન તેકો અનિલ હવા, ઇન હુવા ઇસ્લા વહયુય યુહા” એટલે હઝરત મોહમ્મદ સલ૦ જે કાંઈ ઇસ્લામ ફરમાવે છે તે વહીથી ફરમાવે છે. આ સાંભળી તે લોકો કેવા તાબેદાર બની ગયા અને તે લોકોએ પોતાને કેવા પાકા દીનદાર સાબિત કરી દેખાડ્યા કે પોતે અદલાહ તઆલાનો ઇસ્લામ તેમના સંબંધમાં એ થયો કે:—“રિબલુ લા તુલહીમ તિબરતુવ વ લા બયઉન અન ઝિકરિલ્લાહ” એટલે તે લોકો એવા તો છે કે વ્યાપાર અને ખરીદ તથા વેચાણમાં કોઈ વસ્તુ તેમને ખુદાપાકની ચાદથી ગાફિલ નથી કરતી. એજ કારણથી આપના જમાનામાં લોકોને પોતાને પોતાની જીવનની હકીકત એવી ખુબીથી બાહેર થઈ હતી કે તેઓ નાફરમાની કયા પછી પણ બનતાં સુધી એવી કોરીશ કરતા હતા કે કોઈની રીતે આ એક નાફરમાનીના અઝાબથી અબજે : છુટકારો મળી નથી અને જેટલી તકલીફ પડવાની છે તે આ દુનિયામાંજ પડી નથી કે જેથી તેમની હમીશની જીવનની કે જે મોતની પછી હાસલ થઈ શકે છે તેમાં કોઈ પણ ગુનાહની સજા ન મળે. જેમકે એક સહાબીયા આ હઝરત સલ૦ની સેવામાં હાજર થયા અને તેમણે કહ્યું કે:—“યા રસુલુલ્લાહ સલ૦ મારાથી એક ગુનાહ થઈ ગયો છે તેથી મને પાક બનાવી દો” તો આપે ફરમાવ્યું:—“તવબા કરો. ઇસતિગફાર કરો,” પરંતુ તે ફરી પણ કહેતી રહી કે મને પાક બનાવો. હઝરતે ફરી પણ પ્રથમની પેઠે તવબા અને ઇસતિગફાર કરવાનું ફરમાવ્યું. છેવટે તેને જ્યારે આ વાતથી સંતોષ ન થયો તો ખુદાએ ખુદાજી જીવનની દીપ્તિ કે વ્યભીચાર કર્યો છે અને ગર્ભ રહેલો છે. ત્યારે આ હઝરત સલ૦ એ ફરમાવ્યું કે:—“જ્યાં સુધી બાળક ન આવતરે ત્યાંસુધી હલ જારી થઈ શકતી નથી.” આ ઉપરથી એક માણસે તેની જવાબદારી લીધી અને જ્યારે દીવસ પુરા થઈ ચુક્યા અને બાળક આવતું ત્યારે તે ફરી હાજર

થઈ અને હક બરી કરવાની માંગણી કરી એટલે તે વખતે પણ આપે ઇનકાર કરતાં ફરમાવ્યું:—“હમણા બાળકનું પોષણ જરૂરી છે.” પણ એક સહાળીએ બાળકના પોષણની જવાબદારી પોતાને માથે લઇલીધી તો તે સ્ત્રીને સંગસાર કરી દેવામાં આવી.

અહીં આ ઉપરથી જણાયું કે જ્યારે ઇમાન, ખુલ્લસ અને દ્રઢતા તથા ઇરાદો મજબુત થઈ જાય છે તો ફરી દુનિયા પોતાની બધી રાનકની સાથે બેકાર જાય છે અને અહીંની લેહજતો એ કરતાં કાંઈ વધુ મહત્તા રાખતી નથી કે તેનાથી જરૂરતાના પ્રમાણે કામ લઈને માત્ર ખુદાએ પાકેની યાદ સાથે પોતાને જોડી દેવામાં આવે.

અલ્લાહ ખસ બાકી હવસ

એ આરમાંકે ખાલિક એ આસમાન વાલે, દોનોં જહાંકે ખાલિક દોનોં જહાન વાલે
એ બે મિસ્લે વ ચકતા કેનો મકાન વાલે, અરહો સમાંકે હાતા બેમિસ્લો શાન વાલે

મુસાકી તરહા એક દિન જલવા મુઝે દિખાદે

હું તાલિબે તજલ્લી બે ખુદ મુઝે બનાદે

જખસે મુના કે જંગલ તેરા મકામે હું હો, વીરાનીયુમે જખસે તેરી હી જુસ્તુબુ હો
અબ વાહીયોમે તેરે મિલનેકી આરઝુ હો, મકસદ હો તેરા મિલના મકસુદ ખાસ તુ હો

મુસાકી તરહા એક દિન જલવા મુઝે દિખાદે

હું તાલિબે તજલ્લી બે ખુદ મુઝે બનાદે

તેરા નિગારખાના શુલઝારકો મુના હો, હર શાખ પર નશેમન મેને બના લિયા હો
હર કુલ હર કલીમે દિલ તુઝકો હું હતા હો, મિસ્લે શમીમ મુઝસે તુ કયોં છુપા હું હો

મુસાકી તરહા એક દિન જલવા મુઝે દિખાદે

હું તાલિબે તજલ્લી બે ખુદ મુઝે બનાદે

જખસે મુના હો મેને કાઝમેમે તેરા ઘર હો, હર પર પડા હું હાહું ચોખટપે મેરા સર હો
મેહમિલકે હામનોં પર હરદમ મેરી નજર હો, અસવહકી આદશોં પર તુ બોલ ઉઠ કિધર હો

મુસાકી તરહા એક દિન જલવા મુઝે દિખાદે

હું તાલિબે તજલ્લી બે ખુદ મુઝે બનાદે

મે તેરી જુસ્તુબુ મે કબતકે રહું બટકતા, કાંટા રહે જગરમે કબતકે ચુંહી ખટકતા
આંખોંસે અદકે હ સરત કબતકે રહે ટપકતા, કબતકે રહું ઇલાહી હસરતસે સર પટકતા

મુસાકી તરફા એકે દિન જલવા મુઝે દિખાદે
 હું તાલિયે તજલલી બે ખુદ મુઝે બનાદે
 પિછલે પેહેર કી ઠંડી ઓર બાંકિયા ફિયામે, તારાંકી રોશનીમે ઓર ચાંદકી ઝિયામે
 હર મતલબે સહરમે હર મુખે બા સફામે, ખુરશીદકી કિરનમે ઓર સાંવલી ઘટામે

મુસાકી તરફા એકે દિન જલવા મુઝે દિખાદે
 હું તાલિયે તજલલી બે ખુદ મુઝે બનાદે
 મેં ચાર તેરે જલવે સરશાર હોકે દેખું, કયહે ખુદા મિટાઈ હુશિયાર હોકે દેખું
 સર ઓર દિલો છગરસે તૈયાર હોકે દેખું, હર તરફા બાં ફિદાએ અનવાર હોકે દેખું

મુસાકી તરફા એકે દિન જલવા મુઝે દિખાદે
 હું તાલિયે તજલલી બે ખુદ મુઝે બનાદે

ગુનાહોથી પરહેજ કરવાનું ખ્યાન.

જાણવું જોઈએ કે, દીનના બે ખાગ છે. જોકે તો મના ફરમાવેલા કામને તણ દેવું અને એક બીજી ઇતાચ્છત છે (પ્રુદાની ભક્તિ કરવી તે) મના ફરમાવેલા કામોથી બચવું એ ઘણુંજ અઘરું કામ છે. કેમકે, પ્રુદાની ઇતાચ્છત કરવાની તો દરેક માણસ શક્તિ ધરાવે છે. અને શક્યતઃ એટલે હવસપર પ્રુદાના સમ્યા બંદાઓ (મહાત્માઓ) સીવાય કોઈ કાબુ ધરાવી શકતો નથી. એજ માટે હજરત નબીયે કરીમ (સ૦ અ૦ સ૦) એ ફરમાવ્યું કે, મોહાજીર તે છે કે, જે પુરી વાતોને છાડી દે, અને સુબહીદ તે છે કે, જે નફસની ખાહેશ એટલે (કામદેવ) થી લડાઈ કરે. વળી જાણવું જોઈએ કે, તું જે તારા અંગના ભાગોથી અલ્લાહની નાફરમાની કરે છે તો, તે તારી પાસે પ્રુદાની અમાનત તરીકે છે. હવે અલ્લાહની નેમતથી ગુનાહના કામોમાં મદદ લેવી પહેલાં ઇરબબતું નચુણાપણું છે. અને અલ્લાહના વિશાળપણમાં મોટામાં મોટી નાફરમાની અને અમાનતમાં વિશ્વાસઘાત સમાન છે. તારા અંગના ભાગો તારી રધયત સમાન છે. માટે વિચાર કરે કે, તું કેવી રીતે તેઓની ડેખરેખ રાખી શકે છે. અલ્લાહ તખાલા ફરમાવે છે કે, તમે બધાઓ ભરવાડ જેવા છો અને તમારાથી કયામતને દીને તમારી રધયતના સવાલ થશે. જાણવું જોઈએ કે, કયામતના મેદાનમાં તારા અંગના બધા ભાગો સરળ ભાષામાં તારી વિરૂધ સાક્ષી આપશે. અને સાક્ષો આપીને તુને જાહેર રીતે તમામ લોકોની સામે બદનામ કરશે. અલ્લાહ તખાલા ફરમાવે છે કે, તે દીવસો આવી લાગ્યા કે, અમે સીલ લગાડીશું તેઓના મોઢાઓપર, અને વાત કરશે તેઓના હાથ અને તેઓના પગો, તેઓની કમાણીની સાક્ષી આપશે માટે તું પોતાના તમામ અંગને બચાવે. ખાસ કરીને પોતાના અંગના સાત ભાગોને. કેમકે તેજ દોજખના સાત ઇરવાજ સમાન છે. અને દરેક ભાગ દરેક દરેક ઇરવાજ માટે લખેલો છે. અને તે ઇરવાજ માટે તેજ શપ્થસ મુકરર છે, જે આ સાત ભાગોની મદદથી અલ્લાહ તખાલાની નાફરમાની કરે છે અને તેનું ખ્યાન નીચે મુજબ છે.

અંગના સાત ભાગોની નાફરમાનીનું વર્ણન તેમાંથી પ્રથમ આંખની નાફરમાની.

આંખ, કાન, જીભ, પેટ, શર્મગાહ, હાથ, પગ, ત્યારે આંખ એ માટે પચઠા કરવામાં આવી છે કે, તું અંધકારમાં તેની મદદથી રસ્તો શોધનાર અને તારી જરૂરત વખતે તેનાથી મદદ મેળવનાર અને અને તેનાથી જમીન અને આસમાનની અજીબ ચીજો અને ફરેશ્તાઓને જોનારો અને, અને તેની નીશાનીઓથી નસીહત પકડે. અને આંખને પારકી જીને જોવા, ખુબસુરતને હવસથી જોવા, મુસલમાનોપર ધિક્કારથી નજર કરવા, અને તેઓની ખૂરાઈઓ જાણવાથી બચે.

(૨) કાન.

અને કાન, તુને અલ્લાહ તઆલાએ એ માટે પચઠા કર્યા નથી કે, તું તેમને બીદઅત અથવા નીંદા, અથવા બીભિત્સ અથવા ભુડી વાતો અથવા લોકોની ખૂરાઈઓ સાંભળવાના કામમાં વાપરે. પરંતુ એ માટે કાન પચઠા કરવામાં આવ્યા છે કે, તેથી અલ્લાહનો કલામ અને હઝરત રસુલે મક્રુલની હદીસ અને અલ્લાહના વલીઓની વાતો સાંભળે, અને ઈલ્મ હાંસીલ કરવાના પ્રતાપે પાચઠાર દુન્યા અને હંમેશાંની નેમતો (બહેસ્ત)માં પહોંચે. પરંતુ અગર તું ખૂરી વાતો સાંભળવા માટે કાનનો ઉપયોગ કરશે તો સવાબના બદલામાં શુનાહ મેળવશે. અને જે તારી સફળતાનું કારણ હતું તે તારી જાન હેવાનો સળખ ઘઈજશે. આ ઘણો ખોટનો સોદો છે. અને જેમ સમજતો નહિ કે, શુનાહ ફક્ત વાત કરવાવાલાજ સાથે ખાસ સંબંધ ધરાવે છે ને સાંભળવાવાળા માટે નહિ, (તેમ તો છેજ નહી) કેમકે, હદીસ શરીફમાં લખ્યું છે કે: “સાંભળવાવાલો કહેવાવાલાનો ભાગીદાર થાય છે અને તેણે જાનનેમાંથી એક નીંદાખોર છે.”

(૩) જીભ વિષે,

અને જીભ એ માટે પેઠા કરવામાં આવી છે કે, તું તેની મદદથી અલ્લાહ તઆલાની ઘણી યાદ કરે, અને તેની કિતાબ (કુરાને શરીફ) ને વાંચે, અને તેના રસ્તા તરફ તેના બંદાઓને દોરવે. અને તેની ઉપર પોતાની દીની અને દુન્યવી જરૂરતો બહોર કરે. ત્યારે અગર તે જીભનો ઉપયોગ મના કરેલી વાતોના સંબંધમાં કર્યો તો ખુદાની નેમતનું નશુણાપણું દેખાડ્યું. આ અંગના તમામ ભાગોના મુકાબલામાં તારી ઉપર વધારે કાણુ ધરાવે છે. અને લોકો એ જીભને પ્રતાપે દોજખમાં જઈને પડશે. માટે તું તારી

શક્તિને પ્રતાપે પોતાની જાળની ઉપર કાળુ મેળવ. જેથી તે તુને ઉંધે મસ્તકે દોજખમાં નાંખે નહિ. હઠીસ શરીરમાં લખ્યું છે કે, માણસ કદી એવી વાત મોંઢામાંથી કઢે છે કે જેથી તેના મિત્રોને હસવું આવે, તો તેના પ્રતાપે તે ત્રીતોર વર્ષની દોજખના ઉંડાણમાં જઈ પડે છે. હઝરત રસુલે મકયુલ (સં ૨૦ સં ૦) ના જમાનામાં એક શખ્સ લડાઈના મેદાનમાં ચઢીદ થયો, કેાઈએ કહ્યું કે, મુબારક થાઓ, તેને માટે તો જન્મત છે. રસુલુલ્લાહ (સં ૦) એ ફરમાવ્યું કે, તને કેવી રીતે ખબર પડી. ખનવા બોલે છે કે, તેણે કેાઈ બેહુદા વાત કરી હોય, અથવા બેપરવા નહી કરવાવાલી વાતના સંબંધમાં તેણે ખખીલીથી કામ લીધું હોય: એ આદમના બેટા પોતાની જાળને આઠ વાતોથી બચાવ:-

જાળને આઠ વાતોથી રોકવા વિધે.

(૧) જાણી જોઈને ઠૂઠા મશકરી, જુહું બોલવા તથા તારા નફસ (આત્મા) ને મશકરીમાં પછુ જુહું બોલવાની આદતમાં નાખતો નહી, નહીતો તારા આત્મા (નફસ) ને જાણી જોઈને જુહું બોલવાની ટેવજ પડી જવાની. ખચિત માન કે અસત્ય (જુહું) તમામ કબીરા ગુનાહોતું મુળ છે. પછી બ્યારે તું જુહું બોલવા માટે મશહુર થઈ જશે, તો તારી પવિત્રતાઈ અલોપ થઈ જશે. અને તારા કહેણને કેાઈ કબૂલ રાખશે નહી, અને લોકો તુને ધિક્કાર અને નફરતની નજરથી જોવા લાગશે. અને અગર તું તારા જુહાણાના તુકસાનો માહુમ કરવા માંગે છે તો તારા બીજાઓના જુહપર નજર કર અને પછી જો તું તેને ધિક્કારે છે કે નહિ, તથા તેને કમીનો સમજે છે કે, નહિ? અને તેની વાત છુરી સમજે છે કે નહિ? વગેરે પોતાના તમામ એબાપર વિચાર ચલાવ, કેમકે, તુને તારી મેળે છુરાઈઓની ખબર પડશે નહી બલ્કે બીજાઓની મારફતે તેની ખબર પડશે. માટે બીજામાં જે વાતને તું ખરાબ ગણે છે, એ ઘણું જરૂરતું છે કે, તેજ વાત બ્યારે તારામાં હોય, તો બીજાઓ પછુ તેને ખરાબ ગણશે, માટે તેજ છુરાઈ તું તારે માટે પસંદ કરતો નહી.

બીજી વાત તે વચન નહી પાળવું:-આ વાતથી હંમેશાં બચતો રહે કે તું કેાઈપણ વાતનો વાચકો કરીને તે પુરો નહી કરે. બલ્કે, મુનાસીબ તો એ છે કે, તું વાતોથી નહી, બલ્કે, કામ કરી તારા બાઈઓપર ઉપકાર કર. પછી જો તું વાચકાને માટે આતુર છે, તો, વચન તોડવાથી બચતો રહે. પરંતુ લાચારી અને અગત્યના કામને સમજે અગર વચન પાળી નહી શકાય તો તું લાચાર છે. પણ વચન નહી પાળવું એ વાત નીકાક અને ઉચ્છતાઈની

નીશાની સમાન છે અને નળીયે કરીમ (સં ૪૦ સં ૪૦) એ ફરમાવું છે કે, જે શખ્સમાં ત્રણ વાતો હોય તે મુનાફીક છે ભલે પછી તે નમાઝ રાહો પણ કેમ નહીં અદા કરતો હોય ? (૧) જ્યારે વાત કરે તો જુકું બોલે (૨) વાથદો કરી પુરો કરે નહીં, (૩) અને જ્યારે તેની પાસે કોઈ અનામત સોંપવામાં આવે તો વિશ્વાસઘાત કરે.

ત્રીજી વાત જખાનને નીંદાથી બચાવવું:—નીંદા ઘણી ખરાબ ચીજ છે. હઠીસ શરીરમાં લખ્મું છે કે, નીંદા તે છે કે, (હાખલા તરીકે) તું કોઈની વાત કરે, જે સાંભળી મજકુર શખ્સને ખરાબ લાગે. નીંદા કરવાવાલો ઝાલીમ છે, ભલે પછી તે સાચુંએ કેમ ન બોલે. ગીબત (નીંદા) થી દુર રહેવા માટે અલ્લાહ તઆલાતું એ ફરમાન પુરતું છે કે, (તમે એક બીજાની નીંદા કરતા નહીં, ભલા કોઈપણ તમારામાંથી (આ વાત પસંદ કરે છે કે, તે પોતાના મુરદાર ભાઈનું માંસ ખાય ? ખચિતજ તમે એને પુરૂંજ સમજો છો.) જુઓ અલ્લાહ તઆલાએ નીંદાની સરખામણી મુરદાર માંસ ખાવા સાથે કરીછે, માટે તમને જોઈએ કે, તેનાથી બચો, અને મુસલમાનોની નીંદાથી બાઝ રહો. એક વાતનો તમને ખાસ ખીચાલ કરવો જોઈએ; તે એ કે, પોતાના નફ્સ (આત્મા) પર વિચાર ચલાવે કે, ભલા તારામાં કોઈ નીંદા છુપી, અથવા ખુલ્લી છે અને તું છુપી રીતે અથવા જાહેરમાં કોઈ ચુનાહને આધીન થયો છે ? જ્યારે તું પોતાના આત્માની આ વાતની પીછાણ કરી લેશે, તો, સમજી જશે કે, તેની આજેઝી તે પાકીઝગીના મુકાબલામાં જેથી તું મજકુર શખ્સને સંબંધ ધરાવતો કહે છે તારીજ આજેઝી જેવી છે. અને તેની આજેઝી (નમનતાઈ) તારી આજેઝી જેવી. જેવી રીતે તું તારી બદનામી અને અથબો જાહેર કરવાને પુરૂં સમજે છે, તેમજ તે પણ સમજે છે. માટે અગર તું તેની વાતો છુપાવશે, તો ખુદા તારી અથબો છુપાવશે અને અગર તું તેને બદનામ કરશે, તો અલ્લાહ આ દુન્યામાં તીખી જખાનવાલાઓને તારી (નીંદા કરવા માટે) મુકરર કરશે, જેઓ તારી આખરને ખુળધાણી કરશે પછી અલ્લાહ તઆલા કયામતમાં તુને બધાઓની સામે ફસવા કરશે અને અગર તું પોતાના જાહેર અને ખાતીનને જોશે અને તેમાં તુને દીન અને દુન્યાતું કોઈ નુકશાન જણાય નહિ, તો તારે જાણવું જોઈએ કે પોતાના આત્માથી તારી અજ્ઞાનતા એટલે અજાણ્ય થવું એ મોટામાં મોટી બેવકુફી છે, અને બેવકુફી કરતાં વધારે મોટી કોઈ એવું નથી. અગર અલ્લાહ તઆલા તારી ભલાઈ ચાહતે, તો, તારા આત્માની એબેથી તુને

વાકેફ કરતે પછી તારા આત્માને આનંદ સાથે જોવું એ હદ બહારની બેવકુફી અને અજ્ઞાનતા છે. અગર તું તારા વિચાર પ્રમાણે ખરે છે, તો તે માટે અલ્લાહનો શુક્ર કર, બીજાઓની ખુરાઈ કરતો નહીં, અને તેમની આબરૂ પર ડાઘ લગાડી તેને ખરાબ કરતો નહીં, કેમકે, એ માટામાં માટી અયબ છે.

ચોથી વાત બહેરદારી. (ખોટો દેખાવ) અને લડાઈ અને લોકોથી વાતચીત કરવામાં ઝગડો કરવો અને તેની અજ્ઞાનતા સાબીત કરવી અને તેને તાના મારવા અને પોતાનીજ અકલમંદી અને ઈર્ષમની તારીફ કરવી અને પોતાને સ્વચ્છ બહેર કરવું એ વાતો સમાઈ બંધ છે.

બાજુનું જોઈએ કે ઝગડાઓ વિગેરે તે આરામમાં ખલલ નાખનારા છે. કેમકે જ્યારે તું કોઈ બેવકુફથી ઝગડો કરશે, તો તે તુને દુઃખ દેશે અને જ્યારે તું કોઈ નરમ સ્વભાવવાલાથી ઝગડશે, તો, તે તારાથી દુશ્મનાઈ અને કીનો ધરાવશે.

આ વાત મુનાસીબ નથી કે, શયતાન તુને ધોકા આપે અને કહે કે, ખરી વાત બહેર કરી દે અને તેમાં આનાકાની કરતો નહીં, કેમકે, શયતાન હંમેશા બેવકુફને નેકીના વખતે ઢગો કરવા માટે બડકાવે છે માટે તું શયતાનના કઠૂનું કારણ બનતો નહીં કે, તે તારાથી મશકરી કરે. ખરી વાત બહેર કરવી એવાજ શખ્સ માટે સારી છે, જે, તેને માન્ય રાખે. અને તે વાત એક બહુ ઇચ્છનાર તરીકે છુપી રીતે હોવી જોઈએ ઝગડા તરીકે તો નહીંજ ! કેમકે બાધ (નસીહત) કરવાની પણ એક રીત છે અને તેમાં નરમાઈથી કામ લેવાની જરૂર છે. નહીંતો તે નસીહત—ફજીહત (બદનામી) થી બદલાઈ જશે અને તેના બગાડો સુધારા કરતાં વધી જશે માટે એવા ઝગડા કરવાવાલા લોકોથી એવી રીતે નહાસ કે જેવી રીતે તું વાઘથી નહાસે છે ! બાજુનું જોઈએ કે, ઝગડવું એ ખુદા અને મખલુકના શુરસે થવાનું કારણ છે.

પાંચમી વાત આત્મા (નફસ) ની સ્વચ્છતા છે:—અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, (તમે તમારા આત્માઓને સ્વચ્છ (કરવાની કોશિશ) કરો. નહિતો અલ્લાહ તઆલા પરહેઝગારોને સારી રીતે બાજુ છે. એક શખ્સે કોઈ વિદવાનથી પુછ્યું કે, ખરાબ સત્યતા એટલે શું ? જવાબમાં તેણે કહ્યું કે, પોતાના આત્માની તારીફ કરવી તે ! તું તેની આંત નાખવાથી બચજે. અને બાણી લે કે, આ વાત તારા દરબાને લોકોની સામે ઘટાડી દેશે અને ખુદાના શુરસાતું કારણ થઈ પડશે માટે જ્યારે તું તારા આત્માની તારીફ પીછાણવાનો ઈરાદો કરે, તો પોતાનો કીમત લોકોની સામે વધારતો નહીં.

અને જ્યારે તારા જમનાવાલાઓ પોતાની વડાઈ, ઇજ્જત અને ધન દોલતના સળભે પોતાનીજ તારીફ કરે, તો, તેઓને તું તારા દિલમાં કેવા પુરા સમજે છે અને કેવું તુંને ખરાબ લાગે છે. વળી જ્યારે તું તેઓથી છુટો પડે છે તો, આ વાત માટે કેવી રીતે તું તેઓની પુરાઈ કરે છે માટે જાણવું જોઈએ કે, જ્યારે તું તેઓની સામે પોતાના દિલની સ્વચ્છતા બહાર કરશે તો તેઓ તે વખતે તુંને દિલમાં પુરું સમજશે, અને તારાથી છુટા પડવા પછી તેઓ જખાનોથી આ વાત બહાર કરશે.

છઠ્ઠી વાત લાનત કરવી છે:—જાણવું જોઈએ કે, કયામતને હીવસે તારાથી એ વાત પુછવામાં આવશે નહીં કે, તે કલાણા શખ્સને કેમ લાનત કરી નહીં, અને ચુપ કેમ રહ્યો. બદકે, અગર તે તમામ ઉમર પણ શયતાનને લાનત કરી નથી, અને પોતાની જીવને તેમાં મથગુલ રાખી નથી તોપણ કયામતને હીવસે તે માટે તારાથી કંઈપણ સવાલ અને માંગણી થશે નહીં. અને જ્યારે તે ખુદાના બંદાઓમાંથી કોઈની ઉપર લાનત કરી તો, તેને માટે તારાથી પૂછવામાં આવશે, અને ખુદાની પેદા કરેલી કોઈ ચીજને પુરાઈની સાથે યાદ કરે નહિ. બેશક હઝરત પયગમ્બર (સં અં સં) એ કદીપણ પુરા ખાણની પુરાઈ કરી નથી બદકે અગર હીલ ચાહતું, તો નોશ ફરમાવતા, નહીં તો તેને છોડી દેતા હતા.

સાતમી વાત બંદાઓ પર બદહોઆ કરવી છે:—પોતાની જખાનને કોઈ પર બદહોઆ કરવાથી બચાવ. અગર કોઈ તારી ઉપર કુલ્મ કરે, તો તેને ખુદાને સોંપી દે. હદીસ શરીફમાં લખ્યું છે કે, મજહૂમ (જેની ઉપર કુલ્મ થયો હોય તે) ઝાલીમ માટે બદ હોઆ કરીને તેના ખંજ-(બદલો) વાળી લે છે પછી ઝાલીમ માટે કંઈ બચી રહે છે, જેનો બદલો કયામતના હીવસે કરવામાં આવશે.

આઠમી વાત લોકોની મરકરી કઠ્ઠા છે:—માટે તું તારી જખાનને જાણી જોઈને એવી બેહુદા વાતથી બચાવજે. કેમકે, આ વાતો આખરૂં અને મોલાની પડતી લાવે છે. આ વાત હીવાનાપણાને નઝદીક કરનારી, દીલોને દુઃખવનારી અને ઝગડા કોષ (ચુસ્સો) અને સંઘર્ષ છુટો કરાવનારી છે. આ વાતો દીલોમાં કમીનાપણાના બી વાવે છે. માટે તું કોઈથી મઝાક કરતો નહીં અને અગર તારાથી કોઈ મથકરી કરે, તો તેમના જખાન આપતો નહીં અને તેઓથી બચીને ચાલ, અહીં સુધી કે, તેઓ (મઝાક છોડી) કોઈ બીજી ખાબતનો વિચાર કરવા લાગે. તું એવા લોકોમાંથી બનજે કે, તેઓ જ્યારે

કેાઇ વાહીયાત તરફથી પસાર થાય છે, તો, મહેરબાન બની જાય છે. આ બધી છબીનીજ આફેતો છે, અને તુને તેમનાથી બચાવનારી સીઝ એકાંતવાસ છે, તથા જરૂર પ્રમાણે હંમેશાંની ખામોશી છે ! હઝરત અબુબકર (રહીં) પોતાના મોંઢાને જરૂરત વગર વાત કરવાથી એવી રીતે અટકાવતા હતા કે, તેમાં કોંકરા મુકી દેતા હતા. અને પોતાની છબ તરફ ધ્યાન કરીને ફરમાવતા હતા કે, એનેજ મને તમામ સુસીળતામાં નાંખી છે. એનાથી બચતો રહેજે કેમકે, દુન્યા અને દીનમાં તારી બરબાદીનું કારણ એજ થઈ પડશે.

(૪) પેટ.

હવે રજૂ પેટ:—તું તેને હરામના અને શકબરેલા ખોરાકથી બચાવ. અને હલાલ રોજી માંગવાની ઇચ્છા ધરાવનારો બનાવ. અને જ્યારે તે રોજી તુને મળે, તો, એવી કોશીશ કર કે, તું પેટ ભરી ખાય નહીં કેમકે, પેટ ભરીને ખાવું દિલને સખ્ત અને બુદ્ધિને બરબાદ કરે છે, તથા ચાહ શકિતને બાતીલ અને ઇબાદતથી બાઝ રાખે છે. શેહવતને ઉતેજન આપે છે અને ચેતાનના ભરકરને મદદ કરે છે. અને જ્યારે હલાલ રોજીથી પેટ ભરવું, એ અનીતીઓ ને ફસાદોનું સુગ છે તો પછી હરામની તો વાતજ શું કરવી ? હલાલ રોજી કમાવવી એ દરેક માણસની ફરજ છે. ઇબાદત અને ઇસ્લમ હાંસીલ કરવું એ હરામ રોજી મેળવવાને કારણે નાપાકપણાને પાથો નાંખે છે. અગર તે આખા વરસમાં ખાલીના એક પહેરણ અને સારી તરકારીઓની મઝા સોગવવાને ત્યાગ કર્યો અને રાત દીવસમાં છાપ્યા વગરના આટાની બે રોટલીઓ પર સતોષ પકડ્યો તો, તુને હલાલ રોજી તારી જરૂર જેટલી તુને મોકતાજ રાખશે નહીં. અને હલાલ રોજી ઘણી છે. બાતેનની વાતોની ખાત્રી કરવી તુને લાઝીમ નથી. બદકે તુને એ વાત લાજીમ છે કે, જે ચીઝના હરામ થવા સંબંધી તુને ખબર હોય, તેનાથી બચે, અથવા તો કેાઇ એવી નીશાની તુને માહુમ હોય કે, જેના સળગે તે હરામ છે, એવો સંભવ હોય, તોપણ તેનાથી બચજે. હલાલનું જ્ઞાન અને તે મેળવવાની કેશિસ દરેક મુસલમાનપર પાંચ વખતની નમાઝની માફક ફરજ છે.

(૫) શરમગાહની.

અને શરમગાહ (છુપી ઈદ્રી) :—તેને તું ખુદાએ હરામ કરેલી ચીઝોથી બચાવ અને એવો બનીજ, જેમ અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, (અને તેઓ કે, જે પોતાની શરમની જગાઓને બચાવ કરે છે પોતાની શરીરો અથવા પોતાના માલ ઉપરાંત તેઓ કંપકને પાત્ર નથી) અને ત્યાં

સુધી તું પોતાની ચમગાહનો બચાવ કરી શકશે નહીં, જ્યાં સુધી આંખને
ઝેવા, દિલને ચીંતા, અને પેટને શક બરેલા ખાવા, અને ભરવાથી બચાવશે
નહીં, કેમકે આ ચીજો કામ (શહેવત) ને ઉશકેરનારી અને તેના બી ઉગાડનારી છે.

(૬) બન્ને હાથની.

અને તારા બન્ને હાથ:—તેઓને કોઈ મુસલમાનના મારવાથી
અટકાવી રાખ, તેથી હરામ ચીજને અડકતો નહિ. તેથી અહલાહના કોઈ
ખંડાને સતાવતો નહીં. તેથી કોઈ અમાનતમાં વિશ્વાસઘાત કરતો નહિ. તેથી
કોઈ એવી વાત લખતો નહીં જેનું બોલવું હુકુસ્ત નથી. કેમકે, કલમ
મેં છલોમાંથી એક છે, જે વાતથી જખાનને બચાવવું બાજબ છે, તેનાથી
કલમને બચાવવું પણ જરૂરનું છે.

(૭) બન્ને પગની.

અને બન્ને પગ:—તેમને હરામ કામો તરફ ચાલવાથી બચાવ. તુને
લાઝીમ છે કે, ઉપર વજુવેલી વાતોથી પોતાના અંગના ભાગોને બચાવે. તે
ભાગોના કામો દીલના યુલોથી બહાર થાય છે. માટે તું અગર તે ભાગોને
બચાવવા ચાહે છે, તો તારે માટે દીલની સ્વચ્છતા લાઝીમ છે, તેજ અંદ-
રની પરહેઝગારી છે અને દિલ માંસનો એક ટુકડો છે. જ્યારે તે હુસ્ત
થાય છે, તો તમામ અંગ હુસ્ત થઈ જાય છે માટે તેના સુધારવા પાછળ
મશગુલ થઈ જા. જેથી કરીને તેના પ્રતાપે અંગના તમામ ભાગો સુધરી જાય.

દિલના યુનાહોનું જ્ઞાન.

બાઈબલ જોઈએ કે, દિલના ખરાબ યુદ્ધો ઘણા છે અને અવશ્યજોઈ દિલને પાક કરવું ઘણું મુશ્કેલ છે. તેના ઇલાજની દબ ઘણી હોય છે. શ્રીક્રીષ્ણની અંકુશ અને ડુનીયાની વાહીયાત વાતોમાં મશગુલ થવાને કીધે ભેતું જ્ઞાન અને કાંઈ બિલકુલ અલોપ થઈ ગયાં છે. એવું તફસીલવાર જ્ઞાન તો મોટી મોટી બીજ કિતાબોમાં છે પરંતુ અમે તુને દિલના ત્રણ દુરગુણોથી વાકેફ કરીએ છીએ. તું તેઓથી બચતો રહે, કેમકે તે દુરગુણો કુણા નાશકારક છે અને બધી યુસાધઓના યુગ સમાન છે, અને તે (૧) અદેખાઈ, (૨) બહેરહારી, અને (૩) મગફરી છે. તું તારા દિલને એ બધીઓથી પાક કરવાની કેશીશ કર.

(૧) અદેખાઈ વિષે.

હું નખીએ કરીમ (સં ૨૦ સં ૨૦) એ ફરમાવ્યું છે કે, ત્રણ ચીજો નાશકારક છે. “શહ” બખીલાઈ જેની તાબેદારી કરવામાં આવે. “ખાહેશ” જેની તાબેદારી થાય. અને ત્રીજી વાત “આપવડાઈ” છે. પછી અદેખાઈ બખીલાઈની એક શાખ છે કેમકે બખીલ તે શખ્સ કહેવાય છે, જે, પોતાના કબજાની ચીજો બીજને લેવા દે નહીં. અને “શહીદ” તે માવુસને કહે છે, જે અલ્લાહની નેમતોને તેના બંદાઓથી દુર રાખે, તો, “શહ” બખીલાઈ કરતાં પછી બહતર છે. અદેખો તે શખ્સ કહેવાય છે કે, જેને ખુદાની બખશીસોને તે પોતાના ખબનામાંથી કાઢને આપે છે તે ભારી પડે. પછી તે ઇસ્મ હોય કે, ધન હોય, અથવા લોકપ્રિયતા અથવા કોઈ બીજો આનંદ. તેને એ ચીજો એટલી તો ભારી પડે છે કે, તે બીજામાં તેમની પડતી ઇચ્છા છે. તો એ કે, ભલે તેની તે ઇચ્છા પાર નહીં પડે. આ હક બહારનું કમીનાપણું છે. એજ માટે હમરત નખીયે અકરમ (સં ૨૦ સં ૨૦) એ ફરમાવ્યું કે, અદેખાઈ, નેકીઓને એવી રીતે ખાઈ જાય છે, જેવી રીતે આગ લાકડીને ખાઈ જાય છે; અને બધી સિવાય તેને કંઈપણ મળતું નથી. એ ઉપરથી એક અદેખાની હિંકાયત શીખામણુ લેવા કાબીલ છે.

એક કમનસીબ અદેખાની હિકાયત.

એક દરવેશ એક બાદશાહની પાસે જયા કરતા હતા. બાદશાહ તેઓની સોબતથી ઘણોજ ખુશ થતો હતો. બાદશાહની પાસે તેમને આ દરબજે બેઠા એક અદેખા શખ્સને સપ્ત બળાપો પેદા થયો. તે એજ વિચાર કર્યો કરતો કે, કેાઈ તદબીર એવી કરવી બેઠાએ કે, બાદશાહની નજરમાં મજબુર દરવેશનું માન કમ થઈ જાય. એક દિવસ આ અદેખા શખ્સે બાદશાહને કહ્યું કે, ફલાણો દરવેશ જે હુજુરની પાસે બેસવાનું માન ધરાવે છે, તે મારાથી ફરમાવતા હતા કે, બાદશાહના મોઢામાં દુરગંધ આવે છે અને તેઓની પાસે જઈને બેસી શકાતું નથી. આ સાંભળીને બાદશાહને બેહક રંજ થયો.

આ અદેખા શખ્સે એક તરફ તો બાદશાહને એવી રીતે ભડકાવ્યો, અને બીજી બાજુ મજબુર દરવેશની હાવત કરી અને હાવતમાં પીઆજ, લસન વગેરે ચીજો ખવાડી, જેને લીધે મોઢામાં વાસ આવવાનો સંભવ હોય. તે બિચારા ભોળા દરવેશ આ તમામ ચીજો ખાઈને બાદશાહની હુજુરમાં પહોંચ્યા. બાદશાહે આજમાએશ કરવા માટે તેઓને વધારે નજદીક આવવાની આજ્ઞા કરી. જ્યારે તેઓએ બેઠું કે, બાદશાહ વધારે નજદીકથી વાતો કરવા માંગે છે, તો એવા બિચારાથી કે, તેઓએ પીઆજ અને લસન ખાધાં છે, રખેને બાદશાહને ખરાબ વાસ આવે, એથી પોતાના મોઢાપર હાથ મુકયો. બાદશાહને તો પહેલાંથીજ આ વાતનો ખ્યાલ હતો. ફક્ત આજમાએશ કરવા માંગતો હતો. દરવેશના એમ કરવાથી તેને પુરતી ખાત્રી થઈ ગઈ કે, આ દરવેશ મારા મોઢાની દુરગંધને લીધે પોતાનું નાક ખંધ કરે છે, માટે મજબુર માણસનું કહેવું ‘ખરું’ હતું. જરૂર આ દરવેશે મારા મોઢાની દુરગંધની વાત પેલા માણસને કહી હશે.

પછી બાદશાહે પોતાના એક અધિકારીને જે ત્યાંથી દુર હતો, એક ચીઠી આ પ્રમાણે લખી કે, “ આ ચીઠી લાવનારને કતલ કરો. અહીં તેમ કરવું ચોક્કસ કારણસર મુનાસિબ હતું નહીં ” પછી તે ચીઠી અથવા તેઓનાજ કતલનું શાહી ફરમાન બાદશાહે મજબુર દરવેશને આપીને કહ્યું કે, ફલાણા અમલદાર પાસે જાઓ, તે તમને ઘણું ઇનામ આપશે, અને એજ મેં એમાં લખ્યું છે.

જ્યારે તે દરવેશ સાહેબ રૂકેલો લઈને ચાલ્યા, તો, પેલા કમબખ્ત અદેખા માણસ જે દરબંખત તેઓની તાકમાંજ રહેતો હતો, તેઓને મલ્યો

અને પુછ્યું કે:—“આ શું છે?” દરવેશે કહ્યું કે:—“બાદશાહે મને આ ઇનામની ચીઠી આપી છે કે ફલાણા અમલદારને દેખાડીને તેની પાસેથી રૂપિયા લઈ લઉં.” આ સાંભળી પેલા અદેખા વધારે ગમગીન થઈ, પોતાના દિલમાં કહેવા લાગ્યો કે, હું તો એઓની બરબાદીની ચોજનાઓ ચોધું છું, તેથી ઉલટુંજ એઓની આબાદીનાં સાધનો ભેગાં થતાં જાય છે. આ વિચાર આવતાંજ તેઓની ખુશામદ કરવા લાગ્યો કે, આપ તો અલ્લાહવાલા ફકીર છો, રૂપિયા લઈ આપ શું કરશો? આ ચીઠી મને આપી દો, હું એ રૂપિયા વસુલ કરી લઈશ. દરવેશે જરાપણ આનાકાની વગર તે ચીઠી પેલા અદેખા માથુસને આપી દીધી. તે તેને લઈને ખુશ થતો થતો બાદશાહના અધિકારી પાસે પહોંચ્યો અને ચીઠી તેને આપી ઇનામની આશામાં ચાલ્યો.

અમલદારે બાદશાહની ચીઠી વાંચી કહ્યું કે, એમાં બાદશાહ સલામત મને એવો હુકમ ફરમાવે છે કે, આ ચીઠી લાવનારનું માથું મારે ઉરાડી દેવું, માટે તમે બાદશાહનો હુકમ પુરો કરવા માટે તરતજ તઈયાર થઈ જાઓ. હવે તો આ અદેખા શખ્સ ઘણોજ ગભરાયો, અને કહેવા લાગ્યો કે, આ ચીઠી તો બાદશાહે એક દરવેશને આપી હતી; અને તેની પાસેથી મેં માંગી લીધી, માટે તેનું માથું કપાવું એમજ, અને બાદશાહની એજ મતલબ છે. મારા માથાની બાદશાહને ગરજ નથી, હું નિર્દોષ છું, તમે કેમ મારો જીન લેઓ છો? અમલદારે જવાબ આપ્યો કે, બાદશાહનો હુકમ વધુ તપાસ માટે હું ફેરવી પણ શકતો નથી, અને તેના પાળવામાં વિલંબ પણ લગાડી શકતો નથી. એટલું કહી તેણે પેલા અદેખા માથુસનું માથું ઉરાડી દેવાનો હુકમ આપ્યો.

પીળે દીવસે હંમેશા સુજળ મજકુર દરવેશ બાદશાહની સેવામાં હાજિર થયા. બાદશાહ અજળ થયો અને પુછ્યું કે, પેલી ચીઠી કેને આપી? ત્યારે મજકુર દરવેશે સઘળી ખરી હકીકત કંઈપણ છુપાવ્યા વગર જાહેર કરી દીધી; જે સાંભળી બાદશાહ પેલા અદેખાના ફરેખ આપવા માટે અને પોતાની ભુલ માટે સખત પશોમાન થયો. અદેખાને પોતાના ખુરા કામોનો બકલો મળી ચુક્યો હોવાને સખમે હવે તેને શીક્ષા કરવાની ફીકર નકામી હતી. પણ બાદશાહનો અકીદો હવે દરવેશ પ્રત્યે વધારે ઘર્ષ ગયો કે, આ શખ્સ ઘણોજ પવિત્ર માણસ છે. તે તેને પહેલાં કરતાં વધારે માન આપવા લાગ્યો. અદેખાઈ તે વખત સુધી પોતાનું કામ કરતીજ રહે છે જ્યાંસુધી અદેખાઈ કરનાર અથવા જેની અદેખાઈ કરવામાં આવે, એ જાનેમાંથી એક મરી

નહી જાય. અદેખાનો રંજ વગર કારણનો અને તેની શયુતા (દુશ્મની) કુદરતી હોય છે. અદેખાના દિલમાં હંમેશા એક કયામત ઉઠ્યા કરે છે. જેની દોષખ અથવા બહેરત તેના મરવા પછીજ મળશે. અદેખાઇ એક મોટી બલા છે. અલ્લાહ ફરેક સુસલમાનને તેનાથી બચાવે.

અદેખો એવા અઝાબમાં છે કે, તેને માટે ક્યાજ નથી. તે દુન્યામાં હંમેશા અઝાબમાં ગીરફતાર છે. દેમકે, દુન્યામાં કદી એવો વખત આવતોજ નથી કે, જ્યારે અલ્લાહ તેના જમાનાના બીજાઓ, અને તેના યોગખીતાઓમાંથી કોઇને પણ હદમ અથવા ધન અથવા માનઅકરામની બખ્શીશ કરતો નહી હોય, માટે એવો શખ્સ મરતાં સુધી હંમેશા અઝાબમાં ગીરફતાર રહે છે. વળી આખેરતને અઝાબ ઘણેજ કંઠણ અને મોટો છે. બંદો ત્યાંસુધી હંમાનની હકીકત સુધી પહોંચી શકતો નથી કે જ્યાંસુધી તે પોતાના સુસલમાન બાઈ માટે પણ તેજ વાત પસંદ નહી કરે જે તે પોતાને માટે પસંદ કરે છે. બલકે, જોઈએ તો એ કે, તેઓની ખુશી અને રંજમાં ભાગ લે. માટે સમજા સુસલમાનો એક બીંતની મીસાલ છે, જેમાં એક બીજાને સહાય કરે છે અને એક અંગની માફક છે કે, જ્યારે એક ભાગ દુઃખી હોય છે, તો, બાકીના ભાગો પણ દુઃખી થઈ જાય છે. માટે અગર તું તારા દિલમાં એ લાગણી વુઝે નહી, તો, તુને પોતાના નાશ થવાની તદબીરમાં મશગુલ રહેવું ઘણુંજ અવશ્યતું છે. અસુક પ્રકારની અલખ વાતો જાણવાને દુશ્મનાઈની વિદ્યા જાણવા કરતાં પણ વધારે અગત્યતું છે.

(૨) ખોટો દેખાવ (રીયાકારી) વિષે.

ખોટો દેખાવ (રીયાકારી) એક છુપો શીકં-અને એ જે શિરકોમાંથી એક છે અને તે એ કે, તું લોકોના દિલોમાં માન અને મરતખો પચકા કરે જેના પ્રતાપે હંઝઝત અને ઉન્નતી મેળવે. અને ઉન્નતી એક એવી ખાહેશ છે કે, જેની પેરવી કરવામાં આવે છે, અને જેના સખબથી ઘણા લોકો ખરબાદ થયા. લોકોની ખરબાદીનું કારણ લોકજ થયા છે. અગર લોકો અસલ હાલતના સંબંધમાં ઇન્સાફથી કામ લે, તો તેઓને માલમ પડે કે, તેઓના ઘણાં ઈસ્મો અને હયાહતો બલકે, તેઓના હંમેશાના કાર્યો-તે કરવા માટે તેઓને ખોટો દેખાવ (રીયાકારીજ) ઉરકેરે છે. અને તેજ રીયાકારી તેમના તે કામોને ખરબાદ કરે છે. જેવું કે, હઠીસ ચરીફમાં લખ્યું છે કે, એક શહીદને કયામતને દીને દોષખમાં નાંખવાનો હુકમ આપવામાં આવશે. તે અરજ કરશે કે, અય પરબરહીગાર હું તો તારા માર્ગમાં શહીદ થયો. અલ્લાહ

તઆલા તેને જવાબ આપશે કે, પણ તારો ઇરાદો તો શહીદ થવામાં એજ હતો કે, લોકો તુને બહાદુર સમજે. તેઓ તુને એમજ સમજ્યા અને તારો સવાબ તુને મળી ગયો. આ સુકાને સદર હદીસ પુરેપુરી વાચકોને લાભ થાય તે સાફ નકલ કરી હઉં છું.

હદીસ શરીફ. હઝરત અબુ હુરયરા (રહીં) એ રિવાયત કરી છે કે, હઝરત ફરમાયું કે, ખશિતજ જે શખ્સે સચ્ચાઈ વગર કામ કર્યું તેમાંથી પહેલો શખ્સ જેના સંબંધી કંઈ હુકમ કરવામાં આવશે, તે તે શખ્સ છે, જે અહ્લાહના આગમાં માર્યો ગયો હોય. જ્યારે તે હિસાબને માટે તેને અહ્લાહની હજુરમાં લાવવામાં આવશે, તો અહ્લાહ તઆલાએ તેને જે ને'મત આપી હતી તેને સમજાવે તેનો ઇકરાર કરશે. પછી અહ્લાહ તઆલા તેનાથી પુછશે કે, તે' જે કામ કર્યું તે કહે ? તે' મારી ને'મતના કેવી રીતે શુકાના અદા કર્યા ? પછી તે' શખ્સ જવાબ આપશે કે, હું અહીં સુધી તારા રસ્તામાં કદેરાથી લડ્યો કે, શહીદ થઈ ગયો. અહ્લાહ તઆલા ફરમાવશે કે, તું જુહું ખાલે છે, તું મારી ખુશી માટે લડ્યો નથી, પરંતુ એ માટે લડ્યો કે લોકો તુને શુરો અને બહાદુર કહે. તેજ પ્રમાણે તું બાળીતો થયો એટલે દુન્યામાં લોકો તુને બહાદુર કહી ચુક્યા, તેની મજુરી તુને મળી ગઈ, એટલે તુને ખુશી હાસિલ થઈ. પછી હુકમ મળશે કે, તેને ઉંધે મસ્તકે ઘસડવામાં આવે અહીં સુધી કે તે' દોજખમાં નાખવામાં આવશે.

ખીલો.—તે શખ્સ જેણે તે વિદ્યા ભણી અને ભણાવી—કુરાન શરીફ પઠ્યું તે હરબારમાં લાવવામાં આવશે, અહ્લાહ તેને પોતાની ને'મતો બતલાવશે. તે તેમને સ્વીકાર કરશે, પછી અલ્લાહતઆલા સવાલ કરશે કે, તે' મજહુર બખ્શીશોનો કેવો ઉપયોગ કર્યો એટલે કેવી રીતે તે ને'મતોના શુકાના કર્યા ? તે શખ્સ જવાબ આપશે કે મેં વિદ્યા ભણી અને ખીલાઓને ભણાવી અને તારે માટે મેં કુરાન શરીફ પઠાવ્યું, અલ્લાહ કહેશે કે તું જુહો છે. આ કામ તે' સચ્ચાઈ સાથે મારી ખુશી માટે કર્યું નથી પરંતુ તે' ઇલ્મ એજ માટે શીખવ્યું કે, લોકો તુને વિદવાન કહે અને કુરાન એ માટે પઠ્યું કે, લોકો તુને કારી કહે એટલે તે કામોને લીધે તુને માન મળે અને મરતબો વધે અને ફાયદો હાસિલ થાય. ત્યારે તેમજ થયું એટલે લોકોએ તારી વડાઈ કરી અને તુને માન આપ્યું એટલે તારી મજુરી તુને મળી ગઈ. પછી હુકમ આપવામાં આવશે કે, એને ઉંધે મસ્તકે ઘસડી લઈ બાબે. તેજ પ્રમાણે ફરમાવ્યો તેને લઈ જઈ દોજખમાં નાખી દેશે.

ત્રીજો—તે શખ્સ હશે જેની ઉપર અલ્લાહે શાજી વિશાળ કરી એટલે તેને શ્રીમંત બનાવ્યો અને ફરેક માલ તેને આપ્યો. તે પશુ અલ્લાહના ઇર-ખારમાં લાવવામાં આવશે. ખુદા તેને પોતાની નેમતોની વાદ આપશે જેના તે સ્વીકાર કરશે પછી અલ્લાહ તેનાથી પુછશે કે, મજકુર નેમતોનું શું કર્યું, એટલે કેવી રીતે શુકાના બદા કર્યા. તે શખ્સ જવાબ આપશે કે, જે માર્ગમાં તારી પુરી હતી તે રસ્તામાં મેં ખર્ચ કર્યું. અલ્લાહ ફરમાવશે કે, તું જુઠો છે. તેં એજ માટે કામ કર્યા કે, લોકો તુને સખી કહે, તારા ગુણ ગાય. હવે તેઓ તેમ કહી ચુક્યા. તુને દુન્યામાં તેનો બદલો મળી ચુક્યો. પછી હુકમ આપવામાં આવશે કે, તેને ઉધે મસ્તકે ઘસડી લઈ જઈ દોજખમાં નાંખો.

આ હદીસ ઉપરથી એ વાત પુરવાર થઈ કે દેખાવને માટે જે પશુ કામ કરવામાં આવશે તે મોહબત અને સત્ય વગર અલ્લાહની જનાબમાં ફરગીજ મનજુર રાખવામાં આવશે નહીં પછી જલે હકારો તરફથી કોઈ નેક કામ કરે અને લોકોને ફાયદો પહોંચાડે, પશુ તે કબુલ રાખવામાં આવશે નહિ.

(૩) મગરૂરી વિષે.

આપવડાઈ, મગરૂરી અને ગર્વ એ ઘણી સખત બીમારી છે અને તે એ કે, બંદો પોતાને માનની નજરે અને બીજાઓને અપમાન અને ધિક્કારની નજરથી જુએ અને તેનું પરિણામ એ કે, જખાનથી કહે કે, “હું”—જેવું કે, મરદુદ શયતાને કહ્યું હતું (હું આદમથી બહેતર છું કેમકે, મને તે આગથી ઉત્પન્ન કર્યો અને આદમને મટોડીથી પચદા કર્યો) અને તેનું ફળ મંડળો અને મજલિસોમાં ઉંચાઈ અને આગેવાની અને વાતચીતમાં પ્રમુખ-પદ મેળવવું એવું નીકળે છે. અને તેના કલામનો રહીઓ આપવામાં આવે, એ વાતથી ઇન્કાર કરવાનું છે. અને જે શખ્સ પોતાને ખુદાના બંદાઓથી બેહતર સમજે તે અહિમાની છે. બદકે, એ વાત તને બાજુવી બોધાવે કે, બેહતર તેજ છે, જે કિયામતના દીવસે ખુદાની નજદીક સારો હોય અને આ વાત ગયબ અને સમાપ્ત (ખાતેમહ) પર આધાર રાખે છે. માટે તું તારા હીલમાં એવો ખ્યાલ કરતો નહીં કે, હું બીજાઓથી બેહતર છું. આ સરાસર અજ્ઞાનતા અને બેવકુફી છે. તારે માટે સુનાસીજ તો એ છે કે, તું જેને જુએ તેને પોતાના કરતાં બેહતર સમજે અને પોતાની ઉપર તેને સર્વો-પરીપશ્ચુ આપે. અગર તું તારાથી નાહનાને જુએ તો તુને કહેવું બોધાવે કે, બેશક એણે અલ્લાહની નાફરમાની કરી નથી, અને મેં કરી છે, માટે તે

મારાથી બેહેતર છે. અને અગર તું તારાથી મોટી ઉમરવાલાને જુએ તો તુને કહેવું જોઈએ કે, આ પહેલાથી અલ્લાહની ઇબાદત કરતો હોવાને સખબે બેશક મારાથી બેહેતર છે. અગર તું વિદ્વાન (આલિમ) ને જુએ તો તારે કહેવું જોઈએ કે, એને ખુદાએ તે સીઝ આપી છે જે મારી પાસે નથી જેથી એવા રૂતબાપર પહોંચ્યો છે કે, હું પહોંચ્યો નથી અને જે વાત હું જાણતો નથી તે એ જાણે છે, ત્યારે હું કેવી રીતે તેના જેવો થઈ શકું છું. અગર કેઈ જાહિલ (અજ્ઞાન) છે તો તેને માટે તારે કહેવું જોઈએ કે; એણે અજ્ઞાનતાના સખબે અલ્લાહની નાકરમાની કરી છે અને મેં જાણી જોઈને, માટે મારી ઉપર તો પુરેપુરી ખુદાની હુજ્જત (:દલીલ) છે. અને મને માહુમ નથી કે, મારી સમાપ્તિ (ખાતેમો) કેવી રીતે અને એનું પરિણામ કેવી રીતે આવે. અને કાફરના સ'બ'ધમાં તારે કહેવું કે; કોણ જાણે અગર એ અસલમાન થઈ જાય અને સારાં કામો કરતાં એનું છેવટ આવે અને ઇસ્લામના સખબે તે એવી રીતે ગુનાહોમાંથી બહાર નિકળી આવે જેવી રીતે આદાથી બાલ બાહેર આવી જાય છે. હવે રહ્યો હું—તો (અલ્લાહ બચાવે!) બનવા જોગ છે કે, અલ્લાહ મને ગુમરાહ કરી કાફર બનાવી દે, અને મારી સમાપ્તી પુરા કામપર હોય તો કયામતના રોજે એ તો અલ્લાહતઆલાની નજીકવાલાઓમાંથી હશે અને હું તે લોકોમાંથી હોઈશ કે જેઓપર અઝાબ (આપ) નાઝિલ કરવામાં આવશે. આ તરીકાથી કામ લેવા સિવાય તારા દિલમાંથી ગર્વ દુર થવાનો નથી કે, મોટો તેજ છે જે અલ્લાહની નજીક મોટો હોય અને આ વાત કોણું છેવટ કેવું આવે છે તે ઉપર આધાર રાખે છે અને છેવટ માટે શક રહે છે. માટે છેવટ (પરિણામ) ની ખુદીક તુને આ વાતથી અટકાવી દેશે. જેના પરિણામના સ'બ'ધમાં શક હોય તે માટે અલ્લાહના બંદાઓથી મગરૂરી દેખાડે. તારૂં યકીન અને ઇમાન તારી લવિબ્યની ધારણાઓ નહિ બદલાઈ જાય એવું તો કાંઈ છેજ નહિ. કેમકે અલ્લાહ તઆલા દિલોની ઉચલપાચલ કરનારો છે. તે જેને મરજીમાં આવે છે, સીધો માર્ગ દેખાડે છે અને તેની મરજીમાં આવે તેને આડે માર્ગે દોરવે છે. અહે-ખાઈ, મગરૂરી, ખોટા દેખાવ, અને ગર્વને માટે અસ'ખ્ય હદીસો છે. તેઓમાંથી તારે માટે એકજ સ'પુર્ણ હદીસ બસ છે.

મજકુર ત્રણ કુટેવો બદલ શિખામણ લેવા જોગ એક હદીસ.

ઇબનુલ સુબારક (૨૦ અ૦) એ પોતાની સનદોના આધારે એક ઇબ્સના સ'બ'ધમાં સિવાયત કરી છે કે, તેણે મઆઝ (૨૦ અ૦) થી કહ્યું

કે, આપ મને કોઈ હદીસ સંભળાવો કે, જે આપે હઝરત નબીયે કરીમ (સં ૨૦ સં ૨૦) થી સાંભળી હોય. રાવી ખયાન કરે છે; કે મઆઝ (૨૦૨૦) એટલા રડયા કે, હું વિચારમાં પડ્યો કે, હવે તેઓ રડવાથી ચુપ થયેજ નહિ. પછી કહ્યું કે, મેં હઝરત (સં ૨૦ સં ૨૦) થી સાંભળ્યું કે, તેઓ ફરમાવતા હતા કે, અય મઆઝ હું તારાથી એક એવી હદીસ ખયાન કરું છું કે, અગર તેં તેને યાદ કરી લીધી, તો અલ્લાહને ત્યાં તુંને ફાયદો પહોંચાડશે અને અગર તેં તેને જોદ્દી લીધી અને સંભાળ નહીં રાખી તો, કયામતને દિને અલ્લાહને ત્યાં તારી હુજ્જત કપાઈ જશે ને કંઈ આલશે નહીં. અય મઆઝ બેશક અલ્લાહ તઆલાએ આસમાન અને જમીન પેદા કરવાની અગાઉ સાત ફરેશતાઓ પયદા કર્યા. અને તે સાતોમાં ફરેકની ઉપર એક ફરેશ્તો દરખાન તરીકે સુકરર કર્યો. કિરામન, કાતેબીન સહવારથી સાંજ સુધીના બંદાના કાર્યો, જે સુર્યની રાશનીની માફક ચળકે છે તે લઈને પહેલા આસમાનપર ચઢે છે. જો કે તેઓ તેમને મોટી સંખ્યાના અને પાક ધારે છે, છતાં દરખાન ફરેશ્તો કિરામન કાતેબીનથી કહે છે કે આ કામો તેના કરનારાનાજ મોંઢાપર જઈને ફેંકી આવો. હું ગીબત (નીંદા) નો ફરેશ્તો છું. મને અલ્લાહ તરફથી એવો હુકમ મળ્યો છે કે લોકોની નિંદા કરનારાઓના કાર્યોને આગળ વધવા દેવાં નહીં. હઝરતે (સં ૨૦ સં ૨૦) ફરમાવ્યું કે એ પછી કિરામન કાતેબીન બંદાના તે નેક કામો જે તેઓની ધારણા પ્રમાણે પાક અને સંખ્યાબંધ હોય છે, લઈને ઉપર ચઢી બીજા આસમાનપર પહોંચે છે. તો ત્યાંનો દરખાન કહે છે કે અહીંજ થોભી જાઓ અને આ કામો તેના કરનારના મોંઢા પર ફેંકો. આ કામ કરી તે માણસે દુન્યાઇ માલ મેળવવાની ધારણા રાખી હતી અને અલ્લાહનો હુકમ છે કે આ કામોને મારે આગળ વધવા દેવાં નહીં. કેમકે આ શખ્સ મજલિસોમાં લોકોની સામે આપ વડાઈ કરતો હતો અને હું એ કામનો ફરેશ્તો છું. પછી હઝરત (સં ૨૦ સં ૨૦) એ ફરમાવ્યું કે કિરામન કાતેબીન બંદાના કામો લઈને ઉપર જાય છે, જે અજવાબાની માફક પ્રકાશિત હોય છે. તે ખચરાત, નમાઝ, રોઝા હોય છે જે કિરામન કાતેબીનને ઘણાજ સારા લાગે છે. તેઓ ત્રીજા આકાશપર પહોંચે છે ત્યારે ત્યાંનો રંખેવાળ કહે છે કે થોભી જાઓ અને આ કામ તે કામ કરનારના મોંઢાપર ફેંકો. હું મગરૂરીનો ફરેશ્તો છું. મને અલ્લાહનો હુકમ છે કે આ કાર્યોને આગળ વધવાં દઈ નહિ કેમકે આ શખ્સ સભાઓમાં લોકોની સામે મગરૂરી દેખાડવા કરતો હતો.

પછી હઝરત (સં ૨૦ સં ૨૦) એ ફરમાવ્યું કે પછી કિશમન કાતે-
ખીન બંદાના કામો જેવાં કે તરબીહ, નમાઝ, શૌઝ, હજ, ઉમરા વગેરે લઈને
ઉપર ચઢે છે. તે કામો પ્રકાશિત ચીતારાની માફક ઝળકતા હોય છે અને
શુભતા હોય છે. અહીં સુધી કે જ્યારે થોડા આસમાનપર પહોંચે છે તો
ત્યાંનો દારોગો કહે છે કે થોભી જાઓ અને આ કામો તેના કરનારના મોંઢા
અને પેટપર ફેંકે. હું ગર્વનો ફરેસ્તો છું. પુદાનો અને હુકમ મળ્યો છે કે
આ કામોને આગળ વધવા દઉં નહીં. કેમકે આ શખ્સ કામ કરીને તેમાં
ગર્વ મેળવી દેતો હતો.

હઝરત (સં ૨૦ સં ૨૦) એ ફરમાવ્યું કે હવે કિશમન કાતેખીન
બંદાના કામો લઈ પાંચમા આકાશ પર ચઢે છે. તે કાર્યો એવી વરસાણી
(અફસ) ની માફક સુંદર હોય છે, જે પહેલી રાતે પોતાના વર પાસે જાય
છે. ત્યાંનો રખેવાળ કહે છે કે થોભી જાઓ અને આ કામો તેનાજ મોંઢાપર
મારો અને તેનાજ ખભાપર સુકી આવો. હું અદેખાઈનો ફરેસ્તો છું. આ
શખ્સ વિદ્યા સંપાદન કરવા અને પોતાનાજ જેવા કામ કરવાવાળાઓ ઉપર
અદેખાઈ કરતો હતો અને જે લોકો સારી હાલતમાં હતા તેઓની પણ
અદેખાઈ કરતો અને લોકોની પુરાઈઓ શોધતો હતો. મને અલ્લાહનો હુકમ
છે કે એના કામો આગળ વધે નહીં.

હઝરતે ફરમાવ્યું કે બંદાના કામો એટલે નમાઝ, ઝકાત, હજ, ઉમરા,
જિહાદ, શૌઝ વગેરે જે અંદરની માફક ઝળકતા હોય છે, ફરેસ્તાઓ તે લઈને
છટ્ટા આકાશપર પહોંચે છે. ત્યાંનો રખેવાળ કહે છે કે થોભો અને આ કામો
તેના મોંઢાપર ફેંકે. કેમકે આ અલ્લાહના તે બંદાઓપર કંઈ દયા કરતો
હતો નહિ. બદકે જેઓ કોઈ આફત અથવા ખીમારીમાં સપડાતા હતા તે
જોઈ અથવા સાંભળી ખુશ થતો હતો. હું દયાનો ફરેસ્તો છું. મને અલ્લાહનો
હુકમ છે કે એના કામોને આગળ વધવા દઉં નહીં.

હઝરતે ફરમાવ્યું કે કિશમન કાતેખીન બંદાના કામો એટલે નમાઝ,
શૌઝ, શાલ, પરહેઝગારી જેમનો આવાજ મધમાખ જેવો અને ઝળકાટ
સુરના પ્રકાશ જેવો હશે. ત્રણ હઝાર ફરેસ્તાઓ સાથે લઈને સાતમા
આકાશપર પહોંચશે. ત્યાંના ફરેસ્તા કહેશે, કે આ કામ કરનારના મોંઢાપર
ફેંકે અને તેના હિલપર તાળું મારી દીઓ. કેમકે, જે કામ અલ્લાહને
માટે નહીં કર્યાં હોય તેમને હું આગળ જતાં અટકાવું છું. એની પોતાના
કામોમાં અલ્લાહ ઉપરાંત બીજા પારણા એ હતી કે, એ ધર્મશુદ્ધમાં વડપણ,

ઉલ્લાસમાં ઇચ્છતા અને દેશોમાં નામના ચાહતો હતો. મને અલ્લાહનો હુકમ છે કે, એના કામોને આગળ વધવા દઉં નહિ, કેમકે જે કામ પુદાને માટે નહિ હોય તે જોડા દેખાવ સમાન છે. પુદા જુદો દેખાવ કરનારના કામો કષ્ટભર્યા રાખતો નથી.

હજરત (સ૦ અ૦ સ૦) એ ફરમાવ્યું કે, કિરામત કાતેબીન સાત હજાર ફરેશ્તાઓ સહીત બંદાના કામો એટલે નમાઝ, ઝકાત, રોઝા, હજ, ઉમરા, સબ્યતા, ખામોશી, પુદાની યાદ વગેરે લઈને ઉપર ચડે છે. અહીં સુધી કે, તેઓ તમામ પરદાઓથી પસાર થઈ અલ્લાહની હજુરમાં હાજર થઈ, તેના નેક કામો અને સન્માનની સાક્ષી આપે છે. પુદા ફરમાવશે કે, તમે બંદાના કામો લખાવાવાળા છો, અને હું તેઓના દિલનો રખેવાલ છું. આ કામ તેણે મારે માટે નહિ, બલકે બીજા માટે કર્યું છે તેની ઉપર મારો ક્રિટિકાર છે. બધા ફરેશ્તાઓ કહે છે કે, એની ઉપર તારી અને અમારી લાનત થાઓ. એવી રીતે તેની ઉપર સાતો આસમાનના ફરેશ્તાઓ લાનત કરે છે.

હજરત મઆઝ (રહી.) આ સાંભળીને રડવા લાગ્યા અને કહ્યું કે, યા રસુલુલ્લાહ! આપ અલ્લાહના રસુલ છો અને હું મઆઝ-મારો છુટકારો અને મુક્તિ કેવી રીતે થશે. હજરત (સ૦) એ ફરમાવ્યું કે, મારી પેયરવી કર, બલે પછી તારા કામોમાં ખામી હોય. હે મઆઝ! પોતાની ઝબાનને પોતાના બાઈની નુકતેવીનીથી અટકાવ કે, કુરાન શરીફનો ક્રોધિત હોય. પોતાના પાપોનો બાર પોતાના આત્માની ઉપર ચઢાવ અને નહિ કે, બીજાઓપર. પોતાના આત્માને સ્વચ્છ કરી તેની પુરાઈ કરતો નહિ. પોતાના આત્માને બીજાઓપર સરસાઈ આપતો નહિ. દુન્યાના કામોને આકેબતના કામો સાથે ભેલી નાંખતો નહિ. મબલિસ (સલા) માં લોકો તારાથી ડરે એ તકબયુરી દેખાડતો નહી. બ્યારે તારી પાસે કોઈ હોય તો બીજાના કાનમાં હળવેથી કંઈ વાત કરતો નહી. લોકોની ઉપર મોટાઈ મેળવવાની ઇચ્છા રાખતો નહિ નહી તો તારાથી દુન્યા અને આખેરતની બલાઈ દુર થઈ જશે. તાબુમૈણાથી લોકોની છેડતી શોધતો નહિ, નહિ તો કયામતના દીવસે ડોઝખના કુતરાઓ તુને ચીરી ફાડી નાંખશે.

અમ મઆઝ! તું જાણે છે કે, તે શું છે? મઆઝ (રહી.) એ અરજ કરી કે, યા રસુલુલ્લાહ! મારા માળાપ આપની ઉપર કુરબાન થાએ, તે શું છે? ફરમાવ્યું કે, તે ડોઝખના કુતરાઓ છે, જેઓ હાડકાંઓમાંથી માંસ

પુટો કરે છે. મઆઝ (રદી૦) એ પુછ્યું કે, યા રસુલુલ્લાહ મારા આબાપ આપપર ફીદા થાઓ. આ ખસલતોની કોણ તાકાત ધરાવે છે અને આઝાબથી મુક્તિ મેળવી શકે છે. ફરમાવ્યું કે મઆઝ ! જેની ઉપર પુદા આસાન કરી દે, તેને માટે સહેલું છે. ખાલિફ ખીન માદાન (રદી૦) ફરમાવે છે કે આ હદીસના સળગથી મઆઝ (રદી૦) કલામે મલુદની જેટલી તિલાવત ફરમાવતા તેટલી તિલાવત કરતા મેં કોઇને જોયા નથી.

હવે તારે જાણવું જોઇએ કે આ ત્રણે પુરી ખસલતો દિલની પુરાઈ આની માતાઓ છે. અને તેના ઉત્પત્ત થવાનું એકજ કારણ, તે દુન્યાની મોહબ્બત છે. માટે રસુલે કરીમ (સ૦ અ૦ સ૦) એ ફરમાવ્યું કે દુન્યાની મોહબ્બત દરેક પાપનું મૂળ છે અને આ પણ ફરમાવ્યું છે કે દુન્યા આખેરતની ખેતી છે. તેથી જેણે દુન્યામાં જરૂરી જેટલું મેળવી આખેરતની મહદ બનાવી તેના લાગમાં આખેરતની ખેતી છે અને જેને દુન્યાથી મોજમજા ઉઠાવવાનો ખ્યાલ છે તો તેને તે હલાક કરનારી છે. જ્યારે ઉપરની લખેલી પુરી ખસલતોથી તું પાક થઇ જશે તો તારૂં દિલ પરહેજગારીથી આબાદ થઇ જશે. તે વખતે તે પરહો જે તારી અને પુદાની વચ્ચે છે તે બધા ઉઠી જશે અને પુદાની મારફતનો પ્રકાશ જાહેર થઇ જશે અને જ્ઞાનના ઝરાઓ હૃદયમાં વહેવા લાગશે અને ફરીસ્તાઓના ભેદો તારી ઉપર જાહેર થઇ જશે. હવે તારી મરજીમાં આવે તેવું કામ કર કેમકે દુન્યા જેને દીનના પ્રતાપે મેળવવા માંગે છે, તે તુને સલામતીથી મળી શકશે નહીં અને આખેરતની દોલતથી પણ મહંમ રહીશ. માટે હે મારા મિત્રો ! જ્યાંસુધી તમે મઅરફતની શરાબથી (મજકુર કુટેવોને કાઢી) રંગાઈ જશો નહીં ત્યાં સુધી પુદાની મારફતનું નૂર તમને હાસિલ થઇ શકશે નહીં.

માસિવા ઇસ્કે નહીં ઇસ્કી દવા.

દીલકે કાનોંસે ઝરા સુન ચેહ ખ્યાં
યાને છસ્સે રાજે મખ્શી હો અયાં
એક તો હે ઇલ્મે અહિર મદદી
દુસ્રાહે ઇલ્મે ખાલીન ખિલ ચકી
ઇલ્મે અહિરકો તુ કર દીલકો રફીક
રૂહકો કર ઇલ્મે ખાલીનકો શફીક

જળ ધ્રુવે ચેહ સિર્ષે હકકે તુઝપર પિસર
 ઇલ્મે બાતીનસે ઝરા હો બા ખબર
 ગરચે ઝાહિર ઇલ્મ હાસીલ હો અઝીઝ
 પર ન હો બે ઇલ્મે બાતીન કુચ્છ તમીઝ
 ચેહ હેં દોનો ઇલ્મ મિસ્લે જાનો તન
 એક બીન દોનો હો નાકિસ જાને મન
 જાં ખગેર અઝ જિસ્મ કળ પકડે કરાર
 જિસ્મ હો બેજાં ખરાબ અય દીલ ફિગાર
 જો ન જાને ઇસ્કો હક હે હકકસે દુર
 ચેહ હે તમ્સીલે શરીયત ઝીશુઉર
 ઇલ્મે ઝાહિર જોર બાતીનસે પિસર
 શરબ અહમદ હે મુરકકળ સર બસર
 એક જાં હે એક તન અય બા નસીબ
 જાનો તન બેઝીસ્ત કળ હોવે હબીબ
 શીરબ દોનોસે મુરકકળ અય ફતા
 માસિવા ઇસ્કે નહીં મહેં ખુદા
 જો કે મુન્કીર એકસેબી હે હબીબ
 વોહ હુવા દોનોસે મુન્કીર બેનસીબ
 એકબી ગર તર્ક હો તુઝસે પિસર
 દીને હકકસે કુચ્છ નહો તુઝકો ખબર
 છસ્કો ઝાહિરહો મગર બાતીન ન હો
 ઉસ્ને અખી ઉમ્મ દી નાહકમે જો
 ઇલ્મે ઝાહિર હે સબબ બાતીનકા દોસ્ત
 ઇલ્મે બાતીન મગઝ ઉસ્કા વો હે પોસ્ત
 ઇલ્મે ઝાહિરસે હો બસ ઝાહિર દુરસ્ત
 ઇલ્મે બાતીનસે હો દીલ ચાલાકો મુસ્ત
 લેક હે ઇખલાસે દીલ થત અય પિસર
 કુચ્છ નહો ઇખલાસ બીન હરગીઝ અસર

કિયુંકે દુશ્મન તેરે અન્દર હે કવી
 ચેહ ન જાવે બેખુલસ અય મુત્તકી
 દુર કરતાહે ઇસે ઇશકે ખુદા
 મા સિવા ઇશકે નહી ઇશકી દવા
 ઇશકે અફલાતુનો જાલી નુસ હે
 ચેહ દવાએ નખવતો નામુસ હે
 ઇશકે હે આબેહયાત અય બેખબર
 ગર ન હે ચેહ મોત હે શીર સર બસર
 જુરને ઇશકા એકબી કતરા પીયા
 વોહ મસીહાકી તરહ જીતા રહા
 ઇશકે ડાલે અર્હ પર ગર એકતાબ
 દેખકર બેતાબ હોવે આફતાબ
 ઇશકકા પરતવ પડા જીસ ખાકપર
 ખાકે વોહ ઉડતી હે શીર અફલાકપર
 ઇશકે હકકેસે સળ મરજ હોતે હે દુર
 ચાહ રખ ઇસ બાતકે અય ઝીશકર

પ્રુદાપાકની સોહબતના આદાબ.

જાણવું જોઈએ કે તારો તે સાથી જે તારાથી ઘરમાં, સફરમાં, મુતામાં અને જાગૃતી બદલે જીંદગી અને મોતમાં તારાથી કદી છુટો પડતો નથી તે તારો પરવરદીગાર અને માલીક છે. તું જ્યારે પણ તેની યાદ કરે તે તારો સાથી છે. કેમકે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે જે કોઈ મને યાદ કરે છું તેનો સાથી બનું છું અને જ્યારે તારું દીલ દીનની ખામીઓમાં ગમગીન થઈને તુટી જાય છે, ત્યારે પણ તે તારો મહદગાર અને સાથી છે. માટે અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે જેઓના દીલ મારે માટે તુટેલાં હોય છે, હું તેઓની પાસે હાંડું છું. અગર તું તેનું જ્ઞાન સંપૂર્ણ રીતે થઈ ગયું, તો તું તેને તારો મિત્ર બનાવી લે, અને દુન્યાને એક કોરે છોડી દે. અગર હરવખત તું એ વાતની તાકાત ધરાવતો નહીં હોય તો રાત અને દીવસમાં તું એક ચોકકસ વખત એવા ફાજલ પાડવો જોઈએ કે જેમાં તું પોતાના માલિકની સાથે એકાંતે રહી, તેનાથી દુઆ કરી, આનંદ મેળવી શકે. તે વખતે તું અલ્લાહ તઆલાના અદબો શીખવાની જરૂર છે અને તે આ છે. માથું ઝુકાવી રાખવું, આંખો નીચી રાખવી, હિંમતથી કામ લેવું, હંમેશાં ચુપ રહેવું, ઇંદ્રિયોને શાંત રાખવી, હુકમ બજાવી લાવવામાં જલદી કરવી, પ્રુદાની મના કરેલી વીઝોનો ત્યાગ કરવો, અલ્લાહની જીકર અને તેના ધ્યાનમાં મશગુલ રહેવું, સત્યને અસત્યપર સરસાઈ આપવી, દુન્યાથી આશા રાખવી નહીં, મોભાની સાથે નમનતાઈથી કામ લેવું, લજબની સાથે સાલેસાઈથી વર્તવું, સારી વીઝના જ્ઞાનથી અલ્લાહની મહેરબાનીપર ભરોસો કરવો. આ તમામ નિયમો રાત અને દિવસ તારા પોષણ સમાન હોવા જોઈએ. કેમકે, આ તે પવિત્ર આતના નિયમો છે જે હંમેશાં તારી સાથે છે. ત્યારે દુન્યા કેટલેક વખતે તારાથી છુટી પડી જાય છે, અને અગર તું આલિમ છે તો ઇસ્મના ૧૭ નિયમો છે. (૧) સુસ્તીબતની બરદાશત કરવી (૨) સહનશિખતાની અગત્યતા (૩) ફગદબાની સાથે માનથી નીચું માથું કરી બેસવું (૪) લોકો સાથે મગફરીથી કામ લેવાથી બચવું પરંતુ અગર તે બહીમોને સુલમથી ડરાવવા માટે હોય તો બસ (૫) મહફિલો અને મજલિસોમાં નમનતાઈ ધારણ કરવી (૬) હંસી અને ઠૂઠાનો ત્યાગ કરવો (૭) નિરાધારથી નરમાસથી

સહુક કરવી (૮) અવિચારી કામોનો બદલો લેવામાં વાર લગાડવી (૯) કમ સમજવાલાને નસીહતથી ગુસ્સો તથા તકબજુરી છોડી સુધારવું (૧૦) માંગનાર સાથે હિમ્મતથી કામ લેવું (૧૧) ઝોઝી સમજવાલાને સારી નસીહત અને ગુસ્સો છોડી સુધારવું (૧૨) મગફરી તજવી (એટલે એમ કહેવું કે, હું કંઈ જાણતો નથી) (૧૩) માંગનારાની તરફ હિમ્મત દેખાડવી (૧૪) માંગનારના સલાહને સમજવું (૧૫) ફલીલ કપુલ કરી લેવી (૧૬) બેહુદાવાતથી પાછું ફરવું અને સત્યવાત માન્ય રાખવી (૧૭) તકદીરપર નુકતેચીની કરવી નહીં. જે લોકો તકદીરને તદબીર વિષે આપસમાં વાઢવિવાઢ ચલાવતા રહે છે તેમના સાડ ખાસ કરીને અને સામાન્ય રીતે સૌને લાભ પહોંચે તે હેતુથી આશ્ચર્ય પમાડે એવીએક હિકાયત લખી આ પચાનને ખતમ કરું છું.

હિકાયત.

(તકદીર અને તદબીર બાબત.)

એક શખ્સ ઘણોજ ગરીબ હતો. એક દીવસે તેની પરણેતરે બૂખ અને ફાકાએથી કાયર થઈને કહ્યું કે, તમે જાઓ અને કેટલી કંઈ મહેનત મજુરી કરીને કંઈ ખાવાતું લઈ આવો. બેશક પુઢા રાજીનો આપનાર તો છે પણ મહેનત અને કેશિશ પણ અવશ્યની છે. એમ બેઠાં બેઠાં આવાતું આવી જશે નહીં. તે બાપડો મજુરોના બેસવાના ઠેકાણા પર જઈને બેઠો, બઢનસીબીથી ત્યાં પણ તેને કંઈ મજુરી મલી નહિ, લાચાર થઈભીખ માંગવા માટે તદબીર થઈ ગયો, તેમાં પણ તેને કંઈ મળ્યું નહીં, અને કંઈ વળ્યું નહીં. નાચાર થઈને તેણે વિચાર કર્યો કે, એવા જીવવાથી તો મરવું સાડ. આ વિચાર દિલમાં લાવી, તે દરીયામાં ડુબી મરવા માટે ચાલ્યો. લોગજે દરીયાના કિનારા પર તદબીર અને તકદીર બન્ને ઇનસાની રૂપમાં ઉભી રહી, પોતપોતાના વખાણ કરી રહી હતી, અને દરેક એકબીજાની ઉપર પોતાને સરસાઈ આપવાની કેશિશ કરી રહી હતી. તદબીર કહે કે હું ઝોઝી તો તકદીર કહે હું ! એવામાં આ ગરીબ માણસ ત્યાં પહોંચ્યો તો, તેઓએ તેના આપઘાત કરવાની મક્કલ જાણી તેના હાલ પૂછ્યો. આ ગરીબ શખ્સે પોતાની ગરીબાઈ, સ્ત્રીની નારાજ વગેરેનો જોહવાલ તમામ બચાવ કર્યો. હવે તે બંને જણીઓમાં તકરાર તો ચાલીજ રહી હતી, માટે તેઓ એવા ઠરાવ ઉપર આવી કે, આવો આપણે બન્ને એનીજ ઉપર પોતપોતાની કમાલ અજમાવીએ અને એવી રીતે બન્નેની પરિક્ષા થઈ જશે કે કોણનો દરજ્જો

વધારે છે. આ યોજના ઘડી તદબીર આગળ વધી, અને પેલા ડુબતા માણસને ડુબતાં અટકાવી કહ્યું કે, હું તને એક મોતીની માળા આપું છું તેથી તું પોતાનું ગુજરાન ચલાવ. પેલા ગરીબ શખ્સ એક અબજરૂપા માણસ પાસેથી એક એવી કીમતી ચીઝ મેળવી ઘણાજ પુશ થયો, અને દિલમાં કહેવા લાગ્યો કે, વાહ હવે તો ઘણીજ મજાદ છે. આ તો ઘણીજ કીમતી ચીઝ છે, અને મારી તો શું ખર્ચે, મારી સાત પેઢીની ગરીબાઈ દુર કરવા માટે પુરતી છે. આમ કહી પોતાના મુરખીને આભાર માની, હાર લઈ ઘર તરફ ચાલ્યો. થોડુંક ચાલવા પછી એવો ખિયાલ પેદા થયો કે, ધુળથી ભરેલી સડકો પર ચાલતાં અને બીજા માંગતાં માંગતાં મારા હાથ પગ ધુળથી ખરડાયલા છે, માટે હાથ મોઢું ધોઈ, નહાઈ પછી ઘેર જઈ કે મારી સુરત તો હાર વેચવાવાલાઓ જેવી દેખાવા લાગે.

મતલબ કે ત્યાંથી થોડીક દુર જઈ, તેજ દરીયામાં નહાવાના ધરાદાથી દાખલ થયો. માળા દરીયાનેજ કિનારે મુકી દીધી. હવે જ્યારે એ પોતાના નહાવા ધોવાના કામમાં લાગેલો હતો તેવામાં ભોગભોગે એક માછલી દરીયામાંથી બહાર આવી અને મજબુર હાર ગળીને પાછી દરીયામાં ચાલી ગઈ. આ જોઈને તે બીચારો ગરીબ ઘણાજ પરેશાન થયો અને નહાવું ધોવું સઘળું ભુલી અફસોસ કરતો, અને પોતાના કિસ્મેતપર વિલાપ (અફસોસ) કરતો ઘેર આવીને પોતાની સ્ત્રી આગળ તમામ હકીકત કહી સંભળાવી. પણ તે એવી અસાધારણ વાત જે એક ચમત્કાર સમાન હતી, કણુલ કેવી રીતે કરવાની હતી ! તેણીએ એને જે ચાર વાતો સંભળાવી. તે ભુખથી કાયર થઈ રહી હતી. જ્યારે બીજો દીવસ થયો, તો સ્ત્રીના પુરા ભલા કહેવાથી ફરીથી તે મજબુરી કરવા માટે ઘેરથી બહાર નિકળ્યો પણ પહેલા દીવસની માફક તેને નિરાશાજ મળી. પછી તે આપઘાતના ધરાદાથી તેજ દરિયાપર પહોંચ્યો. તદબીરે તેને એ કામથી ફરી અટકાવ્યો, અને પુછ્યું કે મેં તુને જે માળા આપી હતી તે, તે ક્યાં ફેંકી દીધી ? બીચારાએ સઘળી હકીકત કહી સંભળાવી. હવે તદબીરે ફરીથી તેના જાન બચાવવાની તદબીર કરી, તે એ કે, એક હીરો તેને આપીને કહ્યું કે, હવે એને રસ્તામાં કોઈપણ ઠેકાણે ઉઘાડતો નહિ, સીધા ઘેરજ લઈ જજે. ગરીબ માણસ મુઠીમાં તે લાલ (હીરો) લઈ પુશપુશ ઘેર તરફ રવાના થયો. જ્યારે દરવાજાપર પહોંચ્યો તો તે તેને બંધ જણાયો; તેણે દરવાજો ઠોક્યો. હજી તો ને ઉધડે છે એટલામાં આ શખ્સ મુઠી ઉઘાડીને પેલા “લાલ” (હીરો) ને જોવા લાગ્યો.

લોગલોગે ત્યાં એક ચીલ ઉડતી ઉડતી આવી, અને તે લાલને માંસને કકડો સમજી, લઇને ઉડી ગઈ. આ હાલત જોઈ આ બીચારો “હાય મારો લાલ” કહી ચુપ થઈ ગયો. એટલામાં દરવાજો ઉઘડ્યો. પોતાની બીબીથી તેણે તમામ હાસ્તાન કહી સંભળાવ્યું. પછી તે બુઝું ભણું કહેવા લાગી. બીચારો ગરીબે કહ્યું; ભલા, હવે તો જે થયું તે થયું પણ ખુદાને વાસ્તે કાલે દરવાજો ખંધ કરી લેતી નહીં. ત્રીજો દીવસે પાછા પહેલાજ બનાવ અનુક્રમે બન્યા. પરિણામમાં પાછા તે ગરીબ માણસ તેજ દરિયાપર પહોંચ્યો. તદબીરે તેનાથી લાલની હકીકત સાંભળી, હવે એક હઝાર રૂપિયાની કૌથળી તેને આપી અને તેની સંભાળ લેવાની સાધારણ નમીકતો કર્યા પછી તેને રૂપસત કર્યો. જ્યારે ઘેર પહોંચ્યો. તો દરવાજો તો એને ખુલ્લો મળ્યો. પણ ઘરવાલી પડોશમાં શેટલી માટે કોઇને ત્યાં ગઈ હતી. તેણે ઉતાવળને ઉતાવળમાં રૂપિયાની કૌથળી ચુલામાં ફાળી દીધી અને તેની ઉપર રાખ નાખી, બીબીની શોધ માટે આવ્યો. એટલામાં એક પડોશજી આગ લેવા માટે એના ઘરમાં આવી અને કોઇને ઘરમાં નહીં જોઈ, આગ લેવાની પરવાનગી લેવાની કાંઈજર ન સમજી, ચુલાને જોડવા લાગી. તેમાં આગના બહલામાં રૂપિયાની કૌથળી હતી. શેતાને તેણીને બેઠકાવી અને ચુપ-ચુપ રૂપિયાની કૌથળી બગલમાં દાખી ત્યાંથી અંપત થઈ ગઈ. એટલામાં આ મીયાં મુશ્કેલિય બીબીને બહારથી શોધીને ઘેર આવ્યા. જ્યારે ત્યાં પધાર્યા, તો જોયું કે, ચુલો જોડેલો પડ્યો છે. ધુળ નાંખી બેચી રહ્યા અને ધુળ સિવાય કંઈ મળ્યું નહિ. બીબી આ તમામ વાતો બુઝાણું સમજી તેને બુઝું ભણું સંભળાવવા લાગી. આ માણસ પણ હવે તો અકડી ગયો, અને કહેવા લાગ્યો કે, યા તો તુંને કાંઈ લાવી આપીશ નહીં તો મોઢું દેખાડીશ નહીં.

એને તો આદતજ પડી ગઈ હતી એટલે સવાર થતાંજ કોઈ ઠેકાણે ન જતાં પાધરો દરિયા કાંઠે પહોંચ્યો. તદબીરે નાચાર થઈ ગઈ હતી અને તકદીરની સામે હારી ચુકી હતી, માટે આજે આ ગરીબની મહદે તકદીર આવી અને કહ્યું કે, હે શખ્સ! તું દરિયામાં ડુબતો નહીં. મારી પાસે વધારે કંઈ નથી, માત્ર એક રૂપિયો છે. તું એજ લઈજા અને આજે તો પોતાના ખાવાપીવાની ગોઠવણ કરી લે, કાલનો અણાહ બેલી. મતલબ કે, આ બાપડો તે રૂપિયો લઈ ઘેર આવ્યો પણ મારામાં વિચાર કર્યો કે, લાગે એને તોડાવી કંઈ ખાવાપીવા માટે લઈજા ચાહું નહીં તો પાછા ફરીને

ખબર આવતું પડશે. એ ઉપરાંત એક રૂપિયા કંઈ ખુશખબર તો નથી જ કે, તે બીબીને જઈને સંભળાવું. વળી આ કોઈ ક્રીમતી વસ્તુએ નથી કે, તેના વેચવાની શીકર કરૂં. આ વિચાર કરી તેણે આટો, દાળ, ગોસ, મસાલો, વગેરે ચીજો ઉપરાંત એક મોટી માછલી ખરીદ કરી અને ઘેર પહોંચ્યો. ત્યાં જઈને બીબીને માછલી આપી કહેવા લાગ્યો કે, તમે એને સાફસુક કરો તેટલામાં હું નજીકમાં જઈ આડથી લાકડાં તોડી લાવું. જ્યારે તે લાકડાંઓ તોડવા માટે આડે ચઢ્યો તો ત્યાં એક ચીલનો માળો હતો. ચીલ તેને જોઈ ડરીને ઉડી ગઈ. જ્યારે તે માળાની પાસે પહોંચ્યો, તો જઈને શું જુએ છં કે, મજકુર લાલ (હીરો) તેમાં ચુકેલો છે. તે જોઈને આ ઘણો જ ખુશ થયો અને ડહેવા લાગ્યો કે, ચોર આખરે પકડાયો! હીવસો પછી માલ મળ્યો. હવે તકલીફની ખુબી જુઓ કે જે સ્ત્રી રૂપીઆની કોથળી લઈ ગઈ હતી તેનું ઘર આડની પાસેજ હતું. જ્યારે આ માણસ આડ ઉપર ચઢ્યો, તો તે રૂપિયા ગણી રહી હતી. હવે આ શખ્સે તો હીરો મળવાથી ચોર પકડાયો એવી જૂમ પાડી હતી. પણ તે સ્ત્રી તો એવું સમજી કે મજકુર શખ્સે તેને જોઈ લીધી. હજી તો આ માણસ લાલ અને લાકડાં લઈ ઘેર પણ પહોંચ્યો હતો નહિ એટલામાં તો તે કોથળી લઈ જનાર સ્ત્રી બધા રૂપિયા તેના ઘરે પાછા આપી ગઈ અને ઘણીજ આજેઝીથી પોતાની કસુરની માફી માંગવા લાગી. આ બન્ને સ્ત્રી પુરૂષે પોતાના રૂપીઆ પાછા મળેલા જોઈ કંઈ પુછપરછ કરી નહિ. એટલા ઉપરજ કાંઈ બસ નહિ થયું બદકે માછલી સાફ કરતાં તે ખાવાયેલી મોતીની માળા પણ તેના પેટમાંથી નીકળી. બન્ને મીયાં બીબીએ અલ્લાહના શુભના અઠા કર્યા.

ખુદાની કુદરત તો જુઓ કે જ્યારે તકલીફ વિરૂધ્ધ હતી તો તકલીફની કોઈપણ તકલીફ ચાલી નહિ અને જ્યારે તકલીફ મટક કરી તો એવાં કામ બની ગયાં કે જેમના બનવાની ખચિત કોઈ આશાજ હતી નહિ.

પ્રુદાની મચ્ચરેફત (પિછાણ) નું ધ્યાન.

અમને આ વાત ખરા દીલથી કબુલ કરવી જોઈએ કે, પોતાનેજ પીછાણવું એજ અલ્લાહ તઆલાની પીછાણવાની આવી છે. “જેને પોતાના આત્મા (નફ્સ) ને ઝોળખ્યો તેણે પ્રુદાને ઝોળખ્યો.”

અમને જાણવું જોઈએ કે “પ્રુદ” અમારા કરતાં અમારાથી નજીક અને પાસે કોઈ સ્ત્રીજ નથી. જ્યારે અમે પોતાનેજ ઝોળખ્યો નહીં તો બીજાની પીછાણ શું કરવાના હતા. અગર અમે એ પ્રમશ્રુએ કે, અમે પોતાને પીછાણીએ છીએ તો આ તહન અજ્ઞાનતા અને મુર્ખાઈ છે કેમકે એવી પીછાણ પ્રુદાના પીછાણની આવી થઈ શકતી નથી, એનું કારણ એ છે કે, એમ તો પશુઓ પણ પોતાને પીછાણે છે. એટલે કે જેવી રીતે અમે અમારી જાહેર અને દેખાતી હાલત જાણીએ છીએ. જેમકે માથું, મોઢું, હાથ, પગ વગેરે અને પોતાના અને પોતાના બાતેનની એટલી ખબર ધરાવીએ છીએ કે, જ્યારે જીખ લાગે છે તો રોટલી વગેરે ખાઈએ છીએ અને જ્યારે ગુસ્સો આવે છે તો કોઈથી લડીએ ઝગડીએ છીએ અને જ્યારે ખવાહેશ જોર કરે છે ત્યારે સાડું નરસું કંઈ દેખાતું નથી ને આંધળા થઈને પડી જઈએ છીએ. આ તમામ પ્રાણીઓ અમારી બરાબર છે. તેઓમાં અને અમારામાં કંઈએ ફરક નથી. અલબત્ત અમે ઇન્સાન તો ત્યારેજ બની શકીએ છીએ કે અમે પોતાની એ હકીકતને દરયાકૃત કરીએ કે અમે કોણ છીએ ? અને ક્યાંથી આવ્યા છીએ ? ને ક્યાં જવાના છીએ ? આ દુન્યામાં અમે શા માટે આવ્યા છીએ ? અમે કયા કામના માટે પચઢા કરવામાં આવ્યા છીએ ? અમારી નેકબખતી કયા કામમાં છે ? ત્યાં બદબખતી ને બદનસીબી કયા કામમાં છે ? અને અમારામાં જે ગુણો છે એટલે હસવાનપણું, મૂઝી-પણું, જુઠંપણું, શયતાનપણું, ફરેરતાપણું, એ ગુણોમાંથી અમે કયા ગુણો ધરાવીએ છીએ અને અમારી ખરી હકીકત શું છે ? જ્યાં સુધી અમે એ વાતો જાણીશું નહીં ત્યાં સુધી પોતાની નેકબખતી અને સફળતાને કહી-પણ પહોંચી શકીશું નહીં.

બાબુનું બેઈએ કે, હયવાનપણું, મૂઝીપણું, ભુંડપણું, શયતાનપણું, ફરેસ્તાપણું એ શું છે ?

(૧) હયવાનપણું :—એનો ખોરાક, ખાડું, પીડું, મુડું, બટો મોટો અને મજબુત થવું એ છે. અગર આ આદતો અમારામાં છે કે, રાત દીવસ ખાવા, પીવા, સુવા અને માંસ વધારવા તથા ખવાહેથ મટાડવાનાજ કામમાં મશગુલ રહીએ તો અમારામાં ને પશુઓમાં કંઈપણ ફરક નથી.

(૨) મૂઝીપણું :—એનો ખોરાક, કોઈને મારવું અથવા મારી નાંખવું તથા અખમી અને ઘાયલ કરવું એ છે. અગર આ ખસલતો અમારામાં છે તો અમારામાં અને મુઝી બાનવરોમાં કંઈ ફરક રહ્યો નહી.

(૩) ભુંડપણું :—એનો ખોરાક, પલીદી (નાપાક ચીજો) બેશરમી. લાલચ, ખુશામદ ને બીજી વાતોથી ખુશ થવું એ છે. જો એ આદતો અમારામાં છે તો અમારામાં ને ભુંડમાં કશોએ ફેર રહેશે નહી.

(૪) શયતાનપણું :—એનો ખોરાક, ફિતનો, ફસાદ, ખડાના તથા મઠ્ઠરખાણ અને ફરેબ છે. અગર ઉપલી આદતો અમારામાં છે તો અમારામાં અને શયતાનમાં કંઈપણ ફરક રહ્યો નહી.

(૫) ફરેસ્તાપણું :—એનો ખોરાક, ખુદાના જમાલ (ઈશ્વરી પ્રકાશ) ને નિહાળવું એ છે. અગર આ સુખારક અને બરકતવાલી ખવાહેથ અમારામાં છે તો અમારામાં અને ફરેસ્તાઓમાં કંઈપણ તફાવત છેજ નહી.

અગર અમે ભુંડને દબાવીને રાખીશું તો સંતોષ, શરમ, હયાદારી, પવિત્રતાઈ, ગરીબી અને લાલચ નહીં કરવાના સુણો બાહેર થશે.

સુખહાનદલાહ !—અગર મુઝીબનાવર એટલે ગજબ (ક્રોધ) અને ગુસ્સાના કુતરાને દબાવી નાંખીશું ત્યારે તો સખુરી, સહનશિલતા, દરગુઝર કરવી, દંઢતા બહાદુરી અને ખામુશીના સુણો બાહેર થશે.

સુખહાનદલાહ !—તે શયતાનને કે જેનું કામ હવસ અને ગુસ્સાના કુતરાને ઉશકેરીને હિંમતવાન બનાવવાનું છે, તેને અગર અમે દબાવીને રાખીશું તો અમે તેના બુલાવા અને બેહકાવામાં આવીશું નહી, અને અકકલના લશ્કરની અમે મદદ કરીશું, ત્યારે તો હુશિયારી, શાંતી, વિદ્યા, ફિલસુફી, મુલેહપસંદી, સખ્યતા, વિદ્રતા અને યરાફતના સુણો પેદા થશે અને આ સુણો અમારી નેકબખ્તી અને નેકીના પ્રકાશીત ઝાડો સમાન થશે.

સુખદાનદલાહ!—અગર અમે ફરેસ્તાઓની ખાસીયત ધરાવતા હોઈએ ત્યારેજ અમારાથી અદલાહ તઆલાને પીછાબુવાની કોશીશ થઈ શકે છે અને પોતાને હવસ અને કોંધના હાથથી છોડાવી શકીએ.

સુખદાનદલાહ!—જ્યારે અમારામાં ફરેસ્તાઈ ખવાસ (સુખ) સંપૂર્ણ રીતે આવી જશે ત્યારે અદલાહ તઆલાનો પ્રકાશ જોવાને અમે નમ્રીખવંત નીવડશું. જ્યારે ઇન્સાન પોતાની પીછાબુ કરી લે છે ત્યારે તે ફરેસ્તા સમાન થઈ જાય છે અને ઇન્સાન માથાથી તે પગ સુધી નૂરનું પુતળું બની જાય છે અને જોજ સળબથી અબલિયા અદલાહ (૨૦ અ૦) ના મઝારોથી હંમેશા ફેજ જારી રહે છે. કેમકે, તેઓ નૂરી થઈ ગયા છે અને તેઓમાં ફરેસ્તાપાણું આવી ગયું છે.

હવે અમારે એ સમજવું જોઈએ કે, ખુદાએ અમારા જે શુંએ પેદા કર્યા છે તે શું એ માટે પેદા કર્યા છે કે, તેઓ અમને પોતાના કેદી બનાવી, પોતાની ગુલામીમાં રાખી, પોતાની સેવા કરાવે? તથા રાત દીવસ અમારી પાસેથી ખિદમત લીધા કરે? નહીં! નહીં! અદલાહ તઆલાએ અમને એ માટે પેદા કર્યા છે કે પરુપણું, સુઝીપણું, બૂડપણું, શયતાનપણું, એ સઘળાઓને પોતાના કેદી બનાવે અને તેઓ પાસેથી સેવા લે અને આખેરતની જે સફર અમારી સામે છે તે માટે એઓમાંથી કોઈને પોતાની સ્વારી માટે લાવીએ અને કોઈને હથીયાર તરીકે કામમાં લઈએ. થોડા દહાડા જ્યાં સુધી અમે આ દુન્યાની મંઝીલમાં છીએ, ત્યાં સુધી તેઓને પોતાના ઉપ્યોગમાં લઈએ, જેથી કરીને તેઓની સહાયતાથી નેકી અને નેકબખ્તીનું બી અમને હાથ લાગી જાય, અને ખુદાની મઅરેફત (પીછાબુ) નો શરણ હાસલ થઈ જાય.

આરિકેની નજરોમાં દુન્યા તણખલા મીસાલ.

દુન્યાની હસ્તી તેઓની નજરમાં ઘાસના તણખલાં કરતાં વધારે નથી. નાના બચ્ચાંઓ મટોડીની રમતનાં ઘર ખાંધે છે, તો અકલમંદ લોકો તેઓની રમત ઉપર હસે છે. એવીજ રીતે ખુદાને ઝોળખનાર અને અલ્લાહવાલાઓ આલીશાન બંગલાઓ અને મહેલોને જોઈ તમારી હાલત ઉપર હસે છે.

માટે આ સામાનોને તમારો કિબલો અને કાબો બનાવો નહીં અને તે આલિમો, જેઓ મેલા, ગંદા અને ખરાબ હાલતમાં હોય તેઓને ધિક્કારની નજરે જોતા નહીં. તેઓજ અલ્લાહના ખાસ બંદાઓ છે અને કંઈ લઈ જવાવાલા છે.

હું એમ કહેવા માંગતો નથી કે, દુન્યાને છોડી દો, અને તમામ સંબંધ તોડી નાખો, પરંતુ મતલબ એ છે કે, દુન્યામાં એટલા મશગુલ રહો નહીં કે, અલ્લાહને પણ ભુલી જાઓ. બદકે દુન્યાને ધિક્કારની નજરે જુઓ, અને અલ્લાહના ખાસ બંદાઓને માન આપો અને તેમની નમ્રીહત ઉપર અમલ કરો.

અલ્લાહવાલાઓ રાજ અને હકુમતની ફરકાર કરતા નથી અને તેઓને પીડા સમાન લેખે છે. મશહુર હિકાયત છે કે, હઝરત ગવસે પાક (૨૦ અબ) ની સેવામાં સુલતાન સંજરે પત્ર લખ્યો કે, મારા દેશનો એક ભાગ આપના નોકરો માટે હું આપને આપી દઉં છું. તેઓએ જવાબમાં લખી મોકલ્યું કે:-
“અગર મારા દીલમાં સંજરના દેશની હવસ હોય તો, માફ નસીબ સંજરના છત્રની મિસાલ કાળું થજો. જ્યારથી મને મધરાતના રાજ્યની ખબર મળી છે ત્યારથી હું અરબી દુન્યાની બાદશાહી, અરધા જવના મૂલે પણ વેચાતી લેતો નથી.” (ઇબાદત ગુઝારે મધરાતે ઉઠીને અલ્લાહની શાંતીમાં જે ઇબાદત કરે છે તે તરફ ઉપલા જવાબમાં ઇશારો કરવામાં આવ્યો છે)

હવે જે ખરાબ હાલતને તમે ધિક્કારને પાત્ર ગણો છો તેના સંબંધી હદીસે કુદસી છે કે, (અલ્લાહ ફરમાવે છે કે “હું તુઠેલા દિલવાલાઓની સાથે છું.”) અમને તલબ નથી. અગર તલબ હોત તો, તાબેદારી વખતે અમે અપમાનને પણ સાંપી લેતે. અગર કોઈ શય્સ કોઈની ઉપર આશક

થઈ જાય અને માથુક કંઠે કે તમામ હુગડાં ઉતારીને લંગોટ પહેરી લો ત્યારે મેળાપ થશે, તો અઘ્ઘાહના કસમ છેકે તે આશક સ્વેચ્છ કરશે. તે લંગોટ ખાંધવામાં કંઈપણ આનાકાની કરશે નહીં. અને તમામ શરમ અને લજ્જા અલરાધપર મુકવામાં આવશે, પણ અઘ્ઘાહને માટે તેમ કરવામાં આવતું નથી.

હવે એનો એક છવતો ફાખલો વાંચો. કીમીયો બનાવવાવાલાઓની હાલત દરેક જાણે છે. હુગડાં તેઓના આંગપર હોતાં નથી. તેઓ મેલા, ગંદા અને ગલીઝ રહે છે, પણ સામાન્ય લોકો ઉપરાંત રાજકર્તાઓ સુદ્ધાંત તેઓની પુઠે એક જીનો પુરાણો હુકકો લઈને ફરે છે, પછી બંધે તે કીમીયો બનાવે છે નહીં પણ જાણતો હોય. અઘ્ઘાહો અકબર, એવા કીમીયાની ખાતર પોતાના અયશ આરામ અને પોતાના માનને બરબાદ કરે છે, પણ જેઓને ખરેખર કીમીયો આવડે છે, જેઓ લોહનું સોનું બનાવે છે, તેઓની તરફ કેાઈ ધ્યાન આપતું પણ નથી. અગર તેઓની પુઠ તમે પકડો તો અલબત્ત નવાઈની વાત નથી. કેમકે, અસલમાં કીમીયાગરો તો તેજ હોય છે. મતલબ એ કે, અગર તમે સહાબા (૨૦ અં) થી સંબંધ જોડશો અને તેઓનો વસીલો શોધશો તો ખચિતજ તમને સફળતા મળશે. કેમકે, અઘ્ઘાહ સુધી પહોંચવાનો ખરો માર્ગ દેખાડનારા એજ સાહેબો છે. જેવી રીતે કીડી, કણુતરના પગમાં વળગીને મક્કા શરીફ સુધી પહોંચી ગઈ. એવીજ રીતે અમે પણ સહાબા (૨૦ અં) ના પગોને વળગીને અઘ્ઘાહ સુધી શું નહીં પહોંચીશું ? જરૂર પહોંચીશું, અને સહાબા (૨૦) થી વસીલો પચઢા કરેલા એ રસુલઘ્ઘાહ સલ૦ થી વસીલો પચઢા કરવા સમાન છે, જેથી સફળતાની ખાત્રીજ રહે છે.

ઈશક ને મોહખતનું બ્યાન.

હે મિત્ર ! તે માણસ સદાના માટે સુખી છે કે જે અલ્લાહ તઆલાની મોહખતમાં ગીરફતાર છે, પછી થોડો હોય છે કે ઘણો !

જાણવું જોઈએ કે, અલ્લાહની સાથે મોહખત એ એક અગત્યનો પ્રકાશ છે. અને દુન્યાની મોહખત ગમ અને રંજ છે.

હે મિત્ર ! પોતાને દુન્યાના ગમમાં રાખવું, અને અલ્લાહથી દુર રહેવું એ ઇશ્વરશાનીઓનું કામ તો નથીજ. ખુદરગોએ ફરમાવ્યું છે કે, “સરદાર સમુલુ (સર્વ ઇબ્રાહિમોની સરદાર) જીક ને બ્યાન તથા ખામોશી છે. હે મિત્ર ! તું ખુદાના હુકમ વગર બેહેસ્તમાં પહોંચી શકવાનો નથી અને તું અલ્લાહની નજદીક મોહખત અને સમુલુ તથા તેની ખુશી વગર વળી તેની નાફરમાની છાડ્યા વગર પહોંચી શકશે નહીં.

એક ખુદરગ ફરમાવે છે કે, હું બચતુલ મુકદ્દસ તરફ જતો હતો, તે વખતે મેં ખુદાના ખાસ સાત ખંદાઓ જોયા. મેં તેઓને સલામ કર્યો અને કહ્યું કે, મને એવી ખીઝથી ફાયદો પહોંચાડો કે જેમાં મારે માટે અલ્લાહે ફાયદો રાખ્યો હોય. કહેવા લાગ્યા કે, તે દરેક ચીઝ માટે વિચાર કર કે, જે તુને અલ્લાહ તઆલાથી ખાજ રાખે. દુન્યાનું હોય કે, તે આખે-રતનું દરેક કામ શુભ કરી દે. તેનાથી બચ અને દુર રહે કે, તે તારા છુટારા સમાન નહીં હોય. મેં કહ્યું કે, અલ્લાહ તમારી ઉપર રહેમ કરે કંઈ વધારે ફરમાવો. તો કહેવા લાગ્યા કે, અલ્લાહ સિવાય કોઈનો ઉમ્મીદ રાખતો નહિ, અને તેના સિવાય કોઈથી ડરતો નહીં. મેં કહ્યું કે, કંઈ વધારે ફરમાવો. કહેવા લાગ્યા કે, જો, જેને અલ્લાહ દોસ્ત રાખે તેને તું પણ દોસ્ત રાખ અને જેને તે દુશ્મન ધરાવે તેને તું પણ દુશ્મન ધરાવ. મેં અરજ કરી કંઈ વધારે ફરમાવો તો કહેવા લાગ્યા કે, બધાં પણ તું રહે એકાંતમાં દોઝા અને (ચુનાહોપર) વિલાપ કરતો રહે અને નમનતાઈ તથા ચોખખાઈની સાથે રહે. મેં કહ્યું કે કંઈ વધુ ફરમાવો, ત્યારે તો તેઓ કહેવા લાગ્યા કે યા અલ્લાહ ! અમારા અને ખંદાની વચ્ચે પરદો કરીદે અમને તારાથી ખાજ રાખી પોતાની તરફ શેફી લીધા. પછી ગાએબ થઈ ગયા. હું જાણતો

નથી કે, તેઓ આસમાનપર આલ્યા ગયા કે, જમીનની અંદર. પછી મેં તેઓને જોયાજ નહિ, પણ તેઓની વાતોનો ફાયદો સદા મારી જાન સાથે છે.

હે મિત્ર ! એક ફાયદાની વાત સાંભળ ! અલ્લાહ તઆલાએ તુને જે ખબતના આપ્યા છે. એક ફાની (નાશકારક) અને બીજો બાકી, ફાની ખબતનો તે એ છે કે, પોતાના માલને હરામ રસ્તામાં ખર્ચ કરે, અને બાકી ખબતનો એ છે કે, કંઈ આપીને અલ્લાહના બંદાઓપર મહેરબાની કરે અને તેજ તે સામાન છે, જે આખરતમાં તુને ખપ લાગશે. જ્યારે આજે તું આપવા અને ઇબાદત કરવાની કુદરત ધરાવે છે, તો આ નેકીથી ગાફિલ થતો નહિ. કેમ કે જ્યારે કાલ તારી પાસેથી તે ચાલી જશે, તો પશોમાની ઉઠાવવી પડશે, અને કંઈ ફાયદો થશે નહીં અને એક શ્વાસ માટે પણ તારા આત્માને તારા પેદા કરનારની તાબેદારીથી ગાફિલ રાખતો નહિ.

કિયામતની હકીકત.

લુલુલ મલ્લિસ—નામના પુસ્તકમાં લખ્યું છે કે, કિયામતને દીવસે મહેતર સુલયમાન (અં ૨૦) ને ખુદાની તરફથી હુકમ મળશે કે, સુલયમાન અમે તમને એટલી હકુમત આપી હતી ત્યારે તમે અમારી દરગાહમાં ફરમાન બરહારી અને ઇબાદતની સાથે કેમ આવ્યા છો ? તમે કોઈ કસુર કરી નથી, સુલયમાન (અં ૨૦) ફરમાવશે કે, હે પરવરદિગાર ! જો કે, તે' મને ચુંટી કાઢ્યો અને બાદશાહ બનાવ્યો અને (જે કોઈને આપે નહીં તેવું) રાજ આપ્યું અને પયગમ્બરી આપી (દુન્યામાં) મોકલ્યો પણ હું તારો શુલામ હતો અને તું મારો માલિક માટે શુલામને બંદગી સીવાય કોઈ કામજ હોતું નથી. પછી અલ્લાહ હુકમ આપશે કે, તમામ તે શ્રીમતોને જેઓએ અલ્લાહની નાફરમાની કરી છે હોજખમાં લઈ જાઓ.

પછી અલ્લાહનો હુકમ થશે કે, ફકીરોના ટોળાંને લાવો. જ્યારે તેઓ લાંબવામાં આવશે, તો અર્શના પરદામાંથી અવાજ સંભળાશે કે, અથ ફકીરો અમારી દરગાહમાં તમે કેમ કુસુરવાર આવ્યા છો ? અને બંદગી અને ઇબાદતમાં તમે કેમ તકસીર કરી છો ? તેઓ કહેશે કે, યારબ ! તે' અમને દુન્યામાં ફકીર પચઢા કર્યા હતા માટે ફકીરીને લીધે અમારા અંગમાં તાકત હતી નહિ, અમારા અંગપર લુગડાં પણ પુરાં હતાં નહિ અને તે પાક થતાં નહોતાં.. અને પોતાની શેણ તથા પોતાના બાલબચ્ચાઓની શેણ માટે એવા પરેશાન હતા કે, કહી પણ તારી ઇબાદતની કુરસત મળતી હતી નહિ, માટે અમારાથી તકસીર થઈ. ત્યારે અલ્લાહ તરફથી હુકમ મળશે કે, હજરતે ઇસા (અં ૨૦) ને હાજર કરો. ઇસા (અં ૨૦) હાજર થશે. અલ્લાહ ફરમાવશે કે, અથ ઇસા મેં તમને ફકીર અને ગરીબ પચઢા કર્યા હતા પણ ફકીરી અને ફકા અને પાંદડાંઓ ખાવાથી તમારી નસો તાંદુરસ્ત થઈ ગઈ હતી તો પછી કેમ તે' અમારી ફરમાનબરહારી અને ઇબાદત કરી અને કોઈ તકસીર પણ કરી નહિ ? ઇસા (અં ૨૦) અરજ કરશે કે, ખુદાવંદ ! તે' જો કે, મને ફકીરી ઇનાયત કરી હતી, પણ હું તારો શુલામ હતો અને તું મારો માલિક હતો, પછી કેવી રીતે હું તારી ઇબાદત અને તાબેદારીમાં કસુર કરું ? બંદાને

ખંદગી સીવાય કોઈ કામ ન હોવું જોઈએ. અદલાહનો હુકમ થશે કે, આ ફકીરો જેઓએ કસુર કરેલ છે, દોજખમાં લઈ જાઓ.

પછી હુકમ આપવામાં આવશે કે, બીમારોને લાવો એટલે બધા ભેગા કરવામાં આવશે, ત્યારે અર્શની સામેથી અવાજ સંભળાશે કે, અય બીમારોના ટોળાઓ કેમ તમે અમારી દરગાહમાં ખંદગી સાથે આવ્યા નહીં ? તેઓ જવાબ આપશે કે, યા રખ ! તે' હમેશા અમને સંકટમાં રાખ્યા, કહી તે બીમારીથી અમે મોકળા થયાજ નહીં કે, તારી ઇબાહત કરીએ, ઘણીજ જેહમત અને બીમારીને લીધે અમે ઇબાહત કરી શક્યા નહીં.

ત્યારે હુકમ થશે કે, ઐયુબ (અં સં) ને લાવો. જ્યારે તેઓને બોલાવવામાં આવશે તો, અદલાહ ફરમાવશે કે, અય ઐયુબ ! મેં હમેશા તમને બીમારીમાં ગીરફતાર રાખ્યા હતા, એટલે સુધી કે, કીડાઓ તમારૂં માંસ અને આમડા ખાઈ ગયા હતા અને તમે એટલા બીમાર હતા કે, તમારી સ્ત્રીની ચોટલી પકડી તમે ઉભા રહી શકતા હતા, તે છતાં તમે કેમ ઇબાહતમાં મથયુલ થતા હતા ? તેઓ ફરમાવશે કે, યા અદલાહ ! હું તારો શુલામ છું અને તું માલિક છે, માટે હું કસુર કેવી રીતે કરું ! કેમકે, ખંદાને ખંદગી સીવાય કંઈ કરવું ન જોઈએ. હુકમ આપવામાં આવશે કે, જેઓએ બીમારીના સખમે ઇબાહતમાં કમી કરી છે, તેઓને દોજખમાં લઈ જાઓ.

એ પછી હુકમ આપવામાં આવશે કે, ગરીબોના ટોળાને લાવો. જ્યારે તેઓ લાવવામાં આવશે તો, અર્શના પરદાઓમાંથી અવાજ આવશે કે, હો નિરાધારો ! તમે કેમ અમારી દરગાહમાં ખંદગી વગર આવ્યા છો ? તેઓ કહેશે, યા રખ ! તે' અમને આજીવ પયદા કર્યા હતા. અમને કહી તારી ઇબાહત કરવા માટે છુટકારોજ મળ્યો નથી. ત્યારે હુકમ આપવામાં આવશે કે, સુસુફ (અં સં) ને બોલાવો. જ્યારે તેઓ હાજર થશે, તો અદલાહ ફરમાવશે કે, અય સુસુફ મેં તમને યાકુબ (અં સં) ની નજરોથી અને ઘરથી દુર કરીને ભાઈઓના જીવન સાથે અંધારા કુવામાં પુર્ચા હતા અને જીલ્લખાને સખમે કેદખાનામાં નાંખ્યા હતા, પછી તમે કેમ મારી દરગાહમાં ખંદગી અને ઇબાહત લઈને આવ્યા છો ? સુસુફ (અં સં) ફરમાવશે કે, યા રખ હું તારો બંદો હતો અને બંદાથી ખંદગી સીવાય કાંઈ કામ થતું નથી. પછી અદલાહ તઆલા તરફથી હુકમ મળશે કે, આ લોકો અમારી ઇબાહતના કસુરવાર છે એઓને દોજખમાં લઈ જાઓ.

માટે હે મિત્રા ! તમને ખબરદાર રહેવું જોઈએ. કેમકે, તમે સમજી અને અકલમંદ છો. ખુદાની દરગાહમાં બહાનું સંભળાશે નહીં. જ્યારે શ્રીમંતાનું બહાનું શ્રીમંતાઇ માટે, ફકીરનું ફકીરી માટે, બીમારનું બીમારી માટે, અને આજેઝો-નાચારો નું આજેઝી માટે સાંભળવામાં આવશે નહીં, તો પછી કોઈનું બહાનું પણ કબુલ રાખવામાં આવશે નહીં. બધાને દોષખનો હુકમ મળશે, માટે ખબરદાર રહેજો. બહાનુની ઉપર ભરોસો રાખતા નહીં. તે (ખુદા) સાંભળવાનોએ નથી અને છાડવાનોએ નથી.

હે મિત્ર ! તુને જોઈએ કે, મા'બુદની બંદગી માટે કોશીશ કરે અને તેમાં કમી કરે નહીં. અને બાબુનું જોઈએ કે, ઉત્તમમાં ઉત્તમ લકતી ખુદાની યાદમાં સમયસુચકતા છે.

હે મિત્ર ! અગર તું ચાહે છે કે, આશકો અને આરેફાની વાતો સાંભળે. તો ઘોડીવાર માટે સાંભળ અને ખરા દિલથી સાંભળ અને અકલ પકડ. કહે છે કે, એક જવાન એક શ્રીમંત રાજાની છોકરીપર આશક થઇ ગયો. લોકોએ તે જવાનને પકડ્યો અને શીક્ષા કરવાની જગ્યા પર લાવ્યા. આશકની પાસે દાસીએ આવીને કહ્યું કે, તમારી માથુક કહે છે કે, હું મારા મહેલની ઉપરથી ઉભી રહી સઘળું જોઈશ. જ્યારે આ જવાનને શિક્ષા કરવા લાગ્યા તો, એ વાતના આનંદમાં કે, માથુક તેને જોઈ રહી છે એવા ઇશકના દરિયામાં ગંડા થયો કે તેને ઘણીએ સબ કરવામાં આવી, પરંતુ તેને વેદનાની ખબર પડી નહિ.

અજબની વાત છે કે, આરોક મબ્તઝી (દુન્યાઈ પ્રેમી) માથુકના દર્શનમાં એવા બેલાન થઈ બાથ છે કે, તેને સબનીએ ખબર પડતી નથી. ત્યારે હે મિત્ર ! તુને ખુશ થવું જોઈએ, કેમકે તું ખુદાની મહોબ્બતનો દાવા કરે છે. અલ્લાહ તઆલા હંમેશા ખુદાઈ જ્ઞાનીના (આરેફના) દીલ તરફ ૩૬૦ વખતે નજર કરે છે પછી ત્યારે તુને કેવી રીતે દોસ્તની સબથી પોતાની હસ્તીની ખબર રહેવાની છે ?

પરવર દિગાર ! તારી ઝાતના મેળાપના જુજાસુઓ અને તારા પ્રેમના ને શરાખખાનાના છકેલા જેઓ એકાંતપણાની રાતના વખતે ઉત્સાહના ફંદાને તારી એકતાના મહેલના શુબ્બ સીવાય કેડે નાંખતાજ નથી, તેઓના માનના સહકામાં અને તારી પાક દરગાહના જુગારીઓ કે જેઓ મહોબ્બતના જુગારખાનામાં બંને જહાનના નગદને એકજ દાવમાં હારી ગયા છે અને

જેઓ જાન આપવામાં હજાર વખતે અહેસાન માને છે, અને તે છતાં ઇલા-
હત અને બંદગીના કેસુરની શરમીંદગીથી માથું ઉંચકતાજ નથી તેવા
આરેફો અને આશકોના તુફલમાં સુઝ ફકીરને મઅરેફત ને તારા ઇશકની
શરાબ નસીબ કરે.

હે મિત્ર ! મોહબ્બત જેમ જેમ મજબુત થતી જાય છે, તેમ તેમ દર્દ
અને જુલાસા વધતી જાય છે અને તેના ગલબો થતો જાય છે, પછી દુઃખ
મોહું દેખાય છે અને રસ્તો વધારે લાંબો થતો જાય છે.

હે મિત્ર ! જેને શવક છે તે દિલની ઉપર ચાલે છે, પગની સહેલ
દીલની સહેલની બરાબરી કરી શકતી નથી.

કુબ્બજો-ઇસ્લામ એટલે બગદાદ શરીફમાં એક શખ્સને, ત્યાંના અમ-
લદારે ઉલો કરી સો ફટકા લગાવ્યા. તે રડ્યોએ નહીં અને પડ્યોએ નહીં.
એવી હાલતમાં એક શખ્સ ત્યાં આવી લાગ્યો અને પુછ્યું કે, આખકાના
મારના જુલમપર ઉલો કેમ રહ્યો અને હાલ્યોએ નહીં? આશકે જવાબ
આપ્યો કે, મારા દિલમાં પ્રિયા હતી અને માથુકના દર્શનની મદદથી મેં
આ બોલે ઉંચકી લીધા.

હે મિત્ર ! જ્યારે દુન્યાઈ માથુકની મહોબ્બતમાં એટલી બરદાશત
કીધી, અને પોતાની જગા ઉપરથી ખસ્યોએ નહીં, ત્યારે હે દોસ્ત ! બુદાઈ
જાનીને વધારે મુનાસીબ છે કે, અલ્લાહ તઆલાની સેવામાં હમેશા હાજર
રહે અને ડગમગે નહિ અને તેને બોધ્યો કે, કોઈ દુઃખને દુઃખ સમજે
નહીં અને કોઈ રંજથી રંજીદા થાય નહિ અને તેના હુકમથી મોહું ફેરવે
નહીં, જેથી કરીને તેના ખાસ બંદો થઈને રહે !

હે મિત્ર ! શું તું બોલે છે કે, આશકની ડબ શું છે ? તે એ કે તેને
બંને જહાનમાં પોતાની માથુક વગર કોઈ સ્ત્રીજ આરામ આપી શકે નહીં
અને બંને જહાનને નજર ઉઠાવીને પણ જુએ નહીં અને જાન માલ તથા
આત્મને તેના રસ્તામાં કુરબાન કરી દે અને અલ્લાહની દોસ્તી સિવાય
કોઈ કામમાં મથાયુલ થાય નહીં.

હે મિત્ર ! અગર તું મોહબ્બતની હવસ ધરાવતો નથી, તો પછી
અલ્લાહના વાસ્તે અલ્લાહવાલા મિત્રોની વાતોજ સાંભળ. બનવા બેગ છે
કે, તારી ઉપર તે કંઈ અસર કરે, અને તું પણ તેઓમાંનોજ એક થઈ જાય.
કેમકે, મરદાની વાતોમાં જાન હોય છે.

હિકાયત.

એક બાદશાહ ઘણાજ યુગચરત હતો. વલ્હરથી તેણે સવાલ કર્યો કે, મારી આ તમામ યુગચરતી છતાં દુન્યામાં કોઈ મારો પ્રેમીએ છે? વલ્હરે જવાબ આપ્યો કે, અય બાદશાહ! તારા અસંખ્ય આશકો છે, પણ એક તારા ઉપર ઘણાજ દીવાનો છે. બાદશાહે કહ્યું કે, તેને કયાં મળીએ? વલ્હરે કહ્યું કે, આવતી કાલે મયદાનમાં આવી તેને જોઈ લેઓ. બાદશાહે બીજે દીવસે શણગાર કરી, અને પોતાને સજીને કહ્યું કે, રાજ અમે મયદાનમાં હરણોના શિકાર માટે જતા હતા આજે દિલોના શિકાર કરવા જઈએ છીએ.

જ્યારે બાદશાહ મયદાનમાં પહોંચ્યો, તો મજકુર ધાયલ થયલા દીલને દીવાનો દરવેશ ત્યાં હાજર હતો. વલ્હરે બાદશાહને તે દેખાડ્યો. બાદશાહે એવી રીતે ઠડો ગળાડાવ્યો કે, તેની સામે જઈને પડ્યો, ત્યારે બાદશાહ તેની પાસે ગયો અને કહ્યું કે હે દરવેશ! મારો ઠડો આપ. દરવેશે ઠડો આપ્યો, અને તેની સાથેજ પોતાનો બાન પણ આપ્યો.

(હા, પ્રેશક, જ્યારે આસમાનથી બલા ઉતરે છે, તો ફરેશતાઓ પુછે છે કે, તું કયાં જાય છે? ત્યારે તે કહે છે કે, પ્રેમીઓના સીનામાં બાઉ છું) પછી બાદશાહ ઘોડાપરથી ઉતર્યો. દરવેશનું માથું પગલામાં લીધું અને પોકે પોક રડ્યો અને હુકમ આપ્યો કે, તે શાહીકબ્રસ્તાનમાં ઘાટવામાં આવે. કેમકે, તે અમારા દર્શનનો શહીદ છે. (“જેને હું કતલ કરું છું તેના પુનનો બહો મારી ઉપર છે”—હદીસે કુદસી.)

હિકાયત.

કહે છે કે, એક દરવેશ બાદશાહના મહેલ પાસેથી પસાર થતો હતો. તેણે બાદશાહની છાકરીને જોઈ જે મહેલની ઉપર એક તુરાની હુરની મીસાલ ઉભી છે. બંને આંખો તેજ મહેલની તરફ તાકી અને આશક થઈ ગયો. બાદશાહની બિટી અકકલથી આ વાત સમજી ગઈ અને ફસાદ થવાના ડરથી પોતાની ઢાસીને દરવેશની પાસે મોકલી કે, મજકુર દીવાના (પ્રેમી) ની હાલ-તથી તેને વાકેફ કરે. ઢાસીએ જઈને તે ફકીરની ખબર પુછી અને તેને મોહખતનો દીવાનો જોયો. તે ઢાસી તેને ઠપકો આપવા લાગી કે, તું સૂખી-પર બાઝી રમેછે. આ વાત તારે લાયક નથી માટે આ વિચાર છોડી દે.

દરવેશે જવાબ આપ્યો કે, અય નેકબખ્ત અવરત! મેં જ્યારથી અહીં પગ મુક્યો ત્યારથી જન્મજીની આશાજ છોડી દીધી છે, હવે તો હું ડરને પોતાની પાસેજ આવવા દેતો નથી.

હાસી આ સાંભળીને બાદશાહની છોકરી પાસે ગઇ અને તેણીને સઘળી હકીકત કહી સંભળાવી. બાદશાહની છોકરી આ હકીકત જાણી ફીતનાના ડરથી બીધી, ત્યારે તેણીએ હાસીયા કહ્યું કે, જા પેલા ફકીરથી જઇને કહે કે, હું વગર કામની તારી લોંડી (હાસી) થઈ જઈશ, અગર તું કોઈ ખુણામાં જઈને બેસશે. પછી તું મશહુર થઈ જશે અને લોકો તુને જોવા માટે આવશે, ત્યારે હું પણ બાદશાહથી પરવાનગી લઈ તુને જોવા માટે આવીશ. તારી મુરાદ પુરી કરીશ અને તું આફતોથી છુટી જશે.

જ્યારે દરવેશે મેળાપનું નામ સાંભળ્યું, તે એકાંતપણું ધારણ કરી એતેકાકે (એક ખુણામાં બેસી બંદગી કરવી તે) માટે જઈને એક ખુણામાં બેઠો. જ્યારે થોડો વખત પસાર થયો તે (“અલ્લાહની નઝદીક તમારામાંથી વધારે તેજ માનવંત છે, જે વધારે પરહેઝગાર છે”) એવાંબોના ટોળામાં આવી ગયો. તેની નામના વધી ગઈ, અને ખાસો આમ તેને જોવા માટે આવવા લાગ્યા. ત્યારે બાદશાહની છોકરીએ પણ બાદશાહની પરવાનગી મેળવી અને દરગાહમાં આવી, હાસીને પહેલાં ફકીરની પાસે મોકલી, તેણીએ જોયું કે, પરહેઝગાર સીજદામાં બેઠોછે તેણીએ કહ્યું કે, અથ ફકીર, સીજદાથી માથું ઊઠાવ, તારી મતલબ પુરી થઈ, એટલે તારી માસક હાઝર છે. શેખે સીજદાથી માથું ઉઠાવ્યું, અને કહ્યું કે (હું) શયતાનના ફરેબથી પનાહ માંગું છું અને અલ્લાહથી બખ્શીશ આહું છું. તમામ તે વાતોથી જે તેને ગુરી લાગે છે. પછી તે કલામ હોય કે, કાર્ય અથવા ફિલની વાત હો.) પછી જવાબ આપ્યો કે, અમારો પ્રેમ હવે બીજા જગાપર પહોંચી ગયો છે. તમારા પ્રેમથી છુટીને અમે બીજા જગાપર જઈ રહ્યા છીએ ત્યાંથી મોહું ફેરવવું મુનાસિબ નથી. પછી દરવેશે કહ્યું કે, હો: હાસી, તું જઈને મારી બહેનથી કહે કે, આ બીચારો ફકીર હવે દોઆ કરે છે કે, અલ્લાહ તઆલાએ મને દુન્યાઈ પ્રેમથી પાછો ફેરવ્યો, અને હકીકત (ખુદાઈ પ્રેમ) સુધી પહોંચાડી દીધો.

હિકાયત.

હઝરત સરી સકતી (૨૦ અ૦) ના સંબંધમાં રિવાયત છે કે, જેઓની ગણતરી મહાત્માઓમાં હતી, તેઓ બગદાદમાં વચ્ચ (ઉપદેશ) આપતા હતા. તેઓની વચ્ચ એવી અસરકારક થતી હતી કે, સેંકડો માણસો તે સાંભળવા માટે ભેગા થતા હતા અને તે સાંભળી, ફાયદો ઉઠાવતા હતા. એક વખત ખલીફના વજીર અહમદ બીન યઝીદ પોતાના સેંકડો દરબારીઓ સાથે ઘણાજ દોર દમામથી વચ્ચ સાંભળવા માટે આવ્યા. તેઓની ઉપર વચ્ચની ઘણીજ

અસર થઈ. બીજે દીવસે ફરીથી વચ્ચમાં આબ્યા અને વચ્ચ સાંભળતાં સાંભળતા તેઓ રડવા લાગ્યા. જ્યારે બધા હોકાં ચાલ્યા ગયા, તો ઇમામુલ અવલીઆ હૉ સરી સકતી (૨૦ અ૦) થી અરજ કરવા લાગ્યા કે, હજરત તમારી વચ્ચ અને નસીહતે મારા ઉપર ઘણી ઉંડી અસર કરી છે. તેના પ્રતાપે દુન્યાની માયા મારા દીલમાંથી નીકળી ગઈ છે. દુન્યાની માયા મને હવે ઇશ્વરજ્ઞાનના ફૂલની સાથે કાંટા જેવી લાગે છે અને હવે દુન્યા અને દુન્યાવાલાઓની સુરત માટે પણ મને ધિક્કાર ઉત્પન્ન થઈ ગયો છે. આમ કહીને તેઓ જંગલ ભણી ચાલ્યા ગયા.

જ્યારે આ વાત અહમદ બીન ચઝીદની માતાને માલમ પડી તો તેણીએ ઇમામુલ અવલીઆની સેવામાં આવીને અરજ કરી કે, જનાબ મારા છોકરા તમારી વચ્ચના સબખે માલ હોલત તણ, ફકીર બની જંગલ ભણી ચાલ્યો ગયો છે. આપની સેવામાં અરજ એ છે કે, અગર તે ફરીથી તમારી પાસે આવે તો તેને સમજાવી, ફાસલાવીને મારી સાથે કરી દેજે. સારાંશ કે, જ્યારે અહમદ (૨૦ અ૦) પાછા આબ્યા, તો, ઇમામુલ અવલીઆ (૨૦ અ૦) એ પોતાના આકરને હુકમ આપ્યો કે, તેઓની માતાને ખબર કરી દે અને તેઓ પોતે અહમદ (૨૦ અ૦) થી તેઓની હાલતના સંબંધમાં પુછવા લાગ્યા કે, કંઈ હાલત સારી છે. આ ફકીરી કે, અગાઉની અમીરી? જવાબમાં તેઓએ કહ્યું કે, એજ હાલત સારી છે. આખેરતની શાહી છે અને અગાઉની હાલત આકે-ખતની ફકીરી હતી. એટલામાં અહમદ (૨૦ અ૦) ના માતા તેઓનાં સ્ત્રી અને ખમ્યા સાથે રડતાં રડતાં આવી લાગ્યાં. તેઓ એવાં બાર બાર રડતાં હતાં કે સાંભળવાવાળાઓના કાળબં ફાટી જતાં હતાં. માતાએ અહમદ (૨૦ અ૦) થી પુછ્યું કે “બેટા શું તમે તમારા બધી બધ્યાંઓપર દયા કરશે નહિ?” તેઓએ જવાબમાં કહ્યું કે, જેણે મારી ઉપર દયા કરી છે, તેજ તેમની ઉપર પણ દયા કરશે. એ પછી તેઓની બીબીએ ઘણી આજેજ અને નમનતાઈ સાથે ગગડીને પોતાની લાચારી તરફ તેઓનું ધ્યાન ખેંચ્યું. તેણીથીએ તેઓએ કહ્યું કે, મેં તો દુન્યાનો ત્યાગ કર્યો છે, હવે જે તારી મરજમાં આવે તે કર. બીબીએ જવાબ આપ્યો કે, ત્યારે તો તમારા દીકરાને પણ તમારી સાથે લઈ જાઓ. તેઓએ જવાબ આપ્યો કે, આ વાત કયુલ છે. પણ પછી જ્યારે તેઓએ તેના રેશમી લુગડાં ઉતારી લંગોટી બધાવી અને બીખનું ટીકડું હાથમાં આપવાનો ધરાહો કર્યો, તો તેની મુશ્કી સહન થઈ શક્યું નહિ અને રડાપીટ કરીને પોતાના છોકરાને પાછો લઈ લીધો. તેઓએ

જવાબ આપ્યો કે, ભલે તારી મરજી. એને લઈજા, પણ મારી સાથે તો આ મારીજ તરફથી રહી શકે છે, અમીરી વસ્ત્રમાં રહી શકતો નથી. આ હાલત બેઠને હાઝર રહેલાઓ ખુદાની મહોબ્બતની આ અસર પર પોકે પોકે રડતા હતા. અહમદ (૨૦ અં) એ ઇમામથી કહ્યું કે, તમે આ લોકોને મારા આવવાની ખબર આપી, મને મુસીબતમાં નાખ્યો, હવે મને પીછા છોડાવવો મુશ્કિલ થઈ પડ્યો. એટલું કહી તેઓ જંગલ ભણી ચાલ્યા ગયા. આ બનાવના બે વરસ પછી હૉ સરી સકતી (૨૦ અં) પાસે એક માણસ આવ્યો અને કહ્યું કે, આપને અહમદ ખાન ચઝીદ (૨૦) બોલાવે છે, તેના આખેરી વખત છે. તેઓ તે શખ્સની સાથે ગયા. જઈને જુએ છે, તો તેઓ શુનીજના કબ્રસ્તાનમાં એક અંધારી અને સાંકડી જગા પર પડેલા છે, અને કહે છે કે હે ભલાઈ ઇસ્ખનાર, ભલાઈજ કરજે. તેઓ સવાર સુધી ત્યાં થોભી પોતાને સ્થળે પાછા ફર્યા કે, તેઓના ફફેન ફફેન માટે કંઈ સામાન કરે. પાછા ફરતાં તેઓએ જોયું કે, હજારો માણસો શહેરથી ચાલ્યા આવે છે. અજબ થઈને તેઓએ દરયાકિત કયું કે, ખચર, આ છે શુ? તમે લોકો એટલી ઉતાવળે ક્યાં જઈ રહ્યા છો? તેઓએ જવાબ આપ્યો કે, ગઈ રાતે ગયબથી એક અવાજ સંભળાયો હતો કે, જેને અવલિયા અલ્લાહના જનાઝાની નમાઝ પઢવી હોય, તે, સહવારે શુનીજના કબ્રસ્તાનમાં જઈ પહોંચે, માટે અમે ત્યાં જઈએ છીએ. સારાંશ કે, એટલી મોટી સંખ્યામાં નમાઝીઓ આવ્યા હતા કે, અસરની નમાઝના વખતે ફફેન કરવાનો વારો આવ્યો.

એક શખ્સે હૉ સુલતાનુલ આરેશીન (૨૦ અં) ને પત્ર લખ્યો કે, અહીં એક શખ્સ છે કે, જેણે પ્રેમના શરાબનો પ્યાલો પીધો છે અને અને તેનાથી તે મસ્ત થઈ રહ્યા છે. સુલતાનુલ આરેશીન (૨૦ અં) એ જવાબમાં લખ્યું કે, અહીં એક શખ્સ એવો છે કે જે દરિયાના ઠરિયા પી બથ છે અને પછી પણ “કંઈ વધારે છે” ની ભુમો પાડે છે!

હે મિત્ર! ખરી હકીકત એ છે કે, અલ્લાહની તલબમાં કમી કરવી બેઠએ નહીં અને થોભવું ન બેઠએ. આશકો દર પળે “રખે અરેની” (અય રખ! તું મને પોતાનો દીદાર દેખાવ) ના આવાજો કરે છે અને “લન-તરાની” (તું મને કહી બેઠ શકશે નહીં) સાંભળે છે અને ઘાથી પણ કંઈ ડરતાજ નથી. માથુકનો નાઝનો તમાચો તેઓના મોંઢાપર ખેલ સમાન છે. નહીં, એ માત્ર (માથુકની) બે પરવાઈ છે. માથુક પોતાના ખરા પ્રેમીને પોતાથી દુર રાખે છે: (તે બેશક બખ્શીશ કરવાવાલો અને મહેરબાન છે) અને એજ

વિષય હઠીસમાં છે. પણ કથા શાહબાઝની આ નજર છે. જેને હોય, તેને સુખારક !

હે મિત્ર ! પહેલાંજ પગલાંપર જનનો ત્યાગ કરત્યારેજ તું આ રસ્તામાં પગ મુકજે. માથું આપવા અને પ્રાણ અર્પણ કરવા સીવાય રસ્તામાં પગ મુકી શકતાં નથી.

હે દોસ્ત ! ઇશક અને મોહબબતનો રસ્તો પણ અજબજ રસ્તો છે, એ રસ્તામાં બરબાદી અને નમનતાઈની સ્વારી વગર પગ મુકી શકાતોજ નથી અને ઠઠ તથા આહ વગર એમાં કંઈ યોરાક મળી શકતોજ નથી અને આંખોથી પાણી પડયા વગર એ રસ્તાની ધુળથી બહાર આવી શકાતું નથી.

અહીં નિરાશાની ભેટ અને નમનતાઈની સોગાત વગર કંઈ પણ કબૂલ થતું નથી. અય મિત્ર ! અગર તારા માથામાં એનો ખ્યાલ છે કે, તું મન-જીલ મુધી પહોંચી જાય, તો મધરાત પછી તે સોળતીઓના કાફલામાં આવીને શામીલ થઈ જા કે જેઓ આગળ ચાલી રહ્યા છે અને બરબાદી તથા નમનતાઈની હોડીમાં ખેત્રી જા અને આહ તથા ઠઠનો સામાન સાથે લે અને આંખોના પાણીના શરબતથી આનંદી પ્યાલો પી. અને સમ્યાઈની લગામ હાથથી છોડતો નહી. અને “લાઈલાહા ઇલલ્લાહ” ના કલમાની તલવાર કમરે બાંધે અને ખામેશીના જાલાને હાથથી છોડતો નહી. અને હસ્તીની સવારીને એક જગાપર બાંધીદે. અને ઉદત આત્માને પ્રેમ અગ્નીથી બનાવ પછી તેની સબુરીની મેખ સાથે મજબુત બાંધી દે અને દુઆનો તીર સ્વિકારના નિશાન તરફ દેંક. મેં જે કહ્યું છે, તે અગર તું કરી દેખાડશે તો ઉમ્મીદ છે કે, તીર સ્વીકારના નીશાન પર લાગશે.

હિકાયત.

એમ કહેવાય છે કે, જ્યારે ઝુલયખાને આ વાતની ખબર પડી કે, હૅં યુસુફ (અં સં) ચાલીસ સાલની મુદત પછી પોતાના પિતાને મળ્યા છે તો, ઝુલયખાના દીલમાં રંજ પેદા થયો અને કહ્યું કે, અલ્લાહ તઆલાથી અજાણી હતી અને મહેતર ચાકુબ (અલય હિસ્સલામ) અલ્લાહના દોસ્ત છે. જે તેમની આંખ હઝરત યુસુફ (અં સં) ની ભુદાઈમાં આંધળી થઈ ગઈ હતી પછી દેખીતી થઈ અને વહાલો બેટો તેઓને ફરીથી મળ્યો. હૅં ચાકુબ (અં સં) નો પ્રેમ ખરો હતો અને મારો પ્રેમ દુન્યાઈ છે, અગર મારી આંખ અલ્લાહની ચાદમાં સફેદ (આંધળી) થઈ જતે, તો, હું મારા

મતલબ સુધી પહોંચી જતે. મેં જવાની બરખાદ કરી દીધી અને આંખોથી આંધળી થઇ અને મિસર દેશ બરખાદ કર્યો. જ્યારે ઝુલયખા દીલમાં એવી આજેઝી લાગ્યાં અને કાકલુદી સાથે રડયાં, તો તેઓનાં તીર કબુલાતના નીશાનપર પહોંચ્યાં ને અઝાહ તઆલાએ તેમની તરફ ફયાની નજર કરી.

અઝાહનું ફરમાન યુસુફ (અં સં) ને પહોંચ્યું કે, અય યુસુફ! કેમ તમારી મોહબ્બતમાં બળીને લશ્મ થયલીને મળતા નથી. અને પોતાની નિરાધાર ખીમારનો ઇલાજ કરતા નથી! તારી મોહબ્બતમાં તેણીએ કેટલાં સંકટો વેડયાં છે માટે એજ વખતે તમે જઇને ઝુલયખાને મળો યુસુફ (અં સં) એ ઢંઢેરા પીટાવ્યો કે, કાલે તમામ લશ્કરે હાજર થઇ જવું. જ્યારે ઝુલયખાને કાને આ બખર પહોંચી તો તેઓના દિલની મોહબ્બત નેશમાં આવી અને તેના પ્રેમની અગ્ની વધારે તેજ થઇ ગઇ અને તે બેતાબ થઇ ગઇ.

જ્યારે ઝુલયખાએ યુસુફ (અં સં) નાં આવવાનાં ચિન્હો માલુમ કરી લીધાં તો પોતાની હાઇથી કહ્યું કે, જો કે, મારી આંખોની રાશની જતી રહી છે પણ કેવું સાફ થાય અગર તું મને એક લાડી લાવી આપે, કે હું તેવડે રસ્તામાં જઇને ઉભી થઇ જાઉં. કેમ કે અઝાહ તઆલા તેને મારા માથા પર મોકલશે અને આશા છે કે, આંખોમાં રાશની એ પાછી આવે, જેથી હું યુસુફ (અં સં) ની સુંદરતા નિહાળી લઉં.

એવી આશામાં લાડી હાથમાં પકડી રસ્તાપર આવી ઉભા રહ્યાં. જ્યારે યુસુફ (અં સં) ને આ બખર પડી કે, ઝુલયખા રસ્તામાં ઉભા છે તો, તેઓએ ફરમાવ્યું કે, જ્યારે ફાજ તેઓની પાસે પહોંચે, તો તેઓથી પુછવામાં આવે કે, તમે જાણો છો યુસુફ અમારામાં છે કે નહીં? તો તે બધાઓના જવાબમાં કહેતી કે યુસુફ તમારામાં નથી. જ્યારે યુસુફ (અં સં) ની ફાજ કે તેઓ (જેમાં હતા) ત્યાં જઇ પહોંચી અને યુસુફ (અં સં) ની ઝુલયખા પર નજર પડી તો, તેમની પાસેથી ઘોડો ઢોડાવ્યો અને પૂછ્યું કે અય ઝુલયખા જાણે છે કે તારો યુસુફ કોણ છે?

યુસુફ (અં સં) ના ત્યાં પહોંચતાંજ ઝુલયખા શોરબકોર કરવા અને હાય હાય કરીને રડવાં લાગ્યાં અને આ રડવું ખુશીનું હતું “તમેજ યુસુફ છો” (ઝુલયખાએ કહ્યું)

“તમને કેવી રીતે માલુમ પડ્યું?” યુસુફ (અં સં) એ પછ્યું કે “હુંજ યુસુફ છું” “અય યુસુફ” (ઝુલયખાએ કહ્યું) જે ફાજ પહેલાં પાસે આવી

હતી અને તેના ઘોડાના પગલાંનો આવાજ જમીનથી :સંભળાતો હતો અને જ્યારે તમે તમારી ખાસ ફોજ સહીત નજદીક આગ્યા તો, તમારા ઘોડાઓનો આવાજ મારા દિલને લાગ્યો માટે મેં બંધાયું કે, યુસુફ (અં સં) તમેજ છે.

આ સાંભળીને યુસુફ (અં સં) બેતાબ થઇ ગયા અને કહ્યું કે, અય ઝુલયખા! મારાથી શું માંગે છે? તેં જવાની ખરબાદ કરી દીધી અને તારી આંખો આંધળી થઇ ગઇ, તારી તમામ ઇંદ્રીઓ સુસ્ત થઇ ગઇ પણ હંમણા સુધી તારા પ્રેમની આગ બોલવાઈ નહિ.

ઝુલયખાએ જ્યારે આ વાત સાંભળી તો કહેવા લાગ્યાં કે અય યુસુફ! મને આપુક આપો.

યુસુફ (અં સં)એ આપુક ઝુલયખાના હાથમાં આપ્યો. ઝુલયખાએ આપુકનો છેડો પોતાની છાતીપર રાખ્યો અને કહ્યું કે, હે આગ! જે મારી છાતીમાં બળે છે તેમાંથી એક ચણગારી બહાર નીકળી આવ!

તેજ વખતે એક ધુમાડો ઝુલયખાના મોઢાંથી બહાર નીકળ્યો. ઝુલયખાએ આપુકનો છેડો તેની ઉપર મુક્યો. તે સળગી ઉઠ્યો અને આપુકની લાકડી સુધી પગવારમાં પહોંચી ગઇ.

ઝુલયખાએ કહ્યું કે હે યુસુફ! આ અભાગીએ તારી હોસ્તીમાં રજબાર કમી કરી નથી અને તે મારા સ્ત્રીનામાં રાખી. આખરે અલ્લાહ નઆલાએ તેણીને ફરીથી જવાની બખ્શી અને તેને સફળતા મળી.

અય હરવેશ! તું આ વાતની કોશિશ કર કે, અલ્લાહની મોહબ્બત સ્ત્રીવાય કોઈ બીજાની તરફ ધ્યાન આપે નહી. કેમકે તમામ દુન્યામાં જે છે તે એજ છે અને તે પછી આ હંઝરત (અં અં વ) ની મોહબ્બત પણ જરૂરી છે.

નઝમ

બઢોંકો પહેલે ચાહીયે ઝાતે ખુદાસે ઇશક.

બાહે ખુદા ઝરૂર હે ફિર મુસ્તફાસે ઇશક.

કબ ખાલિકે બહોંકો ન થા મુસ્તફાસે ઇશક,

હે ઇન્તેહાકી બાત કે, હે ઇન્તેહાસે ઇશક.

અપની ખબર તો કયા નહી, કવનેનકી ખબર,

અયસા હે મુઝકો આપકી ઝુફે દોતાસે ઇશક.

મહામુદકો વિકાર છે, કયા મેરે સામને,
 ઉન્કો અચાજ સેહે, સુઝે સુસ્તકાસે ઇશક.
 બે ઇશક કોઈ શય નહી, દેખો તો ગારસે,
 આહનકોબી જહાંમે છે, આહન રૂબાસે ઇશક.
 યુસુફે, ઇસ કદર થે, બે ચાકુબ, શેફતહ,
 ફરપરહહ યા જનાબે રસુલે ખુદાસે ઇશક.
 ઇન્સાં હેં હમ કચું ન હોં, આશોક રસુલપર,
 બુલબુલકો શુલસે, કાહકો છે કેહરૂબાસે ઇશક.
 આશોક હઝારોં, સેંકડોં મઅશુક, અય ફરીર,
 અઅજા વોહી છે, છરકો છે, ઉલ મુકતદાસે, ઇશક.

બુદ્ધુર્ગોની શીખામણો વિષે.

હે મિત્ર ! મારી અને તારી હસ્તી વહેમ સિવાય કંઈજ નથી. હકીકતમાં એકજ હસ્તી છે, જે હજારો રંગમાં બહેર થાય છે. ખુદાઈ ઇલ્મ ધરાવનારા આરિફોના નિયમ મુજબ એ ઉપરાંત બીજી કોઈ ચીજ છેજ નહીં. તેઓને પોતાનો હોશ હોતોજ નથી તેમજ બીજા કોઈની પણ તેમને ખબર હોતી નથી. તેઓ પોતાને ઘણાંયે શોધે છે પણ મેળવી શકતા નથી. અગર તારી એવી મરજી છે કે, આ મોટી દોહતનો માલીક થાય તો, ખુદાની યાદથી કહી ગાફિલ રહેતો નહીં અને જ્યારે તું એજ હાલતપર હંમેશા કાયમ રહેશે, તો વગર બુદ્ધીલે તારા દિલનો આ હાલ થઈ જશે. તું તકલીફમાં પણ પડી દુર કરવા માંગશે, તો દુર થઈ શકશે નહીં અને જ્યારે તારી એવી હાલત થઈ જશે તો, ઈશકનો બાદશાહ તારા દીલપર ગલબો કરી લેશે. (જે તરફ તમે ધ્યાન કરો તેજ તરફ અલ્લાહની ભાત છે.) એવું બહેર થઈ જશે અને તું કહી શુક્રગુહારીમાં તો કહી તવહીદમાં ડુબકીઓ મારવા લાગે. એટલે તને કોઈના ઈલ્મની જરૂરત રહે નહીં અને ખુદાના ઇલ્મ સિવાય કહી તો તું ખુદાની મસ્તીમાં ગરક રહે. કહી તેના મેળાપમાં હોય, પોતાને બુલાવી દે. અને હર ઘડી હર પળ નવોજ શબક હાસિલ થતો રહે અને જેટલો તારો શબક વધશે તેટલીજ તારી તાકત વધતી જશે અને જેટલી તાકત વધશે તેટલીજ મોહખત વધશે.

અય દોસ્ત ! અલ્લાહ તઆલાએ તને બે આંખો આપી છે. એક આંખથી પોતાને નેસ્ત (નાબુદ) સમજ અને બીજી આંખથી ખુદાને હાઝર જો. અને તને જોઈએ કે, હર વખત એજ ધ્યાન રાખે અને જ્યારે આ ગુણ મજબુત થઈ જશે તો ઇમાનની હકીકત, કે જેને એહસાનની સુરત કહે છે તે મન-ઝુર થઈ જશે. (એહસાન તો એ છે કે, અલ્લાહની ઇબાદત એવી રીતે કરવી, બધે તું તેને જોઈ રહ્યો છે) અને જ્યારે આ હાલત મજબુત થઈ જાય છે, તો સમજ અને વહેમ તથા ખ્યાલ, ફિકર અને વિચારમાં અલ્લાહ સિવાય કંઈ રહેતુંજ નથી અને માણસમાં જે કંઈ છે, તે વિચારજ છે, પછી તે અગર અલ્લાહનો વિચાર છે, તો ઠીકજ છે.

અર્થે અઝીઝ ! તું ખુદ પોતાને જો, કે તું કેવા આરામમાં પડેલો છે. અગર તું દુન્યાની માંગણી કરે છે, તો ખુબ છે તારા માથાપર, અને અગર તું અલ્લાહને ચાહનારો છે તો બન્ને જહાનનો બાદશાહ છે, તારી ઉપર અકસોસ છે, અગર તું આ ખુશનસીબીથી બે નસીબ રહે અને કમીના નફસનો મોહતાબ રહે !

અને તને સીધા માર્ગની ફિકર કરવી જોઈએ. કેમકે ચળકતી સમજ અને જાણનાર અકકલ તે એતુજ નામ, કે તને અલ્લાહની તરફ લઇ આવે. અગર તું તમામ દુન્યાનો શ્રીમંત છે અને અલ્લાહની ફિકર ધરાવતો નથી, તો તું ફકીર છે. તુને કંઈપણ અકકલ નથી અને તું મુખ છે.

અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, “અને આ દુન્યાની જીંદગી ખેલ કુદ સિવાય કંઈ પણ નથી.”

હઠીસે કુદસીમાં છે કે, નેક “બંદાઓને જુઓ કે, તેઓને મારી સુલાકા-તનો શવક છે, ત્યારે મને તેઓ કરતાં વધારે તેઓને મળવાનો શવક છે”

હઝરતઅલી (૨૦) ની બાર વાતો.

અમીરુલ મોમીનીન હઝરત અલી (૨૦) ના સંબંધમાં લખેલું છે કે, તેઓએ ફરમાવ્યું કે. મેં બાર વાતો એખત્યાર કરી છે અને આજો વખત તેમનીજ ઉપર અમલ કરું છું.

- (૧) અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, હે આદમના ફરજદબ્યાં સુધી મારી બાદશાહત બાકી છે, ત્યાં સુધી તું કોઈ બાદશાહથી ડરતો નહિ.
- (૨) જ્યાં સુધી મારો ખબરો કમી ન થાય, ત્યાં સુધી તું શેઠની તરફથી બીહક રાખતો નહિ.
- (૩) જો તું આજીવ થઈ જાય, તો અલ્લાહ તઆલા ફરમાવે છે કે, મને ચાક કર. અલ્ખતા હું નેક બંદાઓની દોઆને કબુલ કરનારો છું.
- (૪) બેશક હું તને હોસ્ત ધરાવું છું. તને પણ બેધએ કે, મને હોસ્ત બનાવ.
- (૫) મારા કહેર (અસ્લા) થી નિર્ભય (બેખોઈ) રહેતો નહિ. કેમકે, મુતકા બંધાયલા, લોહી અને માંસના લોથડાંની પરવશિયથી તો હું આજીવ નથીજ. હું મારી કુદરતના કમાલથી તમને નેસ્તીમાંથી હસ્તીમાં લાવ્યો છું અને તમને એવા દરબજા સુધી પહોંચાડયા છે. દરરોજ હું તમને શેઠ પહોંચાડું છું, ત્યારે પછી તમે કેમ મારા સિવાય બીજાથી શેઠ માંગો છો, અને પોતાની ઇજ્જત બરબાદ કરો છો, તથા વખત ગુમાવો છો ?
- (૬) મારી રહેમત (દયા)થી નિરાશ થતા નહી કેમકે, હું તમામ અનેકગારોને મારી બખ્શનાર છું. “બેશક અલ્લાહ તઆલા તમામ ગુનાહો માફ કરી દેશે.”
- (૭) તમામ ચીજો મેં તમારે માટે પેદા કરી છે. અને હું તમારે માટે છું. ત્યારે તું પોતાને પારકાની ખાતર મારાથી દુર રાખે છે ?
- (૮) લોકો તને પોતાને (એટલે પોતાની ગરજને) માટે પોતાની પાસે બોલાવે છે, ત્યારે હું તારેજ માટે તુને બોલાવું છું.
- (૯) મારા પ્રયે તારી ફરજો છે અને તારી શેઠ મારી ઉપર છે. તે બખ્શીશ અને મહેરબાની તરીકે છે. અગર તું મારી ફરજોની વિરૂધ જાય છે,

છતાં હું તારી ચુકર કરેલી રાજની તો વિરૂધતા કરતોજ નથી.

(૧૦) હું તારાથી આવતી કાલ માટે બંદગી ચાહતો નથી, પણ તું મારાથી આવતી કાલની રાજ આજેજ માંગે છે.

(૧૧) અગર તું તે ચીજ માટે જે તારી ક્રીસમતમાં લખાઈ ચુકી છે, રાજ રહેશે તો ખુશ રહેશે, કેમકે જે નસીબમાં લખાઈ ચુક્યું છે તેમાં વધતું ઓછું થવાનું નથી.

(૧૨) તું તારા નફસ (આત્મા) માટે મારી ઉપર ગુસ્સો કરે છે અને પોતાના આત્માપર મારી ખાતર ગુસ્સે થતો નથી.

હઝરત ઇબ્રાહીમ (૨૦ અ૦) પોતાના શેખની સેવામાં હાજિર થયા અને કહેવા લાગ્યા કે અય શેખ ! મેં મારા નફસ (આત્મા) પર ઘણો જુલમ કર્યો છે, આપ મને કંઈ વસીઅત ફરમાવો જેથી હું તે મુજબ અમલ કરું. જનાબ શેખે ફરમાવ્યું કે, અગર તું કબુલ કરે તો, આ છ આઠતોને પોતાને નિયમ બનાવ. પછી તારી મરજીમાં આવે તે કર, તુને કંઈ તુકશાન થશે નહીં. પહેલી:-જ્યારે તું ગુનાહ કરે છે તો, તેની રાજ ખાતો નહીં.

હ૦ ઇબ્રાહીમ જે જવાબમાં કહ્યું કે, જે કંઈ દુન્યામાં છે તે તેતુજ છે, ત્યારે ખાઈ કયાંથી ? શેખે ફરમાવ્યું, ત્યારે શું એ પણ સારી વાત છે કે, તેની રાજ ખાઈ તેનાજ ગુનાહ કરે ?

ખીજ:-જ્યારે તું ગુનાહ કરે તો તેના દેશથી બહાર થઈ જા.

તેઓએ કહ્યું આ વાત પહેલી કરતાં પણ સખત છે કેમકે પુર્વ અને પશ્ચિમ સઘળો દેશ પુહાનોજ છે.

શેખ (૨૦ અ૦) એ ફરમાવ્યું તો પછી આ વાત દુરસ્ત છે કે, તેનાજ દેશમાં તેનાજ ગુનાહ કરે ?

ત્રીજ:-જ્યારે ગુનાહ કરે તો, એવી જગાએ ચાલ્યો જા, જ્યાં તે તુને જુએ નહીં. તેઓએ કહ્યું આ બનેજ કેમ ? કેમકે તે બહિર અને ખાતી-નનો બેનારો છે. શેખે ફરમાવ્યું તો પછી આ વાત ઠીક છે કે, તે તુને બેતો હોય ને તું ગુનાહ કરે ?

ચોથી:-જ્યારે મલકુલમવત તારો જાન લેવા આવે તો, તોજા કરવાની કુરસત માંગ. તેઓએ કહ્યું આ બનેજ કેમ ?

શેષે ફરમાવ્યું ત્યારે મોતની અગાઉ તવળા કરી લે.

પાંચમી—જ્યારે મુનકર નકીર તારી પાસે આવે તો તે બન્નેને પોતાની પાસેથી કાઢી મુકજે. તેઓએ કહ્યું આ મારાથી ન થઈ શકે !

શેષે હુકમ આપ્યો, ત્યારે તું પહેલાંથી જવાબ તઈયાર રાખ.

છઠ્ઠી—જ્યારે હુકમ આવે કે, શુનેહગારોને હોજખમાં લઈ જાઓ, 'તો કહી દેજે કે, હું નથી જવાનો ! તેઓએ કહ્યું કે, આ કહીજ કેવી રીતે શકાય ? શેષે ફરમાવ્યું ત્યારે તો શુનાહ છાડી દેઓ. જ્યારે આ વાતો સાંભળી તો તરતજ તવળા કરી અને ખુદાના મળવાવાલાઓમાં શામીલ થઈ ગયા.

હિકાયત.

હઝરત હાતમ અસમ (૨૦ અ૦) જેઓ હઝરત શરીફ બલ્લખી (૨૦ અ૦) ના શાગીર્હ અને મુરીદ હતા, એક દીન તેઓથી હઝરત શરીફે (૨૦ અ૦) પુછ્યું કે, અય હાતમ ! તું કેટલી મુદતથી મારી પાસે છે ? તેઓએ જવાબ આપ્યો કે, ૩૩ વરસથી. તેઓએ સવાલ કર્યો કે એટલી મુદતમાં તું શું શીખ્યો ? હાતમે જવાબ આપ્યો કે, આઠ ફાયદાઓથી વધારે કંઈ મેળવ્યું નથી. હઝરત શરીફ (૨૦ અ૦) એ ફરમાવ્યું “ઈન્ના લિલ્લાહે વ ઇન્ના ઇલયહે રાજેઉન” હે હાતમ ! તમે તમામ છ'હગી મારી સાથે યુગારી પરંતુ તમને આઠ વાતોથી વધુ કંઈ મળ્યું નહીં. હાતમે (૨૦ અ૦) કહ્યું કે, અગર ખરું પુછા છે તો, એજ વાત છે અને એથી વધારે હું મેળવવા માંગતો નથી, કેમકે, હું મારો છુટકારો અને મુકિત એજ આઠ વાતોમાં સમજું છું. ત્યારે હઝરત શરીફ બલ્લખી (૨૦ અ૦) ફરમાવ્યું કે, બલા મારી પાસે આવીને કહે તો ખરો કે તે કયા આઠ ફાયદાઓ છે. ત્યારે હાતમે (૨૦ અ૦) કહ્યું:-

પહેલો ફાયદો:—એ કે મેં માણસોને જોયા કે, દરેકે એક પ્રીયા અને માથુકને પસંદ કરેલ છે. કેટલાક એઓમાંથી કબર સુધી, ત્યારે કેટલાક મુકેલીસીની હાલત સુધી સાથે રહે છે, પછી છુટા પડી જાય છે. કોઇપણ કોઇની કબરની અંદર જતું નથી. અને ત્યાં કંઈ મદદ કરતુંએ નથી. ત્યારે મેં વિચાર કર્યો કે, કોઇ એવા માથુકની શોધ કરવી જોઈએ કે, જે કબ્રમાં મારો મિત્ર અને હમદર્દ અને અને કબરના અઝાળ વખતે સ્નેહી અને મદદગાર થાય. વિચાર કરતાં જણાયું કે તે નેક કામ છે. પહેલાં મેં તેજ ધારણ કર્યું અને તેને પોતાનો સ્નેહી તથા માથુક બનાવ્યો કે, તે કબરમાં મારો હોસ્ત અને મદદગાર બને. શરીફે (૨૦ અ૦) ફરમાવ્યું કે આફીન છે. અય હાતમ ! (૨૦) તમે ઘણુંજ સાફ કહ્યું.

બીજો ફાયદો:—હાતમ (૨૦) એ કહ્યું કે બીજો ફાયદો એ છે કે, મેં દુન્યાદારને જોયા કે, ઘણાઓ પોતાના નફસના તાબેદાર અને લાલચ તથા હવસના બંદાઓ છે, એટલે દુન્યાઈ લગ્નજોતોના ઇચ્છનારાઓ છે તથા અઇ-યાશીમાં ગીરફતાર છે. ત્યારે મેં આ આયત સંખ્યાથી વિચાર ચલાવ્યો:- (જે

બદો અલ્લાહ પાકથી બીધો અને નફ્સાની ખાહેશને કાબૂમાં રાખી તો બેશક બહેશત તેના આરામનું ઘર છે.) ત્યારે મારી ખાત્રી થઈ કે, કુરાને પાક હક (સત્ય) છે, માટે મેં મારા તુફાની આત્મા વિરૂધ પ્રયત્ન કરવાની કોશિશ પર કમર કરી અને તેને એક પણ ઇન્શા પુરી થવા દીધી નહી. અહીં સુધી કે, હું અલ્લાહ પાકની બંદગી પર રાજ થઈ ગયો. શરીફે (૨૦ અ૦) ફરમાવ્યું કે, અલ્લાહ તુને બરકત આપે ધણુંજ સાડ કર્યું.

ત્રીજો ફાયદો:—હાતમે (૨૦ અ૦) કહ્યું કે, તમામ લોકો ધણી મહેનત અને દુઃખ વેઠવા પછી દુન્યાના માલ હોલતમાંથી બોદું પેદા કરે છે અને તેથી ખુશ અને રાજ રહે છે અને (મગરૂરી સ.થે) કહે છે કે, અમે પણ પદસાવાલા છીએ; એટલે મેં આ આયત પર વિચાર કર્યો. અલ્લાહ ફરમાવે છે કે:— (જે તમારી પાસે છે, તે ખરચ છે અને અલ્લાહની પાસે જે છે તે બાકી અને જમા છે.) ત્યારે મેં એટલા વરસોની કમાણી જે મહેનતથી એકઠી કરી હતી, અલ્લાહના રસ્તામાં ખરવી નાંખી અને ફકીરોને આપી દીધી. જેથી તે ખુદાની પાસે જમા રહે અને આખેરતનું સાધન બને. શરીફે (૨૦ અ૦) ફરમાવ્યું ધણું સાડું !

ચોથો ફાયદો:—હાતમે (૨૦ અ૦) કહ્યું કે, હું દુન્યાવાલાઓને જોઈ છું કે, કેટલાક એમ સમજે છે કે, ઇન્સાનોના મરતબો અને માન કુદુબ અને કબીલાને સબજે છે, અને તેનીજ ઉપર તેના મગરૂર છે. ત્યારે બીજી કોમ સમજે છે કે, ઇન્સાનનું માન, માલ, હોલત અને આલાહના વધારાને લીધે છે. તેઓની મગરૂરી એજ માટે છે, ત્યારે કેઈ શખ્સ એવું શુમાન કરે છે કે, માણસનું માન, ખુસ્સો મારવા અને ખાવા તથા ઉડાવવામાં છે, માટે માણસો એજ વાતને માન સમજે છે. પણ કલામે મજીદમાં માન પરહેઝગાર માટે જોવામાં આવે છે. (જે તમારામાં વધારે પરહેઝગાર છે, તેજ ખુદાની નહરમાં વધારે ખુલુરગ છે) ત્યારે મેં બંધ્યું કે, કુરાને પાક બરહક છે અને આ લોકો જે સમજ્યા તે ખોટું છે. માટે મેં પરહેઝગારી ધારણ કરી કે, અલ્લાહ પાકની સામે મારી ગણતરી મોટા લોકોમાં થાય. શરીફ (૨૦ અ૦) એ કહ્યું, ધણું સાડું.

પાંચમો ફાયદો:—દુન્યાના લોકો એક બીજાની નીંદા કરે છે અને એનું મુળ કારણ એ છે કે, એક બીજાની અદેખાઈ કરે છે, ઇલ્મ અને મરતબાના સબબથી. એનો સુકાદો પણ કલામે મજીદ એવી રીતે આપે છે કે:— (મેં લોકોની જીંદગીની રાજ તેઓ વચ્ચે વહેંચી આપી) ત્યારે હું સમજ્યો કે, આ વહેંચણી તો પહેલાંથીજ થઈ ગઈ છે, અને કેઈની એમાં સત્તા નથી. માટે મેં કેઈની અદેખાઈ કરી નહી અને અલ્લાહે જે તકદીરમાં લખ્યું

તે માટે રાજ થઈ ગયો અને દુન્યાના લોકોથી મેળાપ કર્યો. શકીકે (૨૦ અ૦) ફરમાવ્યું હીક છે.

છઠ્ઠા ફાયદો:—તે એ છે કે, દુન્યાદારો એક બીજાને પોતાના દુશ્મન ગણે છે, પછી તે કાઈ કારણથી હોય, કે ગરજને લીધે. આ મામલા સંબંધી પણ કુરાન શરીફમાં એવો હુકમ આપવામાં આવ્યો છે કે:—(શયતાન બેશક તમારો ખુલ્લો દુશ્મન છે માટે તેનેજ તમારો દુશ્મન સમજજો) માટે અલ્લાહના હુકમ સુજળ, હું શયતાન અને તેના તાબેદારો સીવાય કોઈને દુશ્મન સમજવોજ નહીં અને એજ અલ્લાહની પરસતીશ અને ઇબ્દાહત છે. એજ માર્ગ હું સીધો સમજ્યો. વળી અલ્લાહ ફરમાવે છે કે, (હિ આદમના બેટાઓ! શું તમે કોલ અને કરાર નથી કર્યો કે, શયતાનનું કશું માનીશું નહીં, કેમકે તે તમારો ખુલ્લો ખુલ્લો દુશ્મન છે. અને મારી ઇબ્દાહત કરો એજ સીધો રસ્તો ધારેલા સુકામ પર પહોંચવા માટેનો છે.) શકીકે (૨૦ અ૦) ફરમાવ્યું કે શાબાસ તેં ઘણું સારું કર્યું.

સાતમો ફાયદો:—તે એ છે કે, હરેક શખ્સ રાજ મેળવવા માટે ઘણી કોશિશ કરે છે એજ માટે તે હરામ અને શંકાઓમાં અપડાઈ જાય છે અને પોતાને રૂસવા અને ખુવાર કરે છે. મેં આ આયત જોઈ જેના માયના એ છે કે, (જમીન પર ચાલવાવાલો કાઈ કીડો અને પ્રાણી એવાં નથી કે, અલ્લાહ પાક તેની રાજ માટે જોખમદાર નહીં હોય.) ત્યારે મેં બાવડું કે, હું પણ એક પ્રાણી છું. ત્યારે મેં ખુદાનું ધ્યાન કર્યું અને રાજની શીકર તજ દીધી. કેમકે અલ્લાહ પાક રાજની ખુદ બનીનગીરી આપે છે. કોઈ રીતે પણ તે પહોંચાડશે ખરો. શકીકે (૨૦ અ૦) એ ફરમાવ્યું:—સુખહાનઅલ્લાહ! ઘણુંજ બેહતર.

આઠમો ફાયદો:—હરેક શખ્સને બરોસો કોઈ બીજા માણસ અથવા ચીજની ઉપર હોય છે અથવા તો માલ, યા દેશ યા તો કોઈ ધંધા અથવા હુન્નર પર આધાર રાખે છે, ત્યારે એ લોકોનો બરોસો દુન્યાની ચીજોપર છે. આ આયત પર વિચાર ચલાવી અલ્લાહ ઉપર બરોસો કર્યો. અલ્લાહ ફરમાવે છે કે:—(જે ખુદાપર બરોસો કરેછે તો તેજ ખુદા તેને માટે બસછે અને ખુબ કામ કરનારો છે.) શકીકે (૨૦ અ૦) ફરમાવ્યું કે, હાતમ! તેં ઘણું સારું કર્યું અલ્લાહ પાક તુને સારી તવશીક અતા ફરમાવે. હાતમ! મેં તવશયત, અખૂર, ઇન્જલ અને કુરાન શરીફમાં જોયું. એ ચારે કિતાબોમાં એજ આઠ ફાયદાઓ પર દલીલો આપવામાં આવી છે. જેણે આ આઠ ફાયદા પ્રમાણે કામ કર્યું તેણે ગોયા ચારે કિતાબોના હુકમ પ્રમાણે કામ કર્યું.

ફકીરી વિષે.

હે દોસ્ત ! હઠીસ શરીરમાં હઝરત રસુલે કરીમ (સં અં ૧૦) થી રિવાયત છે કે, મારી ઉમ્મતના ફકીરો જન્મતના ખાદશાહ થશે. બાલુકું બેઠાં છે, જે શખ્સ આજે ફકીરોથી મોહાળગત ધરાવે છે, કાલે (કયામતને દંહાડે) તે તેઓનીજ સાથે રહેશે.

હે મિત્ર ! જ્યારે દુન્યા અને આખેરતની તમામ નેમતો હઝરત રિસાલત પનાહ (સં અં ૧૦) ની હુજુરમાં લાવવામાં આવી, ત્યારે હુજુરે ફકીરીના મોતી સિવાય કંઈ પણ લીધું નહીં. (અને ફકીરી મારી મગફરી છે એમ ફરમાવતા હતા) અગર કોઈ વધારે સારી વસ્તુ હોત તો હઝરત રસુલે અકરમ (સં અં ૧૦) તેજ પસંદ ફરમાવતે. માટે દરેક મોમીનને બેઠાં છે, આં હઝરત (સં અં ૧૦) ની તાબેદારીમાં ફકીરી અને ફાકાને પસંદ કરે, જેથી તે અલ્લાહ તઆલાનો પ્રકાશ (જમાલ) બહેરતમાં ભુજે.

હે મિત્ર ! ખાત્રીથી માનજે અને એ ઉપરાંત કંઈ માનતોજ નહીં કે, પરવર હિગારના હીકારની નેમત સઉથી મોટી નેમત છે.

હે દોસ્ત ! પયગમ્બર (સં અં ૧૦) ફરમાવે છે કે જ્યારે મોહાળગત ખાલિસ-સ્વચ્છ થઈ બાજ છે તો પ્રિયા (માશુક) અને પ્રેમી (આશુક) એક થઈ બાજ છે. તે વખત પ્રેમી જે કંઈ કહે છે તેજ થાય છે.

હે મિત્ર ! દુન્યા અને આખેરતની તરફ નજર કરવી બેઠાં છે નહીં અને અલ્લાહની દોસ્તી સિવાય તમામ દોસ્તીઓથી સંબંધ છુટા કરી લેવો બેઠાં છે, જેથી તું અલ્લાહની દરગાહને લાયક બને.

હે મિત્ર ! મૂસા (અં સં) જેવો સોઝ (જુઝાસા) અને ધંસા (અં સં) જેવી ઉમ્મીદ, અને ચહયા (અલયહિસ્સલામ) જેવો ડર, અને અધમુખ (અં સં) જેવી સળુરી અને શોઅયબ (અં સં) ના જેવો વિલાપ અને ઈબ્રાહીમ (અં સં) જેવી આહ અને મોહમ્મદ રસુલુલ્લાહ (સં અં ૧૦) જેવી સ્થાયતા બેઠાં છે, જેથી તું અલ્લાહની દરગાહને લાયક થાય.

દુરૂંઢે શરીરનાં ફઝાએલ.

રખખુલ ઇજઝતને એ મનઝુર છે કે આં હઝરત (સં) નો ઝીકર મુબારક હમિદા થયા કરે, એથીજ દરેક મુસલમાનો પર દુરૂંઢ શરીર પઢવાને અમરે ફરમાયો અને તે પણ કેટલી પુણી સહીત કે, 'હું' પોતે પણ એ કામમાં મંશગુલ છું અને બધા ફરીસ્તાઓ પણ એજ કામમાં મશ્ગુલ રહે છે. માટે અય મુસલમાનો ! તમને પણ એઇએ કે તમો પણ એ મુબારક અને બરકતવાલા કામમાં મશરૂફ રહો.'

મતલબ કે જ્યારે ખુદ રખખુલ ઇજઝત અને બધા ફરીસ્તાઓ તમારા નળી (સં) પર દુરૂંઢ શરીર મોકલતા રહે તો અય મુસલમાનો ! તમે ન મોકલો ? બલકે તમને એઇએ કે ઘણાજ શોખ અને મોહખખતથી દુરૂંઢ શરીર પઢયા કરો અને એ નહીં કે એક અથવા બેવાર પઢયા કરો.

કારણ કે રમુલ (સં)ના જે જે એહમાનો ઉમ્મતીઓ પર છે તે તેહરીર અને તકરીરથી ખેરૂં અને બહાર છે. અગર આપ (સં) ને જે ફીકર હોય તો તે માત્ર અમારી બક્ષીસની. અગર હોઆ છે તો અમારી બક્ષીસની. એટલુંજ નહિ પણ આપે (સં) પોતાની ખ્યારી ઉમ્મર પણ અમારીજ બલાઇ અને ખેરખ્વાહીની ફીકરમાં ગુઝારી. અગર ઉમ્મતીઓ પર કાંઇ ઇશ્તિદ થાય તો એજ મકસદથી કે મારી ઉમ્મત કોઈ એવો તરીકો અખતીયાર કરે કે જેનાંથી દુન્યા અને આખેરતમાં અલલાહ પાકનાં ગઝબથી બચી, દુન્યા અને આખેરતની નેઅમત પ્રાપ્ત (હાંસીલ) કરે. અગર હકતઆલાથી કહેવું અથવા સાંભળવું હોય તો એજ અર્થે કે કોઇપણ રીતે ઉમ્મતની નબતને માર્ગ નીકળી આવે અને ખુદા તઆલા ઉમ્મતથી સઝી તથા ખુશી થઇ જાય. જો કે 'વલ સવક્લ યુતીકા રખોઝકા ફતરદા' વગેરે આયતોથી રખખુલ ઇજઝત તરફથી આપની ઉમ્મત માટે ખાત્રી અપાઈ મગર ખુદા જાણે કે ઉમ્મતની મોહખખતે શું શું ખ્યાલો પેદા કરી દીધા કે દરેક પગે, બહીર અને બાતીનમાં, દુન્યાથી પરહો થવા સુધી ઉમ્મતનોજ ખ્યાલ અને તેનીજ બક્ષીસને સવાલ અને જવાબ ખુદાથી થતો રહ્યો.

હવે એવો કોણ કમનસીબ હશે કે બન્ને આલમની નેઅમતો દેવાઝનારના એહસાનોને જૂલી, દુરૂંઢ શરીરની કસરત ન કરે ? અને એવો કોણ

એવકા હશે કે બન્ને જહાંનની નેઅમતો આપનારને શુભી પંજવકતા નમાઝ અદા ન કરે ?

ઘણીજ શરમની વાત છે કે અલ્લાહ તઆલા અને તેના ફરીસ્તાઓ તો નખી (સૌ) નો ઝીકર કરે અને અમારી પર આટલા આટલા એહસાનો છતાં અમારેથી એટલુંએ ન થાય ?

ગરઝ કે જે શખ્સ આં હઝરત (સૌ) ના તે મરતબાઓથી બાણીતો હોય કે જેનું એહતેમામ અઝલથી થઇ રહ્યું છે અને એટલુંજ વિચારે કે આટલી આટલી ખુદાઇ ખાત્રીઓ છતાં અમારીજ ખેરખવાહીમાં મધ્યા રહ્યા તો ફરી એ ન થઈ શકે કે આપનાં ઝીકરે ખેરમાં બેઠરકારી કરે.

નઝમ.

હર હર્કી દવાહે સલ્લેઅલા મોહંમદ,
તાવીઝે હર બલાહે, સલ્લેઅલા મોહંમદ.
મહંબુબે કીખ્રિયાહે, સલ્લેઅલા મોહંમદ,
કયા નકશે ખુશનુમાહે, સલ્લેઅલા મોહંમદ.
કુરબે ખુદાહો હાસિલ જન્નતમે હો વોહ હાખિલ,
છરને લિખા પદાહે સલ્લેઅલા મોહંમદ.
યારખ ! દુરૂદ પઢકર હો રૂહ તનસે બાહિર,
બ્યાર વોહ દુરૂદ કયાહે સલ્લેઅલા મોહંમદ.
જન્નત સુકામ હોગા હોઝખ હરામ હોગા,
ગર ફિલમે લિખ લિયાહે સલ્લેઅલા મોહંમદ.
હરકી નખત હોગી રેહમતલી સાય હોગી,
જો પઢકે મર ગયાહે સલ્લેઅલા મોહંમદ
જો હર્ લા દવાહો, ચે ચોલકર પિલાહો,
કિયા નુરખએ શિક્ષાહે, સલ્લેઅલા મોહંમદ.
બનેલીદે ઇરમકો રિદવાં ન રોક હરકો,
સીનેચે લિખ રખાહે સલ્લેઅલા મોહંમદ.
કાંધા બદલને વાલો હમરાહ ચલને વાલો,
પઢતે ચલો રવાહે સલ્લેઅલા મોહંમદ.
મઝિલકાહે ભરોસા, અકબર, બગલમે તોયા,
કયા ખૂબ લે ચલાહે, સલ્લે અલા મોહંમદ,

મુસદ્દસ.

હિઠાચતકે લિયે રખને નખીકો હે ક્રકા લેબ
કે ઉરકા હુકમ પહોંચાવેં ચેહી તો કામ ચા ઉનકા
કરે। તુમ પયરવી ઉનકી તુમહે જો હુકમ હે પહોંચા
ખિલાફ ઉનકે કોઇ કેહવે ન માનો તુમ કહા ઉનકા

પયમ્બર હરચે ફરમાયેદ બબ્બ આરેદ અઝ દિલહા
કે સાલિક બેખબર ન યુવદ એ રાહો રસ્મે મનઝિલહા

કહા કુરઆનમેં રખને કહો તુમ મેરે બદોકો
તુમહેં હે મેરી ગર ઉલફત નખીકી પયરવી કર લો
ખુશ તુમકોબી ચાહેગા કે બખ્શેગા તુમહેં સખકો
કુલ ઇન કુનતુમકે મ્મની હેં ઇસી કુરઆનમેં પદલો

પયમ્બર હરચે ફરમાયેદ બબ્બ આરેદ અઝ દિલહા
કે સાલિક બેખબર ન યુવદ એ રાહો રસ્મે મનઝિલહા

તેરી ગર અકલે નાકિસમેં ન આવેં ઉન્કે કુચ્છ એહકામ
તો ઉન્કો માનલે દિલસે ઇસીકો કેહતે હેં ઇસલામ
ન કર ચુનો ચરા કુછબી કહેં જો તુ વોહી કર કામ
ઉન્હીકે હુકમકે આગે ખુશ ગરદન બ ઇસતેહકામ

પયમ્બર હરચે ફરમાયેદ બબ્બ આરેદ અઝ દિલહા
કે સાલિક બેખબર ન યુવદ એ રાહો રસ્મે મનઝિલહા

નખીકી ઇસ ઇતાઅતકો ખુદાહીકી ઇતાઅત બન
વહી બિન કુછ નહીં કહેતે ત્રિસે ખાવર તુ દિલસે માન
શુખ્કા હો કેખલે ઉસકો અગર પદતા હે તુ કુરઆન
ચે હે મઝમુન કુરઆંકા ઇસીકો કહેતે હેં ફરકાન

પયમ્બર હરચે ફરમાયેદ બબ્બ આરેદ અઝ દિલહા
કે સાલિક બેખબર ન યુવદ એ રાહો રસ્મે મનઝિલહા

ઇતાઅત જો કરે ઉનકી વો દાખિલ હોવે જન્નતમેં
હમેશા પયરવી કરીયો જો હે તુ એહલે સુન્નતમેં

ચેલી હે રાહ જન્નતકી મગર હાં જીરકી કિસમત મેં
ઇનાયત જીસપે હોવેગી ઉસે રખતા હે ઇશ્કતમેં

પયમગર હરચે ફરમાયેદ બળ આરેદ અઝ દિલહા
કે સાલિક બેખબર ન જીવદ એ રાહો રસ્મે મનઝિલહા

ખિલાફ આપને પયમગરકે ચલા ગર ચે એ બદ બખતી
ન મનઝિલ પર ચે પહોંચેગા બોહોત ફેગેગા ફિર સખતી
ચેલી બેહતર હે હરેકકે કે સુન્નતપર ચલે ઉનકી
ઇસીમેં રસ્તગારી હે જીશીલી હે ચેલી રખકી

પયમગર હરચે ફરમાયેદ બળ આરેદ અઝ દિલહા
કે સાલિક બેખબર ન જીવદ એ રાહો રસ્મે મનઝિલહા

ખુદાકી રાહકા ચોહવાલ જીને હેં પયમગર ખૂબ
હરેકે મનઝિલસે હે વાઙિક્ ઉનહે રખને કિયા મહબૂબ
અમલ કર જો કહે ઉસપર કે પાવે અપના તુ મતલૂબ
ચેલી હે સમરચે ઇમાં ચેલી હે રાહે ખુશ અસલૂબ

પયમગર હરચે ફરમાયેદ બળ આરેદ અઝ દિલહા
કે સાલિક બેખબર ન જીવદ એ રાહો રસ્મે મનઝિલહા

સલામત હે મોહબ્બતકી નખીકી પયરવી આહિર
કરે જો તકે ફિર ઉસકો સમઝ ઉલ્લહતસે હે બાહિર
મુહિબસે પયરવી હોતી હય ખુદ મેહબૂબકી આહિર
રખે દબવા જો ઉલ્લહતકા ન હો પયરવ તો હે નાહિર

પયમગર હરચે ફરમાયેદ બળ આરેદ અઝ દિલહા
કે સાલિક બેખબર ન જીવદ એ રાહો રસ્મે મનઝિલહા

ઇતાઅતકી તુ કશતીમેં નખીકી બયડ ખુદ રક્તાર
નખી હે તેરા કશતીમાં કે સખકા હે ચોહી સરહાર
તુજે અય અખ્દ કયા ડર હે કે હોગા તેરા બેડા પાર
પકડ દામન નખીકા અજ ખુદાલી હે તેરા ગફ્ફાર

પયમગર હરચે ફરમાયેદ બળ આરેદ અઝ દિલહા
કે સાલિક બેખબર ન જીવદ એ રાહો રસ્મે મનઝિલહા

ખુદાવન્દા તારા બરજીહલે નખી હઝરત મોહમ્મદ મુસ્તફા સલ્લલ્લાહો
અલ્લય્હ વઆલિહી વ સલ્લમના વસીલેહથી હમને હમેશ હમેશના માટે
તારી રહમતના સાયામાં રાખ અને હમારા જીનાહોને અખ્શીયાથી બદલી દે.
હકકે લાઇલાહ ઇલ્લલ્લાહ મોહમ્મદુર્રસુલ્લલ્લાહ. હકકે લાઇલાહ ઇલ્લલ્લાહ
મોહમ્મદુર્રસુલ્લલ્લાહ, હકકે લાઇલાહ ઇલ્લલ્લાહ મોહમ્મદુર્રસુલ્લલ્લાહ.

સમાપ્ત.

જાહેર ખખર.

વકફ કરેલાં ઇસ્લામી પુસ્તકોનું લીષ્ટ

(૧) ઉર્દુ “યુસ્તાનુલ્લ” આ પુસ્તક કુરઆને શરીફ તેમજ સહી હદીસો અને બુઝુર્ગો (મહાત્મા)ના કલામોના આધારે લખવામાં આવ્યું છે. એમાં તસવુફની ખાખતોને દાખલા, મિસાલો અને મસનવી શરીફના શબ્દો તથા હિકાયતોથી બહુજ સહેલ કરી દીધી છે. વળી એમાં મુખ્ય અલ્લાહના આશકોના એકવાલ અને તેમના બેશીલા કલામો તેમજ અલ્લાહના ઇશકમાં તેઓએ કેવી કેવી મુસીબતો વેઠી, તેનું વર્ણન દાખલ કરેલું છે. એ સિવાય બીજી ખાખતો ઇશકો મોહબબત પેદા થાય તેવી એમાં લખવામાં આવી છે. આ મોહુ પુસ્તક ઉપદેશો ને નસીહતોથી ભરેલા આશરે ૭૦૦ પૃષ્ઠ ઉપરાંતનું છે. આ પુસ્તક ને લેડીસ્મીથ (નાટાલ)ના નામાંકિત સાખીવબુદ ગૃહસ્થો શેઠ, એમ, એમ, આમોદ સાહેબ તથા શેઠ, અહમદ કાસમ મુલ્લા સાહેબ (એ બન્ને સાહેબોએ) પોતાનીઘાડી કમાઈની બહોળી રકમથી મુખબ ખિલાફત ઉર્દુ પ્રેસમાં છપાવ્યું છે.

(૨) ઉર્દુ “ફિરદોસે ફાતેમહ” આ પુસ્તક પણ મોતેબર મબહૂબી અરબી ફારસી કિતાબો ઉપરથી લખવામાં આવ્યું છે. એમાં દુન્યાની નાપાય-દારી તથા દુન્યા કેવી છે તેની મીસાલો અને તેના સાફ બુઝુર્ગોના વિચારો લખવામાં આવ્યા છે. પછી આ હજરત (સં ૨૦ ૬૦) ની સાથે કેવી રીતે વર્તન રાખવું તથા તેમના ઉપર દરૂદ શરીફ મોકલવાની ફઝીલતોનું ખ્યાન કરવામાં આવ્યું છે. મિલ્લે આલમે અરવાહનો હાલ (એટલે મરણ પછીની હકીકત) આશ્ચર્ય થમાડવા વગર રહેશે નહીં. આ પુસ્તક આશરે ૩૦૦ પૃષ્ઠની અંદરનું છે, એને પણ સફર બન્ને ગૃહસ્થોએ પોતાના ખર્ચે છપાવી મુસલમાનોપર બહુ મોહટો ઉપકાર કર્યો છે.

(૩) (ઉડું) “મેરાબલ, સુમેનીન.” આ પુસ્તક ૧૦૦ પૃષ્ઠ ઉપરાંતનું છે. એમાં નમાઝની ફજીલતો તથા તેમાં શાશા બેદો સમાયલા છે તેનું ખ્યાન છે. તેમજ નમાઝના બાગમાં જે જે છુપી ખાખતો છે તેનું વર્ણન હદીસોથી કરવામાં આવ્યું છે, કુરઆનશરીફની તિલાવતની ફજીલત, તેમ દરૂદ શરીફની બુઝૂંગી અને બીજી કાયદાકારક વાતો અસરકારક એમાં દાખલ કરવામાં આવી છે. આ પુસ્તક મોતેબર મઝહબી કિતાબો ઉપરથી લખવામાં આવ્યું છે, અને ચાર વખત છપાઈ ચુક્યું છે.

(૪) (ઉડું) “રહેમતુલલિલ આલમીન” આમાં હઝરત રસુલે ખુદા (સં અં ૧૦ વ૦)ની પાક ઝીન્દગી અને આપના અખલાકો અને આપના સદગુણોનું ખ્યાન મોટાં મોટાં અરબી ફારસી પુસ્તકોનાં આધારે ઉડું સરળ ભાષામાં લખવામાં આવેલું છે. આ પુસ્તક દીલીમાં છપાયું છે. સદર કિતાબને સખી દિલ મરહુમ યુસુફ અહમદલ મુહા સાહેબ તથા બાઈ આએશાબીબી બિન્તે મુસાલ મુહા તે મરહુમ હાલ અહમદલ મુહા સાહેબની ઝોરતે છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યું છે.

(૫) (ઉડું) “પુસ્તાને ફાતેમહ.” આ કિતાબ મોતેબર અરબી પુસ્તકોના આધારે લખવામાં આવી છે. એ પણ તસવ્વુફમાંજ છે. એમાં સારી ટેવો અને સદગુણો અખત્યાર કરવા ઉપર જોર દઈ ખુદા અને રસુલ(સં) ની મોહબ્બત તરફ લોકોનાં ધ્યાન ખેંચવામાં આવ્યાં છે. શેઠ, અહમદ કાસમ મુહા સાહેબે સર્વને સરખો ફેઝ પહોંચાડવા ખાતર આ કિતાબને છપાવી વકફ કરી છે.

(૬) (ગુજરાતી) “ગુલઝારે યુસુફી” આ પુસ્તક ગુજરાતી આલમ માટે ફિકે ઇલાહી અને ફિકે ઇલાહીના ખ્યાનમાં મોતેબર મઝહબી કિતાબોના આધારે ઇબરતનાક વાકિઆત સહીત ઘણીજ સેહલી અને સાદી ઇબરતમાં લખવામાં આવ્યું છે. જેને લેડી રમીય (નાટાલ) ના નામાંકિત વેપારી મીયાં હાલમોહમ્મદ અહમદલ મુહા સાહેબ તથા બુદ્દવર (નાટાલ)ના મથહુર વેપારી મીયાં યુસુફ મોહમ્મદ અસમાલ સાહેબ તરફથી વકફ કરવામાં આવ્યું છે.—

(૭) (ઉડું) “સિરાતુલ સુસ્તકીમ” આ પુસ્તક લગભગ ૩૦૦ પાનાનું છે. એમાં અહલેસુન્નત વલ જમાઅતના અકાઈદ તથા કિયામતના અહ-

વાલી વિગેરે દરહીલા પચાનો મોતેબર મઝહબી પુરાણી કિતાબોના આધારે લખવામાં આવ્યાં છે. જેને ન્યુકેસલ (નાટાલ)ના જુના અને જાણીતા ચેપારી મીયાં હસમહમદ મોદમ્મદ મહેતર સાહેબ તરફથી વકફ કરવામાં આવ્યું છે.

ઉપલી કિતાબો નીચેના સરનામાથી મળશે

એમ. એમ. આમોદ કુતુબખાના.

પી. એ. બોક્સ ૪૭ લેડીસ્મીથ—(નાટાલ).

M. M Amode Kutubkhana.

P. O. Box 47—Ladysmith-(Natal).

